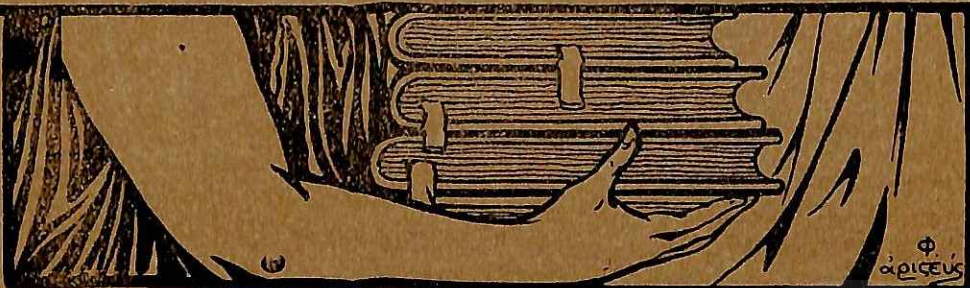

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
Γνώμαι, Δ. Κακλαράνου, Νικολάου Χατζιδάκη, Ν. Ι. Λάσκαρη, Δ. Π. Ταγκοπού-
λου, Περικλή Γιαννοπούλου, Μαρτίνου Σιγούρου, Ψυχάρη, Στεφάνου Ραμά.
Μ. ΜΑΔΑΚΑΣΗ Στίχοι.
Γ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗ 'Επίσκεψις εἰς τὸ 'Αραβικὸν Μοναστεῖον τοῦ Καίρου.
Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑ Τὰ λαχεῖα παρ' Ἑλλήσι καὶ Ῥωμαίοις.
ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΓΛΑ Ποιήματα εἰς πεζόν.
ΑΡΙΣΤΟΥ ΚΑΜΠΑΝΗ Ἑλληνικαὶ Πόλεις — Πειραιεύς.
JOSEPH BÉDIER Ἡ ἱστορία τοῦ Τριστάνου καὶ τῆς Ἰζόλδης, τέλος.
ΠΕΤΡΟΥ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ Ἐθνικαὶ Παραγωγικαὶ Δυνάμεις — Ἡ βιομηχανία τῶν φακέλων.
ΘΕΟΜΟΥ ΑΝΝΙΝΟΥ Γελοιογραφικὴ Σελίς.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ὑπὸ Α. Σ. Ἀρβανιτοπούλου.

Α. Ε. Η. ΓΟΕΚΟΟΡ 'Επιστολαὶ ἐξ Ὀλλανδίας.

Α. Α. Φυσιογνωμίαι Γ. Ν. Κορινῶς.

ΜΟΥΚΙΟΥ ΣΚΑΙΟΛΑ Δόγροι καὶ Ἀντίλογοι.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ Τὸ νέον μυθιστόρημά μας. — Τὰ Χρονικά τοῦ Μορέως. — Ἡ διάλε-
ξις τοῦ κ. Κυπαρίσσου Στεφάνου. — Τῶν Σμῖτ. — Τὸ νέον βιβλίον τοῦ κ. Περγό. — Τριακοσιετη-
ρίς τοῦ Κορυηλίου. — Κάρολος Χάρμαν. — Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κροναξὲ περὶ Ἀριστοφάνους. — Κ.
Αριστίας. — Παντελῆς Σούτσας. — Βάγγερ καὶ Ροσσίνης. — Προτομή τοῦ Σολωμοῦ ἐν Ἀθήναις. — Ὀλι-
γόστιχα. — Νέα Βιβλία.

ΕΙΚΟΝΕΣ: Ρέμπραντ, αὐτοπροσωπογραφία, ἐκτὸς τοῦ κεμένου. — Ὁ Χέρτς βέης. — 2 εἰκόνες ἀπὸ τὸ
Μοναστεῖον τοῦ Καίρου. — Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ὑφαντῶν ὑπὸ Ρέμπραντ. — 2 εἰκόνες τοῦ Πειραιῶς. — 2
εἰκόνες τῆς βιομηχανίας τῶν φακέλων. — Γελοιογραφίαι ὑπὸ Θ. Ἀννίνου. — Ὁ Ρέμπραντ νέος, αὐτο-
προσωπογραφία. — Γ. Ν. Κορινῶς. — Κ. Ἀριστίας. — Παντελῆς Σούτσας.

Τεύχος διπλοῦν Δρ. 2.40

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος δρ. 25 ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
 ,, δι' έξ μην. ,, 13 ΑΘΗΝΑΙ, 35, ΟΔΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος φρ. 25 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
 ,, δι' έξ μην. ,, 13 ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Τα «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» καὶ τὰ «ΗΛΥΣΙΑ» δμοῦ ἀντὶ Δρ. 35, Φρ. 37 παραχωροῦνται πρὸς Δρ. 31, Φρ. 32.
 ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΠΛΗΡΟΝΟΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.—Φρ. 5 κατὰ τὴν ἐγγράφην, Δρ.—Φρ. 5
 μετὰ 2 μῆνας καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μὲν ἀποπληρωμῆς.

— Πᾶσα αἰτήσις πρὸς ἐγγράφην συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ.
 ἢ ταχ. ἐπιταγὴν.
 πρὸς τὸν κ. ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ

Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35, Ἀθήνας.

ἢ πρὸς τὴν

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ—ΑΘΗΝΑΣ

Ὅλα τὰ τεύχη τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος.
 Οδὸς rue Rouschkin N° 66.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον ὁ κ. Τριαντάφυλλος Τσιτσέλης Βιβλιοπωλεὺς ὁ α' Ἐρ-
 μήης ἐναντι τοῦ Ἀβερωφίου Γυμνασίου.

ΔΩΡΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» κομψότατα χαρτοδεμένοι με χρωματιστὸν ἐξώ-
 φυλλον. Ἐκαστος τόμος ἀποτελεῖται ἐκ 400 σελίδων.

Τόμος Α'. (1900) πρὸς Δρ.—Φρ. 6 ἀντὶ 13

Τόμος Β'.—ΣΤ'. (1901—3) ἕκαστος τόμος » » » 7 » 13

Τόμος Ζ'.—Η'. (1903—4) » » » 9 » 13

Τόμος Θ'.—Ι'. (1904—5). Οἱ δύο οὗτοι τόμοι λογίζονται πρὸς Δρ.—Φρ.

9 ἕκαστος, μόνον διὰ τοὺς ἀγοράζοντας ὅλην τὴν σειράν. Ἰδιαιτέρως πωλοῦνται πρὸς
 Δρ.—Φρ. 13.

Νικόλαος Γόζης εἰδικὸν τεύχος τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ἀφιε-
 ρωμένον εἰς τὸν Ἑλληνα καλλιτέχνην με 26 εἰκόνας Δρ.—Φρ. 1 ἀντὶ 2.

Διονύσιος Σολωμὸς τεύχος εἰδικὸν τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»
 ἀφιερωμένον εἰς τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν με διαφόρους εἰκόνας » » 1 » 2.

Τὸ Λεύκωμα τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» » » 1 » 2.

Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν ὠραιότατα δῶρα πρὸς οἰκείους καὶ φίλους.

Αἱ ἀνωτέρω τιμαὶ εἶναι ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν.

Τὸ τίμημα τῶν παραγγελιομένων ἀποστέλλεται μαζί με τὴν παραγ-
 γελίαν διὰ ταχυδρομικῆς ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΗΛΙΑ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

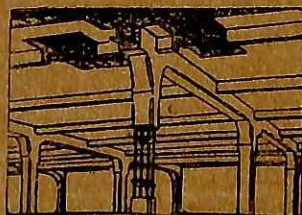
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ

5—ΟΔΟΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ—5

Μελέται καὶ ἐκτελέσεις
 μηχανικῶν καὶ οἰκοδομικῶν
 ἔργων.

Ἐφαρμογὴ συστήματος
 Hennebique.

Κατασκευὴ γεφυρῶν, ἀ-
 φλέκτων οἰκίδων, δαπέδων,

στηλῶν κ.τ.λ. διὰ σκυροκο-
 νιάματος σιδηροπαγοῦς (bé-
 ton armé) συστήματος Hen-
 nebique.

ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ Τῇ ΠΑΓ-
 ΚΟΣΜΩ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙ-
 ΣΙΩΝ 1900.

Ἀντιπροσωπεῖα ἐν Ἑλλάδι τοῦ ἐν Παρισίοις οἴκου Hennebique.

Αἱ ἐγγράφαι λογίζονται ἀρχόμε-
 ναι ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου ἢ 15 Δε-
 κμβρίου.
 Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέ-
 φονται.
 Ἐν τεύχος ἀποστέλλεται δωρεάν
 ὡς δῆγμα.
 Ἀγγέλλεται πᾶν νέον βιβλίον, τοῦ
 ὁποῖον ἀποστέλλεται εἰς τὸ γρα-
 φεῖον ἐν ἀντίτυπον.

ΤΑ ΜΕΤΑΞΩΤΑ

ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΡΑΣΤΑΜΑΤΗ

ΒΕΙΩΘΗΣΑΝ 10 ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΤΙ-
 ΜΗΘΗΣΑΝ ΔΙΑ ΧΡΥΣΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΙΤΛΩΝ ΤΙΜΗΣ
 ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ & ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Τὰ περίφημα ταῦτα μεταξωτὰ τῆς κ. Σπάρτης Καρασταμάτη, τὰ ὑμνηθέντα εἰς ὅλας τὰς
 γλώσσας καὶ διαδοθέντα εἰς ὅλον τὸν κόσμον κατέστησαν περιώνυμα διὰ τὴν ἀπαράμιλλον στε-
 ρεότητά των καὶ τὴν ἐκ καθαρῶς καὶ φυσικῆς μετάξης λεπτεπίλεπτον τέχνην των.

33—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—33

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΤΕΑΤΟΚΗΡΟΠΟΙΕΙΟΝ

Ο "ΦΟΙΒΟΣ"

N. ΘΩΝ ΚΑΙ Σ^A

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1893

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

Βραβευθέντα διὰ χρυσῶν βραβείων ἐν τῇ Παγκοσμίᾳ Ἐκθέσει τῶν Παρισίων, τῇ Διεθνεί
 Ἐκθέσει τῆς Κρήτης καὶ τῇ Διεθνεί Ἐκθέσει τῶν Ὀλυμπίων.

Στεατοκήρια (Σπερμασέτα) ἀρίστης καὶ πρώτης ποιότητος, χρωματιστὰ δίδυμα, τρυ-
 πητὰ καὶ ἐκκλησιῶν, κατασκευαζόμενα ἐξ ὕλικῶν ἀρίστης ποιότητος καὶ διὰ νεωτάτης χημικῆς
 μεθόδου, δίδουσιν ἅπλετον φῶς, τήκονται ἄνευ σταγόνων καὶ σβύνουσιν ἄνευ ὁσμῆς.

Στεατίνη, παραφίνη, κηρίζινη, γλυκερίνη, ἐλαίνη.

Ἀπαντα τὰ ἀνωτέρω προϊόντα εἶνε ποιότητος ἀρίστης καὶ πωλοῦνται εἰς τιμὰς ἀνεπι-
 δέκτους συναγωνισμοῦ.

Ἀνταποκρίται εἰς τὰς κυριώτερας πόλεις τῆς Ἑλλάδος.

Γραφεῖον Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σοφοκλέους, ἀριθ. 2.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον ἐταιρικὸν 20.000.000. — Ἀποθεματικὸν 1.000.000

Ὁμολογίαι φρ. χρ. 2.500.000.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Λονδίῳ, Ἀλεξαν-
 δρεῖα, Καῖρῳ, Κων/πόλει, Σμύρνῃ, Χαρίοις καὶ Ἡρακλεῖα Κρήτης.

Προεξοφλήσεις, εἰσπράξεις γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων
 Τρεχ/νοι λ/σμοὶ ἡγγυημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἐνοικίαισι χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρυσὸν ἢ τραπεζογραμμάτια:

3% εἰς πρώτην ζήτησιν.—3 1/2% ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας.—4% μετὰ ἐν έτος.—5%
 μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

TAMIEYTHPION λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, πρὸς 4%.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου Τόμος 3.	σελ. 4400	δρ. 48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ε. Α. Τσακαλώτου	» 780	» 12
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ε. Α. Τσακαλώτου	» 872	» 10
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Α. Ι. Ὀλυμπίου	» 360	» 6
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ν. Κομποπούλου	» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ν. Κομποπούλου	» 1100	» 11
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ι. Πεσβάνογλου	» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ι. Πεσβάνογλου	» 1000	» 11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη	» 1146	» 10
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ρ. Ρουσοπούλου	» 1080	» 10

Εὐρίσκονται ἐν τοῖς κυριώτεροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ

Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Ἀνκούργου 8.

RICHARD JOHNSON CLAPHAM & MORRIS L^D

24 — 26 LEVER STREET

MANCHESTER

Ἐμποροὶ καὶ Προμηθευταὶ εἰς τὰ ἑξῆς εἶδη:

Γαλβανισμένα λαμαρῖνα ἴσαι καὶ αὐλακωτά.	Σύρματα σιδηρᾶ, γαλβανισμένα καὶ μὴ.
Λαμαρῖνα μαῦραι.	» χαλκίνα, ὀρειχάλκινα καὶ κασσιτερωμένα
Τενεκέδες διάφοροι.	Συρματοφράκται γαλβανισμένοι.
» γαλλικοί.	Σουηδικὸς Σίδηρος.
Μόλυβδος εἰς φύλλα καὶ χελῶνας.	Ἄγκυραι καὶ Ἄλυστοι.
Κασσίτερος.	Κλῖναι διάφοροι.
Χαλκὸς εἰς φύλλα καὶ κύκλους.	Χημικὰ προϊόντα.
Σωλῆνες διὰ κλίνας.	Χρώματα διάφορα.
Σιδηροσωλῆνες διὰ φωταέριον καὶ ὕδωρ.	Ἐλαία.
Σωλῆνες ἐκ χαλκοῦ, ὀρειχάλκου καὶ μολύβδου.	Γλυκερίνη.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

HOBBS, HART & Co. L^{td}.

ΜΟΝΟΚΟΜΑΤΑ

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ

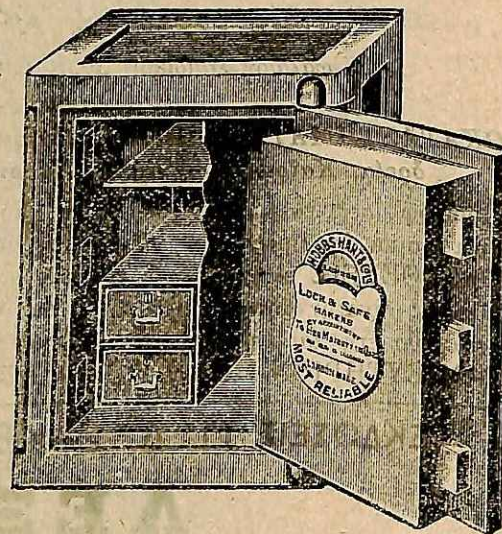
ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ, ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΙΠΤΩΝ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ ΤΩΝ ΘΥΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ
ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ,

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. C.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Arlington Street, Islington, N.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κοιμώσεις Κυρίων

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Modes

Ἐρμεῖον, ὅλοι οἱ τελευταῖοι νεωτερισμοί: Φορέματα καὶ Ἐπανωφόρια, Πῦλοι, Στιθόδεσμοι, Ἀσπρόρουχα: — Ῥάπτρια καὶ Μοδίσται Παρισινὰ Mmes Jeanne, Helene, Alice, Charlotte.

Μαρμαρογλυφεία

Ἰωάννης Γ. Χαλδούπης ὁδὸς Πανεπιστημίου 69

Γαλακτοκομεία

Γ. Χρυσάκης, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Α. Τριανταφυλλίδης, ὁδὸς Ἡλείου 67.

Βιβλιοδεψία

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Δημ. Χατζηδημητρίου ἐν Καρδίτῃ
Θεοδ. Παπαζαχαρίου »

Τὰ κομψότερα Σακάκια ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα Ἀγγλικά καὶ Γαλλικά ὑφάσματα εἰς τὸ μέγα ἐμποροπραπτικὸν κατάστημα:

ΣΩΚΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὁδὸς Σταδίου 12, (Ἐναντὶ Βουλῆς).

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1886 ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΘΕΙΣΑ ΤΩ 1905

ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Κεφάλαιον καταβεβλημένον: 2,000,000 δραχμαί

ΑΘΗΝΑΙ — ΣΟΦΟΚΛΕΙΩΝ

Τμήμα Τραπεζικόν. — Συνάλλαγμα. — Ἐκδοσίς ἐπιταγῶν (chèques). — Πιστωτικαὶ ἐπιστολαί. — Εἰσπράξεις. — Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Καταθέσεις. — Φύλαξις τίτλων καὶ τιμαλφῶν.
Τμήμα Ταμειυτηρίου. — Ταμειυτήριον 4 1/2%. — Μηνιαῖαι καταθέσεις ἀνατοκιστικά.
Τμήμα Χρηματιστηρίου. — Ἀγοραπωλησίαι χρεωγράφων. — Χρηματιστικά ἐντολαί.
Τμήμα Ἐμπορίου. — Προμήθειαι ἐμπορευμάτων. — Ἀντιπροσωπεῖται οἶκων. — Πληροφορίαι ἐμπορικαί. — Δέρματα κατεργασμένα βυρσοδεψίου Μοσχάτου.
Γενικὸν Πρακτορεῖον ἐν Ἑλλάδι τοῦ «Phénix» ἀσφαλείας κατὰ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ζωῆς.

Τόκοι καταθέσεων

3 1/2 %	ἀπόδοσις	εἰς πρώτην ζήτησιν
3 3/4 %	»	μετὰ ἓνα μῆνα
4 %	»	μετὰ τρεῖς μῆνας
4 1/4 %	»	μετὰ ἕξ μῆνας
4 1/2 %	»	μετὰ ἓν ἔτος
5 %	»	μετὰ δύο ἔτη
5 1/2 %	»	μετὰ τρία ἔτη καὶ πλέον

Διὰ καταθέσεις εἰς χρυσὸν κατὰ 1/2 % ὀλιγώτερον

THE GRESHAM LIFE

ASSURANCE SOCIETY LIMITED

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΓΚΡΕΣΑΜ

ΕΔΡΑ: ST MILDRED'S HOUSE POULTRY, LONDON

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΤΩ 1848

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΙΑ Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ένεργητικόν	Διφ. Άγγλ.	9,014,532	Φρ. χρ.	225,363,300
Έτήσιον εισόδημα	»	1,348,659	»	33,716,475
Ήσφαλισμένα Κεφάλαια	»	23,951,524	»	598,788,100
Πληρωθέντα ποσά	»	20,474,666	»	511,866,650

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Όσοι ο ασφαλιζόμενος να εἶνε ἐν γνώσει τῶν ὄρων ὑφ' οὓς ἀσφαλίζεται.

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90 % εἰς τὰ κέρδη.

Ἀσφάλεια ἰσόβιοι, μικταί, προικοδοτήσεις κτλ.

Υποκατάστημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Κοραῆ 5.

Διευθυντὴς
Β. Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Νομικὸς Σύμβουλος
Δ. ΡΑΛΛΗΣ βουλευτὴς κλπ.

Τραπεζίτης τῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι: **Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

ΡΑΦΙΑ ΚΕΡΙΑ

ΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ

Ο κ. Γεώργιος Σκοπελίτης ἐν **Μαδαγασκάρῃ** ἀναλαμβάνει τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀνωτέρω ἐμπορευμάτων ἐπὶ προμηθεῖα εἰς οἰονδήποτε μέρος.

GEORGES SCOPÉLITIS

Majunga-Analalava
(Madagascar)

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΓΑΓΓΑΝΟΥ ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ

Πλατεῖα Ἀγίων Θεοδώρων
Ἀθῆναι.

Όλα τὰ εἶδη χαρτοῦ τυπογραφικοῦ
πρωτοκόλλων, γραφῆς κλπ.

Τιμαὶ ἐκτὸς συναγωνισμοῦ.

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΟΣ ΑΛΗΘΕΙΑ

ἐκφεύγουσα μετὰ θαυμασμοῦ ἐκ τοῦ στόματος ὁλοκλήρου τῆς μεγίστης πελατείας τοῦ Ὑποδηματοποιείου **Ζ. ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ**, Ὀδὸς Προαστείου ἀρ. 10, Ὅτι οὐδέποτε ἀπενεμήθη δικαιότερον βραβεῖον ἀπὸ τὸ **Χρυσὸν Βραβεῖον** τῆς τελευταίας Διεθνούς Ἐκθέσεως, δοθὲν εἰς τὸ Κατάστημα **ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ**.

ὁ ὅτι

τὰ ὑποδήματά του, γόβες, σκαρπίνια, μπότες καὶ ἡ ἐν γένει ἐργασία του φέρει

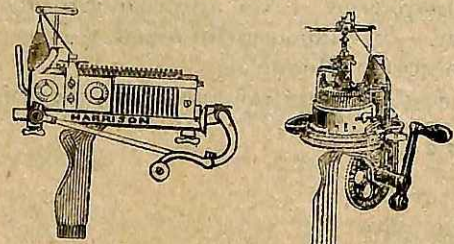
Σφραγίδα τῆς Τελειότητος

ὑπὸ ἔποψιν κομψότητος καὶ στερεότητος.

HARRISSON PATENT KNITTING MACHINE C^o. L^{td}

WORKS 257 UPPER BROOK STREET, MANCHESTER.

ΠΛΕΚΤΟΜΗΧΑΝΑΙ

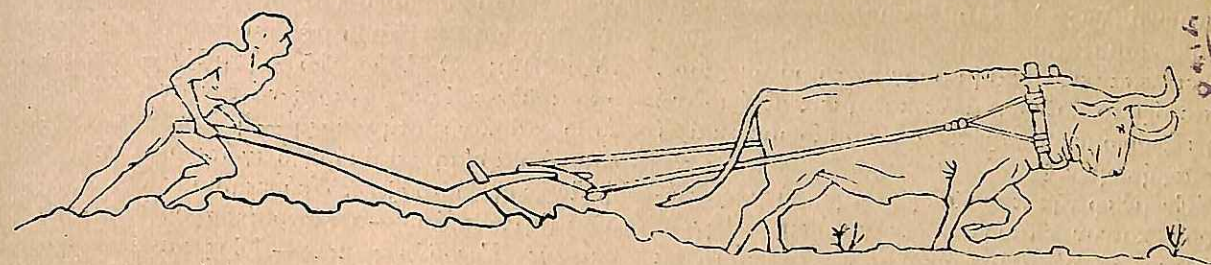

Ένασχόλησις ἐπιωφελὴς καὶ εὐχάριστος.

Ἡ μηχανὴ αὕτη πλέκει **Κάλτσες** ἀπλὲς καὶ ριγώτες, **χειρόκτια** καὶ ἐνδύματα μάλλινα, μεταξωτά ἢ βαμβακερά. **Εἰδικῶς** πλέκει ἐσώρουχα **χωρὶς ραφὴν** καὶ **σκουφάνια** ὀνομαζόμενα **Tam-O-Shanters**. Χειροκίνητοι ἢ ἀτμοκίνητοι. Στέλλονται τιμολόγια εἰς τὸν ζητοῦντα.

Ἀντιπρόσωποι ἐν Ἀθήναις: Τράπεζα Ἐμποδοκλόνος.

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔΑ

ΕΤΟΣ Γ' 15-31
ΙΟΥΛΙΟΥ 1906

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

Απνυθύναμεν τὰς ἐπομένας ἐρωτήσεις διὰ τὸ ζήτημα τοῦ βιβλίου ἐν Ἑλλάδι

Α'—Νομίζετε ὅτι τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν εὐρίσκονται εἰς κρίσιμον κατάστασιν; με-
ἄλλους λόγους ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀναγινώσκουν ὀλιγώτερον τώρα παρὰ ἄλλοτε;

Β'—Ἄν ποτὲ τὸ βιβλίον ἢ τὸ περιοδικὸν δὲν ἡξιώθη τῆς ἐπαρκoῦς προσοχῆς τοῦ Ἑλ-
ληνικοῦ κοινοῦ, ἂν δηλονότι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ὑπῆρξεν ἐπαρκῶς ἀναγινώσκων, ποῦ πρέπει
νὰ ἀποδώσωμεν τὴν αἰτίαν;

Δημοσιεύομεν κατὰ σειρὰν τὰς διαφορoὺς γνώμας ὅπου ἐλάβαμεν, εὐχαριστοῦντες θερμῶς
ὅσους ἐπροθυμοποιήθησαν ν' ἀπαντήσουν.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Μ' ἐρωτᾶτε ἂν τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδι-
κὸν διατρέχουν κρίσιν. Ἡ ἐρώτησίς σας,
νομίζω, ἔπρεπε νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸ κοι-
νὸν μᾶλλον ἢ πρὸς τοὺς γράφοντας. Διότι οἱ
γράφοντες, ὅμοιοι κατὰ τοῦτο πρὸς τοὺς στα-
φιδοκτῆμονας καὶ πάντας τοὺς παραγωγούς,
θὰ εὐρίσκουν πάντοτε ὅτι ὑπάρχει κρίσις. Τὸ
βέβαιον εἶνε, ὅτι εἰς τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιο-
δικὸν ἡ κρίσις δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν αἰτίαν, τὴν
ὁποίαν καὶ εἰς τὴν σταφίδα: τὴν ὑπερπαρα-
γωγὴν. Ἀπεναντίας, οἱ συγγραφεῖς, γένος κατ'
ἐξοχὴν καρτερικόν, ὑπετάχθη ταχέως εἰς τὸ
πεπρωμένον καὶ προῆλθεν εἰς γενναίαν ἐκρίω-
σιν εἰς τὸν πνευματικὸν ἀγρόν. Πολλοὶ πλέον
δὲν γράφουν—ἤρχισε δὲ καὶ τὸ ρεῦμα τῆς
μεταναστεύσεως—ὥς παραδείγματα τοῦ πρῶ-
του ἔχετε τὸν Δροσίνην, τὸν Μπάμπην Ἀν-
νινον, τὸν Νιρβάναν καὶ ἄλλους, — τοῦ δευτέ-
ρου τὸν Ἐλισκοπόπουλον, τὸν Κώσταν Χατζό-
πουλον, τὸν Μποῆμ κτλ. Καὶ ὅμως, μετ' ὅλην
τὴν ἀραίωσιν, ἡ κρίσις δξύνεται. Ὅσον ὀλιγώ-

τερα βιβλία δημοσιεύονται, τόσον καὶ ὀλιγώ-
τερον διαβάζει τὸ κοινόν.

Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον τὸ ἐλκύει ἀκόμη, εἶνε
τὰ παντὸς εἶδους βιομηχανικὰ ἀναγνώσματα,
τὰ ἀκαλαίσθητα, ἀσυνάρτητα καὶ προγενέστερα
πάσης ιδέας ἐνάρθρου γραψίματος, τὰ σκανδαλο-
ποιούντα—ἐπιτρέψατέ μου τὸν νεολογισμόν—
ἀπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ Μεγάλου Ναπο-
λέοντος μέχρι τοῦ Μουρούζη καὶ τοῦ Θῶν. Ἰ-
δοὺ εἰς τί κατεβιβάσθη ἡ ἐφευρετικότης, ἡ φαν-
τασία καὶ ἡ ἐργασία λογογράφων, οἱ ὁποῖοι
δὲν εἶνε ἴσως χωρὶς τάλαντον καὶ ἀξίαν.

Ὅτι τὸ κοινὸν τῶν προγενεστέρων γενεῶν
ἀνεγίνωσκε περισσότερον εἶνε ἀναμφισβήτη-
τον. Τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ἡ ἰσοπεδωτικὴ τά-
σις τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, μὴ ἀνεχομένου
ἱεραρχίαν πονθενά, ἡ εἰς τὰ φιλολογικὰ ἄδύτα
εἰσπήδησις ὅλων τῶν ἀμνήτων, ἡ δημοσιογρα-
φικὴ κρίσις, ἀνόητα διάπλῃτα τὰς θύρας τῶν
ἐφημερίδων πρὸς ὅλους ὅσοι κρατοῦν εἰς τὸ χέρι
μίαν πέναν (ἀδιάφορον ἂν διὰ νὰ μουτζου-

ρώνουν απλώς τὰ δάκτυλά των), ὁ χυδαῖος ἑξαμερικανισμὸς τοῦ καθημερινοῦ τύπου, ὅλα αὐτὰ συνετέλεσαν εἰς τὴν δημιουργίαν τοιοῦτου χάους, ὥστε ὄχι τὸ κοινόν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ μὴ εἰξεύρωμεν τί πρέπει νὰ διαβάσωμεν καὶ τί νὰ ἀφήσωμεν.

Ἐν μέσῳ τῆς παραζάλης αὐτῆς, τὸ μὲν ἀνώτερον κοινὸν ἔπαυσε ν' ἀναγινώσκει ἑλληνικὰ βιβλία—τὸ δὲ ἄλλο ἐρρίφθη εἰς τὰ πρόχειρα γαργαλίσματα τῶν αἰσθήσεων, τὰ ὑπὸ μορφὴν κιτρινῶν καὶ κιτρινοειδῶν συνθεμάτων παρεχόμενα εἰς αὐτό.

Οἱ αἰσιόδοξοι λέγουν: Μεταβατικὴ κατάστασις! Ἐγὼ λέγω: Οἱ στόμαχοι, οἱ ὁποῖοι θὰ διαφθαροῦν ἀπὸ τοιαύτην τροφήν, θ' ἀργήσουν πολὺ νὰ συνειθίσουν εἰς τὴν εὐρωστότεραν καὶ ὑγιεινέραν τροφήν τοῦ καλοῦ βιβλίου, τοῦ καλοῦ περιοδικοῦ καὶ τῆς καλῆς ἐφημερίδος. Αὐτὰ τὰ πράγματα, φίλε κύριε, δὲν θὰ τὰ ἴδωμεν ἡμεῖς, καὶ ἄς εὐχηθῶμεν νὰ ζήσουν ἀρκετὰ οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ ἐκδόται τῶν ἔργων αὐτῶν, διὰ νὰ ἔχουν τοῦλάχιστον τὴν εὐχαρίστησιν, ὅτι εἰργάσθησαν καὶ ἐμόχθησαν καὶ ἐπάλαισαν ὑπὲρ τῶν τέκνων των—ὑπὲρ τῆς γενεᾶς, ἣ ὁποία ἔρχεται ν' ἀνθήσῃ ἐπάνω εἰς τοὺς σημερινοὺς σωροὺς τῶν πνευματικῶν σκυβάλων.

Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Μοῦ ζητᾶτε τὴν γνώμη μου γιὰ δυὸ ζητήματα περὶ τοῦ βιβλίου στὴν Ἑλλάδα. Σπεύδω νὰ σᾶς τὴν δώσω, μολοντί ξέρω, ὅτι μετὴν ἀλήθεια ποτὲ κανεὶς δὲν εἶναι εὐχάριστος στὸν τόπο μας.

Α'.—Ὅχι οὔτε τώρα οὔτε ἄλλοτε ἐδιάβαζαν οἱ Ἕλληνες. Ἰσως ἄλλοτε ἐδιάβαζαν κάπως περισσότερα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, τώρα ὅμως πάλι διαβάζουν περισσότερα «ἀναγνώσματα» ἐφημερίδων.

Β'.—Βεβαίως ποτὲ οὔτε τὸ βιβλίο οὔτε τὸ περιοδικὸ δὲν ἀγαπήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας (ἐκτός, ἐννοεῖται, ἀπὸ τὶς πολιτικὰς ἐφημερίδας μετὰ τὰ «ἰδιαίτερα τηλεγραφήματα τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας» καὶ τὰ «θαυμάσια ἀναγνώσματα»). Ὁ λόγος; νομίζω, εἶναι ἀπλούστατος. Τὸ βιβλίο σ' ἓνα ἔθνος εἶναι σὰν φυτὸ τοῦ θερμοκηπίου: γιὰ ν' ἀνθήσῃ, χρειάζεται ὑλὴ καὶ περιποίησι καὶ εὐημερία. Στὸν τόπο μας, τὸν φτωχότερο ἀπὸ ὅλους τῆς Εὐρώπης, ποῦ μόνο γιὰ τὸ ψωμὶ γίνεται τέτοιος ἀγῶνας—ποῦ ὁ ὑλικὸς βίος εἶναι τόσο δύσκολος, ἄθλιος, πρωτο-

γενὴς καὶ ὁ ἀκριβώτερος συγχρόνως ἀπ' ὅλη τὴν Εὐρώπην—εἶναι ποτὲ δυνατόν ν' ἀνθήσῃ τὸ βιβλίο; Ὁ λαὸς ἐδῶ—ἡ μᾶζα—γιὰ τὴν ὁποία δὲν ἐκάμαμε τίποτε νὰ τὴν ἀνυψώσωμε, ἔστω καὶ λίγο στὴν ἀρχὴ—ἡ δὲν ξέρει διόλου νὰ διαβάσῃ καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερο νὰ γράψῃ, ἢ, ἂν ξέρῃ, διαβάζει τὸ εὐρετήριο τοῦ πλανοδίου βιβλιοπώλου—τὶς ἱστορίες τοῦ Βερτόλδου καὶ τῆς Γενοβέφας κτλ.—Ἐρχεται ἔπειτα ἡ μεσαία τάξις· ἀλλ' οὔτε αὐτὴ δὲν ἔχει ἀγάπην γιὰ τὸ βιβλίο, γιὰτὶ δὲν ἔχει ἀγάπην γιὰ τὴ σκέψιν· μαθαίνει ὅτι ἀπολύτως χρειάζεται, γιὰ νὰ κερδίσῃ χρήματα, ἀλλ' ἀπὸ γενικὴ μόρφωσι καὶ ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν—ἐκτός ἀπὸ ἐξαιρέσεις, ἐξαιρέσεις δυστυχῶς—εἶναι ξένη—ξέρετε π.χ., ὅτι τὶς χεμωνιατικὰς βραδυνὰς τὶς περὶ μὲ τὸ μάους.—Ἡ «ἀριστοκρατία» μας πάλι—δηλ. ἡ πλουτοκρατία μας,—αὐτὴ, ποῦ θὰ μποροῦσε, ὅπως ἔγινε σὲ ἄλλους τόπους, νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ βιβλίο καὶ νὰ πρωτοστατήσῃ στὴν πνευματικὴ ἀνύψωσι τοῦ λαοῦ—αὐτὴ διαβάσει τὸ πολὺ ὀλίγα γαλλικὰ μυθιστορήματα—ὄχι ἀπὸ τὰ καλύτερα—καὶ πλέον οὐ. Αὐτὰ ὅλα, φίλε κύριε Μιχαηλίδη, ἔχουν τὸν λόγο τους: τὸν κόσμον τὸν διοικοῦν ἱστορικοὶ λόγοι καὶ κανεὶς δὲν θὰ κατηγορήσῃ ἓνα ἔθνος, ἂν ἔμεινε πίσω—ἀπὸ ἐθνικῆς συμφορᾶς—στὸν ὑλικὸ καὶ τὸν πνευματικὸ βίον· δὲν ὑπάρχουν στὸν κόσμον περιούσιοι λαοί—ὅπως δὲν ὑπάρχουν καὶ περιούσια ἄτομα (μόνο «μεῖς» δυστυχῶς ἐξακολουθοῦμε νὰ πιστεύωμε, ὅτι εἴμεθα ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ κόσμου). Κάθε φυλὴ μπορεῖ νὰ καταπέσῃ, καθὼς καὶ πάλι ν' ἀνυψωθῇ, μετὴν ἐργασία καὶ τὴν ἐπιμονήν. Ἀξιοκατηγόρητη εἶναι μοναχὰ στὸ ἔθνος μας αὐτὴ ἡ τάσις νὰ μὴ θέλωμε νὰ δοῦμε ποῦ βρισκόμεθα, καὶ ἔπειτα νὰ φροντίσωμε νὰ προχωρήσωμε. Μὴ νομίζετε, ὅστερ' ἀπ' αὐτὰ, ποῦ σας γράφω, ὅτι δὲν ἀγαπῶ τὴν πατρίδα μου Ἰσᾶ, γιὰτὶ τὴν ἀγαπῶ, τὴν θέλω νὰ γίνῃ καλὴ, νὰ γίνῃ πραγματικῶς ἔθνος εὐρωπαϊκόν. Οὔτε ἀπαισιόδοξο μὴ με νομίζετε, σᾶς παρακαλῶ βλέπω μόνο κάπως ἄλλῃως τὰ πράγματα ἴσως, ὄχι μετὰ σωβινισμό τυφλόν. Ἡ πρόοδος μιᾶς φυλῆς δὲν εἶναι ζήτημα εἴκοσι ἢ τριάντα χρόνων—ὅπως ἡ πρόοδος ἑνὸς ἀτόμου—εἶναι ζήτημα αἰώνων καὶ οὔτε πηδήματα δὲν κάνουν τὰ ἔθνη—συνήθως τοῦλάχιστον,—ὑπάρχει καὶ γι' αὐτὰ ὁ φυσικὸς παγκόσμιος νόμος τῆς συνεχείας. Οὔτε μποροῦν δύο ἢ εἴκοσι ἄνθρωποι νὰ κατορθώσουν στὴν Ἑλλάδα, ὅ,τι χρειάζεται 300 ἢ 400 χρόνια ἴσως. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα

—ἔτσι νομίζω τοῦλάχιστον—θ' ἀνυψωθῇ ἡ ὑλικὴ εὐημερία τοῦ ἔθνους—ζήτημα χρόνου, ἐννοεῖται: 100, 200, 300 χρόνια, ποῖος ξέρει;—καὶ ἔπειτα σιγὰ-σιγὰ μαζί μ' αὐτὴ καὶ ἡ πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ κατάστασις—καὶ τότε θ' ἀνθήσῃ καὶ τὸ βιβλίο. Βέβαια τὸ βιβλίο—ἂν ἤρχονταν πρὶν—θὰ ἐσυντόμευε πολὺ τὸ διάστημα αὐτὸ τῆς μεταβάσεως ἀλλὰ δυστυχῶς αὐτὰ τὰ δύο ἀποτελοῦν «*φαῦλον κύκλον*»· βιβλία γιὰ νὰ γραφοῦν καὶ ἐκδοθῶν, πρέπει νὰ διαβασθῶν. Πρὸ πάντων δὲ βιβλία τοῦ ψυχικοῦ βίου—λογοτεχνίας δηλ.—δὲν μποροῦν οὔτε ν' ἀρχίσουν σ' ἓναν τόπο, ποῦ ἐσωτερικὴ ψυχικὴ ζωὴ ἀκόμη σχεδὸν δὲν ὑπάρχει, ποῦ ἡ λογοτεχνία θεωρεῖται «*ἐλαφρὰ φιλολογία*» κατὰ τὴν ἑλληνικὴν «*γὰρ νὰ περῶ ἡ ὥρα*». Συγγραφεῖς λοιπὸν ἐδῶ—συγγραφεῖς τὸ ἐπάγγελμα—δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν—ὑπάρχουν μόνον *amateurs*. Καὶ αὐτοὶ θύματα. Ἐχασα σχεδὸν ἓνα καλοκαίρι πέρυσι μετὰ τὴν μετάφρασιν καὶ τὴν ἐκδοσιν τῆς «*Νέας Ζωῆς*»—βιβλίου, ποῦ νομίζω, ὅτι γιὰ τὸν τόπο μας εἶναι καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἀρκετὰ καλόν—σὲ ἄλλες γλώσσας ὑπάρχει σωρεία ἀπὸ τέτοια. Τὸ ἀποτέλεσμα; ἐξημώθηκα 1500 δρ. Μπορῶ λοιπὸν νὰ ἐξακολουθήσω; Ποῖος φταίει; ἐγώ! Ἐβιάσθηκα καὶ ἔβγαλα βιβλίο, ποῦ μόλις μετὰ 100 χρόνια θὰ εὐδοκιμοῦσε. Ὁ τόπος μας σηκώνει τὸ πολὺ βιβλία καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς σὰν τὰ βιβλιαράκια τῶν σαράντα λεπτῶν τοῦ «*Συλλόγου τῶν ὠφελίμων βιβλίων*», καλύτερα καὶ ὀλιγώτερον ταπεινὰ βιβλία δὲν ξοδεύονται. Αὐτὸ δὲν θὰ πῇ, ὅτι ὕστερ' ἀπὸ 500 χρόνια π.χ. δὲν θὰ βρισκῇ ἴσως κανεὶς καὶ στὴν Ἑλλάδα τόσα βιβλιοπωλεῖα, ὅσα τώρα π.χ. στὴν Κοπεγχάγη, οὔτε τόσα ἀφθονα, ἐκλεκτοῦ περιεχομένου καὶ ἐξαιρετικῆς φιλοκαλίας βιβλία, ὅσα τώρα ἐκεῖ—ἀλλὰ πρῶτα θὰ περάσουν τὰ 500 χρόνια· πρῶτα θὰ ἔλθῃ ἡ ὑλικὴ εὐημερία, πρῶτα θ' ἀπαλάχθῃ ὁ ἐγκέφαλος τοῦ Ἕλληνοῦ ἀπὸ τὸ πρόβλημα τοῦ ψωμοῦ (καὶ ἀπὸ πολλὰς ὀπισθοδρομικὰς ἰδέας) καὶ τότε θ' ἀρχίσῃ ν' ἀγαπᾷ καὶ τὸ βιβλίο, δηλ. τὴν ἐσωτερικὴν ψυχικὴν ζωὴν· εἶναι νόμος αὐτὸς αἰώνιος: *primum vivere, deinde philosophare*. Πρῶτα ἔγιναν πλούσιοι οἱ Ὀλλανδοὶ ἀπὸ τὴν ἐμποροναυτικὴν κοσμοκρατορίαν τους καὶ ἔπειτα ἀκμάσανε ὁ Rubens, ὁ Rembrandt, ὁ Van Dyck καὶ οἱ ἄλλοι περίφημοι φλαμανδοὶ ζωγράφοι καὶ στὴ Δανίαν σήμερον ἀνθεῖ τὸ βιβλίο, ἀλλὰ γιὰτὶ ὅλοι σχεδὸν ἔχουν ἐπιπλα ἀπὸ μαχακόνν καὶ σὲ κάθε σπίτι χωρικοῦ—παλατάκι—

ἀντηγεῖ καὶ ἀπὸ ἓνα πιάνο. Ὡς νὰ γίνουν αὐτὰ ὅμως κ' ἐδῶ—ἀπὸ μᾶς ἐξαρτᾶται νὰ συντομεύσωμε κάπως τὸ διάστημα, ἂν θελήσωμε νὰ ἐργασθοῦμε μετὰ τὴν καρδιά μας,—τὸ βιβλίο θὰ φντοζῶ στὴν Ἑλλάδα καὶ μαζί μ' αὐτὸ καὶ ἡ πνευματικὴ μας καὶ ἡ ψυχικὴ ζωὴ. Εὐχομαι—ἀλλὰ δὲν το ἐλπίζω!—ἐξαίρεσι ν' ἀποτελέσουν τὰ «*Παναθήναια*».

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ
καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε ν' ἀπαντήσω συλλήβδην καὶ εἰς τὰς δύο ἐρωτήσεις σας, ἃς ἀπηνθύνετε καὶ πρὸς ἐμὲ διὰ τῆς ἀπὸ 8 Ἰουνίου ἐγκυλίου ἐπιστολῆς σας.

Ὅτι τὸ βιβλὸν καὶ τὸ περιοδικὸν εὐρίσκονται εἰς κρίσιμον κατάστασιν—ὅπως καὶ πάντοτε συνέβη ἐν Ἑλλάδι—δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία· ἐν τούτοις, δὲν ἔπεται ἐκ τῆς τοιαύτης καταστάσεως ὅτι καὶ οἱ Ἕλληνες ἀναγινώσκουν ὀλιγώτερον τώρα παρ' ἄλλοτε. Οἱ Ἕλληνες ἦσαν καὶ εἶναι πάντοτε φιλαναγνώσται, ἀλλ' εἶναι καὶ τζαμπατζήδες! Ὁ τζαμπατζισμὸς, ὅπως ἔχει ἐξαπλώσει τὰς ρίζας του καὶ εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς ἑλληνικῆς γῆς, κατέστρεψε τὸ τε βιβλὸν καὶ τὸ περιοδικόν. Οἱ Ἕλληνες διαβάζουν καὶ πολὺ μάλιστα, ἀλλ' ἐννοοῦν νὰ διαβάζουν τζάμπα, ὅπως καὶ τζάμπα νὰ πηγαίνουν εἰς τὸ θέατρον. Τρελλαίνονται δι' ἓνα καλὸν βιβλὸν ἢ περιοδικόν, ἀλλὰ δὲν ἐννοοῦν νὰ λύσουν καὶ τὸ πουργί τους. Δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολὴ ἂν σᾶς ἔλεγα ὅτι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ τεῦχος περιοδικοῦ ἀναγινώσκεται ἀπὸ πέντε χιλιάδες τοῦλάχιστον τζαμπατζήδες, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἱκανοὶ νὰ πληρώσουν τὰ διπλάσια τῆς ἀξίας του εἰς τραταρίσματα διὰ νὰ σᾶς πείσουν νὰ τοὺς τὸ δανείσετε, ἀλλὰ δὲν ἐννοοῦν νὰ τὸ ἀγοράσουν. Θεωροῦν τὸ πρᾶγμα ἱεροσυλίαν!

Πρὸ διετίας μία κυρία ἐκ Πειραιῶς μοῦ ἔστειλε τακτικὰ τὸν ὑπηρετὴν τῆς (μία δραχμὴ *aller-retour* τρίτη θέσις) διὰ νὰ τῆς δανείσω τὸ θεατρικὸν περιοδικόν «*Le Théâtre*». Μετὰ δέκα ἡμέρας ἐπλήρωσεν ἄλλην μίαν δραχμὴν διὰ νὰ μοῦ τὸ ἐπιστρέψῃ. Μετὰ ἄλλους λόγους ἐπλήρωσε δύο δραχμὰς διὰ νὰ αἰσθανθῇ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ διαβάσῃ τζάμπα ἓνα περιοδικόν διὰ τὸ ὁποῖον ἐτρελλαινέτο καὶ τὸ ὁποῖον ἐκόστιζε μόλις 2 καὶ 25. Συνέβη μάλιστα πολὺ νὰ πληρώσῃ καὶ τρεῖς δραχμὰς, καθόσον ἐγὼ δι' ἐκδίκησιν δὲν τῆς τὸ ἐδίδοι ἀμέ-

σως κατά την πρώτην ζήτησιν καὶ ἡναγκάζεται νὰ στείλῃ τὸν ὑπέρτερον της — ἄλλη μία δραχμὴ aller-retour — διὰ νὰ τῆς τὸ δώσω!

Ἐνα ἄλλο μου βιβλίον — σὰς παρακαλῶ νὰ μὴ τὸ πάρτετε ὡς ὑπερβολὴν — ἐταξείδευσεν ἐπὶ δεκατέσσαρας ὁλοκλήρους μῆνας τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ ἐπληρώθησαν διὰ ταχυδρομικὰ εἰκοσι τρεῖς δραχμαὶ καὶ ἑβδομήκοντα πέντε λεπτά! Μὲ ἄλλους λόγους, ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ ἀντίτυπον βιβλίου ἀνεγνώσθη ἀπὸ ὅλους τοὺς κατοίκους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὁ συγγραφεὺς του εἰσέπραξε δι' αὐτὸ δραχμὰς τέσσαρας, καὶ τὸ ταχυδρομεῖον δραχμὰς εἰκοσιτέσσαρας περίπου!!

Εἰμπορεῖτε τώρα ἀπὸ τ' ἀνωτέρω νὰ βγάλετε οἰονδήποτε συμπέρασμα θέλετε.

Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

Ξέρω ἀπὸ τὴ μικρὴ μου πεῖρα πὼς «τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν δὲν ἡξιώθησαν ποτὲ τῆς ἐπαρκοῦς προσοχῆς τοῦ ἑλλ. κοινοῦ», πὼς «ὁ ἑλλ. λαὸς δὲν ὑπῆρξε ποτὲ ἐπαρκῶς ἀναγινώσκων», καὶ πὼς οἱ ἀφορμὲς τοῦ κακοῦ αὐτοῦ — γιατί θαρρῶ γιὰ κακὸ πρέπει νὰν τὸ λογαριάζουμε τὸ ὅτι δὲν προσέχουμε ἀρεκέτα, ἂν ὅχι καθόλου, στὰ βιβλία καὶ στὰ περιοδικά, στὴν πνευματικὴ δηλ. παραγωγὴ τοῦ τόπου μας — εἶναι οἱ ἀκόλουθες:

- α) Τὸ Σκολεῖο.
- β) Ἡ γλῶσσα.
- γ) Ἡ ἀφόρητὴ τσιγκουνιὰ τοῦ Ρωμοῦ ὅταν τοῦ πείσῃ πὼς πρέπει νὰ πλερώσει γιὰ νὰ διαβάσει.

Στὸ Σκολεῖο, μὲ τὸ ἀντικειμενικὸν σύστημα ποὺ βασιλεῦει, ἀντὶ νὰ μᾶς γεννηθεῖ ἡ ἀγάπη, ὅπως θὰ εἶτανε καὶ τὸ φυσικόν, μᾶς γεννιέται ἡ σιχασιὰ στὸ βιβλίον. Μὴ λογαριάζεις τοὺς λίγους ποὺ τελιώνοντας τὸ σκολεῖο, ἐξακολουθοῦν νὰ διαβάζουν καὶ ἄλλα βιβλία, ἔξω τὰ βιβλία τῆς δουλειᾶς τους ἢ τῆς ἐπιστήμης τους, καὶ φιλολογικὰ δηλ. βιβλία — γιατί θαρρῶ πὼς τὰ «Παναθήναια» γιὰ φιλολογικὰ βιβλία ρωτοῦνε. Οἱ τέτιοι εἶναι μισὸς ἢ ἕνας στοὺς χίλιους, μὰ δὲ θὰ πεῖ τίποτ' αὐτό. Ὅτα φεύγουνε χίλιοι ἀπὸ τὸ σκολεῖο καὶ μόνο μισὸς ἢ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς χίλιους ἀποφασίζει νὰ δείξει κάπια ἀγάπη, ἃς εἶναι καὶ πλατωνικὴ, γιὰ τὴ φιλολογία τῆς πατρίδας του, εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ πηγαίνουνε χίλιοι στὸν πόλεμο καὶ μόνο ἕνας ἀπ' τοὺς χίλιους αὐτοὺς νᾶναι γυμνασμένος καὶ νὰ ξέρει νὰ μεταχειρι-

στεῖ τὸ ντουφέκι. Μὲ τὸν ἕναν πολεμιστὴ δὲν κερδίζεται ἡ νίκη καὶ μὲ τὸν ἕναν ἀναγνώστη δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει οὔτε τὸ βιβλίον οὔτε τὸ περιοδικόν.

Νὰ καὶ ἕνα παράδειγμα ἀπὸ χιλιάδες τέτια: γύριζα ἕνα μεσημέρι σπῖτι μου κρατώντας στὰ χέρια μιὰ ἔκδοσιν τοῦ Σολωμοῦ. Σιμὰ στὴν ὁξώπορτα ἀνταμώθηκα μὲ κάπιο γνωστό μου δικηγόρο: κάτι ἤθελε νὰ μοῦ πεῖ, κι ἀπάνου στὴν κουβέντα, παίρνοντας τὸ Σολωμὸ καὶ ξεφυλλίζοντάς τον, μοῦ εἶπε:

— Μπα! εἰν' αὐτὸς ποῦγραψε τὸν Ὑμνον τῆς Ἐλευθερίας;

Καὶ τὸ «αὐτὸς» τὸ εἶπε μὲ τέτιον τόνον σὰ νὰ μιλοῦσε γιὰ κανένα μπαλωματῆ. Κι ὅμως εἶτανε δικηγόρος, δηλ. ἐπιστήμονας, μὰ τί φταίει ἀφοῦ τόσα χρόνια ποὺ ξόδιασε στὸ σκολεῖο, ὅχι μόνο δὲ φροντίσανε οἱ δασκάλοι του νὰν τὸν κάνουνε νάγαπήσει τὸ βιβλίον, μὰ οὔτε κουρασθήκανε νὰν τοῦ ποῦνε ποιὸς εἶναι «αὐτὸς» ὁ Σολωμός, ὥστε ἅμα τύχει κουβέντα νὰν τὸ λέει τὸ «αὐτὸς» μὲ κάπια εὐλάβεια;

Εἶπαμε καὶ τὴ γλῶσσα γιὰ δευτέρη, ἴσια σπουδαία μὲ τὴν πρώτη, ἀφορμὴ. Πὼς θέλεις νὰ διαβάσει ὁ Ρωμὸς καὶ νάγαπήσει τὸ βιβλίον σου ἢ τὸ περιοδικόν σου (γενικὰ ἐδῶ τὸ «σου» κι ὅχι προσωπικὰ) ὅταν ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ τοῦ γράφεις μιὰ γλῶσσα ψεύτικη, ἀφύσικη, ἄνευρη, ψόφια, ποὺ ἀφίνει ὁλωσδιόλου ἀσυγκίνητη τὴν ψυχὴν του καὶ ποὺ δὲν τὴ νιώθει καλὰ καλὰ τίς περισσότερες φορὲς, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τονὲ μαθαίνει νὰ σιχαίνεται τὴ φυσικὴν του γλῶσσα, τὴ γλῶσσα ποὺ μιλάει καὶ ποὺ αἰσθάνεται, λέγοντάς του πὼς εἶναι πρόστυχη γλῶσσα, *χυδαία*, *χωριάτικη*, *κάποτε καί...* προδοτικὴ; Πὼς τοῦ δίνεις βιβλίον ἢ περιοδικὸν καὶ ἔχεις τὴν ἀπαίτησιν νὰν τὰγαπήσει, ὅτα δὲν τοῦ δίνεις μαζὶ καὶ γλῶσσα;

Τρίτη ἀφορμὴ εἶναι ἡ τσιγκουνιὰ μας. Τζαμπατζήδες φοβεροὶ καὶ στὸ διάβασμα. Θέλουμε — πάντα τὸ μισὸ ἢ τὸ ἕνα στοὺς χίλιους, εἶπαμε νὰ λογαριάζουμε — νὰ διαβάζουμε, ἔχουμε μάλιστα τὴν ἀπαίτησιν νᾶναι διαλεχτὰ τὰ βιβλία καὶ καλὰ τὰ περιοδικά, μὰ δὲν τὰποφασίζουμε καὶ νὰν τὰγοράζουμε. Ἄ μᾶς τὰ δώσουνε χάρισμα ἢ ἂν τὰ πάρουμε δανεικά, καμιά φορὰ κι ἀγύριστα, πάει καλὰ: ἀλλιώτικα δὲν τὰ διαβάζουμε καί... τὰ κρίνουμε. Γι' αὐτὸ κάθε ἐκδότης βιβλίου ἢ περιοδικοῦ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λογαριάζει τοὺς ἀναγνώστες του σύμφωνα μὲ τοὺς ἀγοραστές του, μὰ νὰ πολλαπλασιάζει τοὺς ἀγοραστές μὲ τὸ 10 — ἂν ὅχι

καὶ μὲ τὸ 100 — γιὰ νὰ βρεῖ ἀπὸ πόσους διαβάζεται, Ρωμὸς δὲν ὑπάρχει ποὺ νὰ ξέρει νὰ κουτσοσυλλαβίζει καὶ νὰ μὴ διαβάσει μιὰ δυὸ φημερίδες τὴ μέρα. Κι ὅμως ρωτήστε τοὺς δημοσιογράφους, καὶ θὰ σὰς ποῦν πὼς ἡ κυκλοφορία τους εἶναι τόση σὰ νὰ μένουν τὰ ἑννέα δέκατα τῆς Ἑλλάδας ἀκατοίκητα ἢ νὰ κατοικοῦνται ἀπὸ στραβούς.

Ὑπάρχει καὶ τέταρτος, μεγάλος κι αὐτός, ὁχτὸς τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ περιοδικοῦ, τὰ ἀναγνώσματα τῶν ἐφημερίδων ποὺ τώρα τώρα πληύνανε τόσω ὥστε νὰ ξεδιψᾶνε μ' αὐτὰ πολλοὶ φιλαναγνώστες (!), μὰ τὸν ὁχτὸ αὐτόνε δὲν ἀξίζει νὰ τὸν πειράξουμε, ἀφοῦ ἀργὰ ἢ γλήγορα, μὲ τὸ δρόμον ποὺ πῆρε, θὰ γίνεῖ στὸν κόσμον βαρετὸς καὶ θάρχινῃ νὰ κλαίει κι αὐτὸς τὴν τύχη του.

Τὸ ζήτημα ποὺ ἀνοίγεις, ἀγαπητὲ κ. συνάδερφε, εἶναι μεγάλο καὶ πολὺπλοκο καὶ μπορεῖ κανεὶς πάνου σ' αὐτὸ νὰ γράφει, νὰ γράφει, καὶ πάντα νάχει ἀκόμα κάτι νὰ πεῖ. Μὰ ἔχεις βάλει κ' ἕναν περιορισμό, ὅσοι δηλ. «λάβουν τὴν καλωσύνην νάπαντήσουν νὰ περιορισθοῦν εἰς ὀλίγα καὶ περιεκτικὰ λόγια», καὶ ὁ περιορισμὸς αὐτὸς μὲ κάνει νὰ φοβοῦμαι πὼς εἶπα παραπολλά, ἐνῶ καταλαβαίνω πὼς θὰ μπορούσα νὰ πῶ δέκα φορὲς τόσα, ἴσως καὶ περισσότερα.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθυντὴς τοῦ «Νουμά»

Ὅτε τὸ περιοδικόν, οὔτε ἡ ἐφημερίς, οὔτε τὸ βιβλίον, οὔτε ἡ ἀνοιξίς, οὔτε τὸ Ρωμουνικὸν ζήτημα, οὔτε κἂν τὸ Σταφιδικὸν ὑφίστανται κρίσιν. Τὸ μοναδικὸν πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς ἐσχάτην κρίσιν ἀνέκαθεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς Ἐλευθερίας τοῦ ἐδῶ χωραφιοῦ εἶνε

Ὁ ΕΛΛΑΔΙΚΟΣ ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ, δηλαδὴ τὸ Σάπιο Καρπούζι.

Λοιπόν, ὅταν θ' ἀποφασίσετε νὰ τὸ κόψετε, μοῦ τὸ λέτε κ' ἐμένα, κ' ἐγὼ εὐχαρίστως ἀναλαμβάνω νὰ γίνω δῆμιος.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἀναγινώσκει ἢ μᾶλλον δὲν ὑποστηρίζει τὴν ἔκδοσιν βιβλίων καὶ περιοδικῶν, ὥς νὰ μὴν ἐγνώριζε τὴν σημασίαν ποὺ ἔχει δι' ἕν ἔθνος ἡ φιλολογία, ἡ ὁποία, μαζὶ μὲ τὴν θρησκείαν, διατηρεῖ τὴν

ἐθνικὴν ἐνότητα καὶ εἶναι ἐθνικὴ δύναμις ὅσον ἕνας καλὸς στρατὸς ἢ ἕνας μεγάλος στόλος.

Ἄν διέρχεται κρίσιν τὸ βιβλίον εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, τοῦτο δὲν δύναται νὰ τὸ ἀποδώσω ἄλλοῦ παρὰ εἰς τὴν καταπληκτικὴν αὐξήσιν τῶν φιλολογικῶν ἐκδόσεων. Ὅσον διὰ τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν, νομίζω ὅτι τώρα ἀμείβεται πολὺ περισσότερον παρὰ εἰς περασμένους καιροὺς, κατὰ τοὺς ὁποίους μεγάλοι συγγραφεῖς δὲν ἐλάμβανον τὴν παραμικρὰν πληρωμὴν διὰ τὰ ἔργα των, τὰ ὁποῖα ὑπῆρξαν ἀριστουργήματα, ἐνῶ σήμερον ἀνταλλάσσει μὲ χρυσὸν τὰ χειρόγραφα του (εἰς τὴν ἄλλην Εὐρώπην τοῦλάχιστον) καὶ ὁ τελευταῖος ἐπιφυλλιδογράφος.

Ὁ Μακώλει ἐλεγεν ὅτι οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς δὲν ἀναδεικνύονται εἰμὴ ὅπου τυγχάνουν ἀμοιβῆς ἀξίας τῶν κόπων των. Εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ μικροὶ συγγραφεῖς (διότι μεγάλους ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχομεν) δὲν ἀμείβονται ἀκόμη, ἀλλὰ καταβάλλουν οἱ ἴδιοι τὰ ἔξοδα τῆς τυπώσεως τῶν βιβλίων των, τὰ ὁποῖα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ δὲν ἀναγινώσκονται. Ἴσως δὲ καὶ ἡ ἀδιαφορία αὕτη τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ πρὸς πᾶσαν εἰλικρινὴ πνευματικὴν ἐργασίαν νὰ εἶναι μία αἰτία ἕνεκα τῆς ὁποίας ἡ φιλολογία μας ὁμοιάζει μὲ τὸν μυθικὸν ἐκείνον κῆπον τοῦ Ἀδωνίδος, ὅπου μόνον ἐφήμερα καὶ εὐτελεῖ χόρτα ἐφύτρωσαν. Ὅθεν κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς πλουτοῦντας εὐρωπαίους συγγραφεῖς, ἔχομεν τὴν χορείαν τῶν πενομένων λογίων, καὶ αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις τοῦ ἔθνους μένουν ἀργαὶ καὶ ἄχρηστοι.

Ἡ ἐφημερίς εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ περιοδικοῦ, ἀφοῦ τὸ καθημερινὸν αὐτὸ φύλλον ἔχει καταντήσῃ ἀληθινὴ ἐγκυκλοπαιδεία, ἱστορία, ποιήματα, διηγήματα, μεταφράσεις, ὕμνους, ἐπιστημονικὰ διατριβαί, μαγειρικὴ καὶ μυθιστορήματα. Καὶ ὁ ρωμὸς ἀναγνώστης εὐχαριστεῖται εἰς τὴν ἐλαφρὰν αὐτὴν σοφίαν, διότι ἔξ ἄλλου ποτὲ δὲν ἐσυνήθισε νὰ ἐμβαδύνῃ καὶ νὰ μελετᾷ.

Ἐξ ἰδίας δὲ ἀντιλήψεως γνωρίζω ὅτι μερικοὶ ποὺ κἀνουν τοὺς ἐνδιαφερομένους διὰ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, διαβάζουν εὐκολώτερα μίαν κριτικὴν περὶ ἑνὸς βιβλίου, παρὰ τὸ βιβλίον.

Τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ ἐγὼ δὲν τὴν ἀποδίδω εἰς ἀδυναμίαν τῶν συγγραφέων, διότι τὸ κοινὸν δὲν δύναται ποτὲ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς γνώμων τῆς συγγραφικῆς ἀξίας.

Μ' ὅλα ταῦτα ὅμως δὲν παραδέχομαι ὅτι εὐ-

ρίσκεται εἰς κατάπτωσιν τὸ περιοδικὸν καὶ τὸ βιβλίον ἐν Ἑλλάδι σήμερον.

Ἔμαθα ὅτι πρὸ ἐτῶν ὁ μακαρίτης Κορομηλάς ἐδιηγείτο εὐθυμότατα ὅτι ἐκ δύο κωμωδιῶν του ἐπωλήθησαν μόνον δύο ἀντίτυπα. Δὲν ἐνθυμούμαι δὲ ποῖον περιοδικὸν (τὸ Ἀττικὸν Μουσεῖον, ἂν δὲν σφάλω) ὅταν ἐξεδόθησαν τὰ Ποιητικὰ Ἔργα τοῦ Μαρκοῦ καὶ ἐπωλοῦντο εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», ἐδημοσίευσεν τὰ ὀνόματα ὅσων προέβησαν εἰς ἀγορὰν αὐτῶν. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγοραστῶν δὲν ἀνῆλθεν εἰς δέκα.

Εἰς κάποιον φύλλον τῆς «Πανδώρας» εἶχα ἰδεῖ ὅτι ἦτο προβληματικὴ ἡ διατήρησις τῆς καὶ παρεπονούντο οἱ ἐκδόται. Βλέπετε, ὅτι τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ τὰ σημερινὰ περιοδικὰ, τὰ ὁποῖα (ἐκτὸς δύο ἢ τριῶν) ὑπηρετοῦν ἀτομικὰ συμφέροντα ἢ εἶναι κερδοσκοπικαὶ ἐπιχειρήσεις. Διὰ τοῦτο δὲν μοῦ κάνει ἐντύπωσιν ἡ πρὸς αὐτὰ ἀδιαφορία τοῦ κοινοῦ. Ἐκεῖνο ποῦ μὲ λυπεῖ εἶναι ὅτι τὸ φιλογικὸν βιβλίον δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ σήμερον δι' ἑλλειψιν καταναλώσεως.

Νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον ν' ἀποταθῇτε καὶ πρὸς τὸν ἀρχαιότερον καὶ εἰλικρινέστερον τῶν βιβλιοπωλῶν, ὅστις, ἐν εἵδει στατιστικῆς νὰ σᾶς πληροφορήσῃ ποία ἡ κατὰ καιροὺς κατανάλωσις τῶν βιβλίων καὶ ποία ἔμειναν εἰς τὰ βάθη τῆς ἀποθήκης του ἄχρηστα.

Ζάκυνθος

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

Στὸ πρῶτο ρώτημά σας, δηλαδή ἂν τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν βρίσκονται σὲ κρίσιμη κατάσταση στὴν Ἑλλάδα, μοῦ εἶναι κάπως δύσκολο νὰπαντήσω. Ἀφ' ὧν ἐσεῖς ἐκεῖ κάτω θὰ τὰ ξέρετε καλῆτερα. Παρατηρῶ μόνον πῶς τὸ ρώτημα σᾶς τιμᾷ ὁποῖος βγάζει περιοδικό, συνηθίζει καὶ λέει πῶς ὅλος ὁ κόσμος περιοδικὰ θέλει καὶ τίποτις ἄλλο. Ἐσεῖς βλέπω μὲ χαρὰ μου πῶς τέτοιες ρεκλάμες δὲν τίς καταδέχεσθε. Μάλιστα σὰ νὰ δείχνετε κάποιαν ἀνησυχία, σὰ νὰ σᾶς φαίνεται πῶς τὸ ἑλληνικὸν τὸ κοινὸν μὲ τὸ παραπάνω δὲ διαβάσει. Ἐχετε δίκιο κ' ἔρχομαι τώρα στὸ δέφτερο τὸ ρώτημά σας, γιατί νὰ μὴ διαβάξῃ τὸ κοινόν;

Ἡ ἀπάντησις ἔφκολη. Δὲ διαβάξῃ τὸ κοινὸν γὰρ πολλοὺς λόγους. Δὲν εἶναι ἀκόμη μορφωμένο. Δὲν εἶναι προχωρημένο τὸ βιβλιοεμπόριο. Δὲ γράφονται ἀρκετὰ ἔργα τῆς φαντασίας. Δὲν πρόφτασε—ἢ δὲν μπόρεσε—τὸ δημόσιο νὰ κάμῃ σύντροφο τῆς ζωῆς του τὸ

περιοδικὸν ἢ τὸ βιβλίον. Κι ὥστόσο τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν τοῦ ἀρέσκουν. Ἀπόδειξις ποῦ διαβάξῃ βιβλία καὶ περιοδικὰ, ὅταν τοῦ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἑβρώπη.

Ὅλους τοὺς λόγους ποῦ σᾶς ἀράδιασα, ἴσως λιγάκι σύντομα, ἔλατε νὰ τοὺς συμμαζώσουμε σ' ἓνα καὶ μόνο. Ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα δὲν καλλιεργήθηκε ὅπως ἔπρεπε νὰ καλλιεργηθῇ. Γιὰ τοῦτο δὲ μορφώθηκε τὸ δημόσιον· γιὰ τοῦτο δὲν πρόκοψε τὸ βιβλιοεμπόριον· γιὰ τοῦτο δὲν γράφονται ἀρκετὰ ἔργα τῆς φαντασίας· γιὰ τοῦτο δὲν ἔγινε τὸ βιβλίον ἢ τὸ περιοδικὸν σύντροφος γλυκὸς τῆς ζωῆς μας· γιὰ τοῦτο διαβάζουν ἀπὸ τὴν Ἑβρώπη.

Ἐνας δημοσιογράφος μοῦ ἔλεγε μιὰ φορὰ, πῶς ἂν ἄξαφνα δοκίμαζε νὰ βγάλῃ φημερίδα στὴ δημοτικὴ, ἀναγνώστες δὲ θάβρισκε. Καθαφτὸ ἄδικο δὲν εἶχε νὰ τὸ λέῃ, ἀφοῦ σήμερον μόνον οἱ γραμματισμένοι ἀγοράζουσι φημερίδες—στοχαστῆτε πῶς ἡ μεγαλύτερη κυκλοφορία δὲν ξεπερνᾷ τις δεκαπέντε δεκοχτὼ χιλιάδες ἀντίτυπα, μέσα σὲ τόσο πληθυσμό, σὲ τόσα μιλιοῦνια Ρωμίους—κ' οἱ γραμματισμένοι δὲν μῆχανε ἀκόμη στὸ νόημα. Σωστό· νὰ μὴν τὸ θαρροῦμε ὅμως πῶς ὁ δημοσιογράφος μας δὲν τὸ παρακάνει καὶ λιγάκι. Σὰν πολὺ σκοῦρα τὰ βλέπει τὰ πράγματα. Μιὰ δημοτικὴ φημερίδα—ὅπως ὁ Νουμάς—μορφώνει δικό του, καινούριον δημόσιον ποῦ μεγαλάνει κι ἀφτό.

Ἐνα περιοδικὸν στὴ δημοτικὴ θὰ κερδίσῃ ἀναγνώστες ποῦ γιὰ τὴν ὥρα δὲν ἔχουνε μήτε βιβλίον, μήτε περιοδικόν, μήτε φημερίδα νὰ φωτιστοῦνε, ποῦ μήτε τὸ ὑποψιάζονται κιόλας πῶς μπορεῖ ἓνας ἄνθρωπος καὶ νὰ διαβάσῃ. Νὰ ξέρετε πῶς κ' ἡ μόδα ἔχει νὰ πῇ τὸ λόγο τῆς σὲ τέτοια ζητήματα. Ποιὸς διαβάσει δημοτικὴ, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια; Καὶ ποιὸς σήμερον δὲ διαβάσει; Φτάνει νὰ γίνῃ ἀρχή. Κι ὅλα γίνονται κατόπι, ἐκεῖ ποῦ μήτε τὰ ὄνειρέβεται κανένας. Ἐχομε κάποια πείρα σ' ἀφτὰ ἡμεῖς οἱ δημοτικιστὰδες. Τὰ βιβλία μας τὰ μοιράζουμε. Καὶ ἰδέα δὲν ἔχετε πόσοι τὰ διαβάζουν· τὸ συμπεραίνω ἀπὸ τὰ γράμματα ποῦ κι ὁ ἴδιος λαβαίνω λαβαίνω καὶ γράμματα ὅπου μοῦ γυρέβουνε νὰ στείλω. Καὶ τοῦτο μοῦ θυμίζει κάτι ποῦ μοῦ εἶπε μιὰ μέρα ἐδῶ στὴν Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη ἓνας ἀπὸ τοὺς βιβλιοθηκάρχους ποῦ ἡ δουλειὰ του εἵτανε νὰ κρατᾷ σημείωση γιὰ κάθε κώδικα ποῦ ἔβγαине ἀπὸ τὴ Βιβλιοθήκη. Θὰ ξέρετε πῶς τοὺς δαρίζουνε χωρὶς καμιά δυσκολία, κ' ἐννοεῖται τοὺς δανίζουνε χάρισμα. Μοῦ ἔλεγε τὸ λοιπὸν

«Τὸ ἐμπόριον φέτο καλὰ πῆγε» ἡ ζήτησις πόλυνε. Τὰ ἴδια θὰ σᾶς πῶ καὶ γώ· τὸ ἐμπόριον τὸ δικό μου πάει καλὰ. Νὰγοράζουμε ὅμως στοῦ Κολλάρου, ἄλλος λόγος.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Πρὸς τὰ «Παναθήναια» στέλνω τὴ γνώμη μου περὶ τοῦ ἂν διαβάζεται σήμερον περισσότερο ἀπὸ ἄλλοτε τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικόν. Προθυμότερα ὅμως θὰ βοηθήσω ὅσο μπορῶ, τὴν ἔρευνα τοῦ **Γιατί** ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐδιάβαζε ποτὲ ἐπαρκῶς, διότι ἡ συζήτησις αὐτῆς μᾶς ὁδηγεῖ στὴν ἀναγνώρισιν τῆς ποιότητος τῆς ἐκπαιδεύσεώς μας. Εἶμαι δὲ τῆς γνώμης, ὅτι γιὰ τὴν κατάστασιν τοῦ σχολείου μας ποτὲ δὲ μιλοῦμε παράκαιρα, οὔτε λέμε ὅσα πρέπει.

Πράγματι, γιὰ νὰ ἐξετάσῃ κανεὶς τὸ ἈΝ διαβάξῃ ἓνας λαὸς καὶ τὸ ΤΙ διαβάξῃ, εἶνε σὰ νὰ ζητᾷ, τὸ ποιὸς εἶνε οἱ πνευματικὲς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ, τὸ **ποῖα εἶνε ἡ Μόρφωσις του**. Ἡ μόρφωσις ὅμως τοῦ λαοῦ εἶνε συνάρτησις τῆς ἐκπαιδεύσεώς του. Ὁ λαὸς ποῦ ἀγαπᾷ τὸ βιβλίον, ὁ λαὸς ποῦ διαβάξῃ, βεβαιότατα ὀφείλει τὸ μεγάλο προτέρημά του στὰ σχολεῖα του καὶ στὴν ἐφαρμοζομένη γιὰ τὴν διδασκαλίαν μέθοδον.

Ἄν εἶχαμε στὰ χέρια μας στατιστικὴ τῆς πωλήσεως τοῦ βιβλίου καὶ τῆς διαδόσεως τοῦ περιοδικοῦ θὰ βλέπαμε, εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐδιάβαζε ποτὲ **οὔτε ἀνεπαρκῶς**. Γιατί; Διότι ἡ κατάστασις τοῦ Σχολείου τὸν κάνει νὰ συχαίνεται τὸ Σχολεῖον. Διότι ἡ ἐφαρμοζομένη στὸ Σχολεῖον μας μνημονικὴ καὶ δογματικὴ μέθοδος διδασκαλίας δὲν τὸν συνηθίζει ν' ἀγαπήσῃ τὸ βιβλίον. Καὶ τὸ σπουδαιότατον, διότι ἡ λογοκοπικὴ διδασκαλία δὲν κατορθώνει νὰ κεντρήσῃ τοῦ μαθητοῦ τὴν ὄρεξιν, νὰ συμπληρώσῃ, μὲ τὸ διάβασμα, τὴν μόρφωσίν του· ἂν μπορῇ νὰ ὀνομασθῇ Μόρφωσις τὸ μνημονικὸν φορτίον γνώσεων ἀμφιβόλων, ξένων, ποῦ μπαίνουν στὸ μυαλὸ ἑτοιμὲς καὶ ἀκατανόητες, σὰν χρησμοί.

Ἐπίσης ἂν ἦταν δυνατόν ἀπὸ παρατηρήσεις εἰδικῶν ἀνθρώπων, νὰ γνωρίζαμε τὸ **Τί διαβάξῃ** ὁ ἑλληνικὸς λαός, θὰ μαθαίναμε ὅτι ἀρέσκεται στὸ μῦθον. Προτίμησις χαρακτηριστικὴ λαοῦ ἀμόρφωτου, λαοῦ μὴ συνηθισμένου νὰ σκέπτεται.

Καὶ θὰ μαθαίναμε ἀκόμα, ὅτι συγκινεῖται μὲ τὴν ἡχηρὴν καὶ κενὴ φρασεολογίαν καὶ μὲ τίς πράξεις καὶ τὰ αἰσθητάματα ἡρώων ἀφύσικων,

ἀνύπαρχτων, ψεύτικων, ἐν ᾧ ἀποκρούει μὲ ἀγανάκτησιν τὴν πιστὴ ἀναπαράστασιν τῆς Ζωῆς καὶ τὴν ἀνάλυσιν τῶν αἰσθημάτων τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν ᾧ, δηλαδή, ἡ αἰσθητικὴ του—μιὰ συνήθεια καὶ αὐτὴ—ἀναστατώνεται στὸ διάβασμα ἔργου τέχνης ἀληθινῆς. Γιατί; Διότι τὸ Σχολεῖον τὸν ἔμαθε νὰ προσέχῃ στὸν τύπον καὶ στὰ λόγια καὶ δὲν τὸν ἐσυνήθισε νὰ ζητᾷ τὴν οὐσίαν, νὰ διακρίνῃ τὸ πρᾶγμα, νὰ σέβεται τὴν πείραν, νὰ δουλεύῃ μὲ ἀγάπην, νὰ ἐνεργῇ μ' αἰσθημα, νὰ παρατηρῇ τέλος καὶ νὰ νοιώθῃ τὴ Φύσιν καὶ τὴ Ζωή.

Κ' ἐπὶ τέλους θὰ βεβαιωνόμαστε, ὅτι πρὸ πάντων ἀποφεύγει τὸ βιβλίον ποῦ γεννᾷ τὴ Σκέψιν, διότι ἡ Ἐκπαίδευσίς μας εἶνε πρὸ πάντων ἀνίκανη νὰ ἀναθρέψῃ τὸν ἄνθρωπον, ποῦ νοιώθῃ τὴν ἡδονὴν τῆς Σκέψεως, διότι ἔμαθε νὰ σκέπτεται καὶ συνηθίσεν νὰ εὐχαριστεῖται ὑπερνικῶντας πνευματικὸν κόπον. Ἀλλὰ ἡ συνήθεια αὐτὴ δὲν ἀποκτάται βέβαια στὸ Σχολεῖον, ποῦ τροφοδοτεῖ τὸ μυαλὸ μ' ἑτοιμὰς φράσεις, κανόνες καὶ ἀξιώματα. Ἀλλ' ἀποκτάται μὲ τὴν διδασκαλίαν, ποῦ γυμνάζει τὴν προσοχήν, τὸ παρατηρητικόν, τὴν κρίσιν· κ' ἐπομένως τὴ Σκέψιν.

Καὶ λοιπὸν συμπεραίνουμεν. Ὁ λαὸς μας δὲν διαβάξῃ, διότι τὸ Σχολεῖον δὲν τὸν ἔμαθε ν' ἀγαπᾷ τὸ βιβλίον. Κι' ἀκόμα, διότι ἡ ἐφαρμοζομένη μέθοδος διδασκαλίας τὸ ἄφησε ἀμόρφωτον, ἀνίκανον ν' ἀναθρέψῃ ἄλλου εἶδους ἀναγνώστες ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες τῆς Κασσιανῆς, τῆς Χαιρεμαρίας, τοῦ Ροκαμβόλ, καὶ στίς ἐξαιρετικώτερας περιστάσεις τῶν διηγημάτων τοῦ κ. Παγανέλη.

Νά, κατὰ τὴν ταπεινὴν μου πάντοτε γνώμην, τὸ **Γιατί** ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐδιάβαζε καὶ δὲν διαβάξῃ.

Μιὰ παρατήρησις ἐν τούτοις μοῦ φαίνεται φυσικὴ. Ἡ ἀκόλουθη. Τάχα ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν διαβάξῃ, διότι τὸ Σχολεῖον δὲν τὸν ἔμαθε νὰ διαβάξῃ; Ἡ δὲν διαβάξῃ, διότι δὲν ἀπέκτησε ποτὲ βιβλία καὶ περιοδικὰ ἄξια τοῦ προσορισμοῦ του καὶ τῆς προσοχῆς του;

Ἄν καὶ ἡ παρατήρησις χάνει τὴν ἀξίαν τῆς ἅμα θυμηθοῦμε τὴν παροιμίαν, ποῦ διδάσκει, ὅτι τὸ ἀγῶγι ξυπνᾷ τὸν ἀγωνιάτην, δηλαδή, ὅτι τὸ διάβασμα θὰ ἔφερνε τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικόν, μολαταῦτα γιὰ νὰ σχηματίσουμε βεβαιότερην τὴν πεποίθησιν γιὰ ὅσα εἶπαμε, μοῦ φαίνεται ἀναγκαῖον νὰ ἐξετασθῇ καὶ τὸ **πότε** ὁ λαὸς ἐδιάβαζε περισσότερο τὸ ἑλληνικὸν βιβλίον καὶ τὸ περιοδικόν πρὸ τριάντα χρόνια, ἢ σήμερον;

Ἐπειδὴ ἔχω τὴ γνώμη ὅτι σήμερα τὸ βιβλίο καὶ τὸ περιοδικὸν—τ' ἄξια τοῦ ὀνόματος ἐννοεῖται—βρίσκεται σὲ κρίσιμη κατάστασιν, ἃς δοῦμε σὲ ποιά αἷτια νὰ ὀφείλεται τὸ φαινόμενο, ἀφοῦ πρὸ τριάντα χρόνια τὸ κράτος καὶ λιγότερους γραμματισμένους κατοίκους ἀριθμοῦσε καὶ μικρότερη συγκοινωνία εἶχε.

Μικροαἷτια, ὅπως εἶνε ἡ διάδοσις τῆς ἐφημερίδος καὶ ὅπως εἶνε τὸ ὅτι διαβάζονται τώρα περισσότερα τὰ ξένα βιβλία καὶ περιοδικὰ, μπορεῖ νὰ εἶνε καὶ ἄλλα.

Μὰ ὁ λόγος τοῦ φαινομένου ὁ σημαντικὸς καὶ ἀξιοπαρατήρητος, γὰρ μένα, εἶνε ἕνας. Ὁ ἀκόλουθος.

Ἐδιάβαζαν πρὸ τριάντα χρόνια περισσότερο τὸ ἑλληνικὸν Βιβλίο καὶ Περιοδικόν, διότι ἡ ποιότης τοῦ τότε βιβλίου καὶ ἡ ποιότης τῆς ἐκπαιδεύσεως ἦταν ἡ ἴδια. Ἐν ᾧ σήμερα ἡ στάσιμος ποιότης τῆς ἐκπαιδεύσεως ἔπαισε νὰ συμφωνῇ μὲ τὴν ποιότητα τοῦ προοδευτικοῦ βιβλίου καὶ περιοδικοῦ. Ἐπομένως ὁ χωρισμὸς τοῦ βιβλίου καὶ κοινοῦ, ἀπὸ ἀναγνώστες ἀναθρεμμένους στὸ στάσιμον σχολεῖο μας, ἦταν φυσικὸς.

Τίποτα τὸ ἀνέλπιστο δὲ βλέπω στὸ ὅτι ἀκούθησε. Διότι ἡ Ἐποχή, ποῦ βοήθησε τὴν παλαιὰ συμφωνία, ἡ ἐποχή καὶ τώρα ἔφερε τὴν ἀσυμφωνία, τὴν αἷτια τῆς σημερινῆς κρίσεως. Τὸ χάσμα δηλαδὴ, ποῦ ἀνοίχθηκε μεταξὺ τοῦ προοδευτικοῦ περιοδικοῦ καὶ βιβλίου καὶ τοῦ ἀναγνώστη τοῦ παρασκευασμένου καὶ μορφωμένου ἀπὸ τὸ στάσιμον σχολεῖο μας, ἦταν ἀναγκαῖον, κατόπιν τῆς ἐξελέξεως κ' ἐπικρατήσεως στὸν πολιτισμένον κόσμον μερικῶν ιδεῶν, ποῦ φυσικὰ θὰ εἶχαν τὸν ἀντίκτυπόν τους καὶ στίς ιδέας γὰρ τὴν τέχνη τῶν ἀρίστων συγγραφέων μας.

Γιὰ νὰ εἶμαι ὁμως σαφέστερος, ἃς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ μιλήσω μὲ τὰ πράγματα.

Τὸν καιρὸ ποῦ στὴν Εὐρώπῃ παιρνοῦν ἡ μεταφυσικὴ κ' ὁ ρομαντισμός, ὁ τελευταῖος τῶν Ἀβενσεράγων καὶ ὁ Ἑρνάνης. Τὸν καιρὸ ποῦ μεσουρανοῦσαν ὁ Ἑγελ, ὁ Σατωβριάνδος, ὁ Οὐγκώ, ἦταν φυσικώτατον νὰ γεννηθοῦν στὴν Ἑλλάδα, ὁ Παράσχος, ὁ Παπαρηγόπουλος, ὁ Βασιλειάδης, κ' ἦταν φυσικὸν νὰ γράφονται καὶ νὰ δημοσιεύονται τὰ δημιουργικὰ καὶ μεταφραστικὰ προϊόντα τῶν κ.κ. Ραγκαβῆ καὶ Βλάχου. Καὶ ἡ νεότης, ἡ συνηθισμένη ἀπὸ τὸ σχολεῖον νὰ πελαγοδρομῇ στὴν ἀφηρημένη ἐννοια καὶ στὰ παιγνίδια τῶν λέξεων, ἡ συνηθισμένη νὰ ξεφουρνίζῃ ἀπὸ τὸ κεφάλι πάθη

ποῦ δὲν ἐννοίωσεν ποτὲ καὶ ἡ συνηθισμένη σὲ μὴν ἀντίληψιν ψεύτικη τῆς ζωῆς, ἦταν ἐπόμενο νὰ εὐχαριστιέται στὸ ρητορισμόν, νὰ θαυμάζῃ τὸν ἄκρατον ρομαντισμόν, νὰ παθαίνεται μὲ τὸ λογοκοπικὸν κ' αἰσθηματολογικὸν παραλήρημα καὶ τέλος νὰ διαβάσῃ καὶ νὰ μιμνῆται τὴ μεγαληγορία, τὸν τραγικὸν λυρισμόν καὶ τὴν πλοκὴν τοῦ λόγου τῶν ἀντάξιων τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν ἀντάξιων τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως συγγραφέων τοῦ βιβλίου καὶ συντακτῶν τοῦ τότε περιοδικοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ὁμως, ποῦ ἡ Εὐρώπῃ γνώρισε τὸν Γκαίτε, ποῦ διαβάζει τὸν Νίτσε, ποῦ συγκινεῖται μὲ τὸν Ἴψεν, ποῦ ἐκτίμησε τὸν Φλωμπέρ καὶ ποῦ μιλεῖ γὰρ τὸν Γόρκυ, τὰ πράγματα μεταβλήθηκαν πολὺ. Κ' ἔτσι ἔφτασε ἡ στιγμή ὁ Ροῦθς νὰ μιλήσῃ μ' ἕνα νέον τρόπο γὰρ τὴν ποιήσιν μας καὶ μὲ νέον τρόπο νὰ κρίνῃ τοὺς συγγραφεῖς μας, διότι μοιραία ἡ ἀνάγκη ἐπέβαλλε ὁ Παράσχος νὰ γίνῃ Παλαμάς, ὁ Παπαρηγόπουλος Πορφύρας, ὁ Βασιλειάδης Καμπύσης. Διότι ἔπρεπε νὰ γεννηθοῦν ὁ Παπαδιαμάντης κ' ὁ Καραβίτσας καὶ ὁ κ. Βλάχος ἔπρεπε στὰ γερατειὰ του νὰ διορισθῇ διευθυντὴς στὸ Θέατρον, ποῦ παίχθηκαν ὁ Φάουστ καὶ ἡ Ἰφιγένεια, καὶ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ, μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν Κώστα Χατζόπουλον καὶ τὸ Νίκο Ποριώτη.

Ἀλλὰ ἡ ποιότης τῆς στάσιμης ἐκπαιδεύσεώς μας αὐτὴ τὴ φορὰ εἶνε τελείως ἀσύμφωνη μὲ τὴν ποιότητα τοῦ σημερινοῦ βιβλίου μας. Διότι τὸ μὲν Σχολεῖον μας ἐξακολουθεῖ νὰ παχαίνει τὸ μυαλὸ τῶν Νεοελλήνων στὸ βουρκο τῆς λογοκοπίας, ἐξακολουθεῖ νὰ τοὺς μαθαίνει νὰ προσκολλῶνται στὸν τύπον, νὰ παραμελοῦν τὴν οὐσίαν, νὰ περιφρονοῦν τὸ παρόν, νὰ μὴ προσέχουν στὴ Ζωὴ· οἱ δὲ Παλαμάδες καὶ οἱ Καραβίτσηδες καὶ οἱ Καμπύσηδες, στὰ βιβλία τους καὶ στὰ σημερινὰ περιοδικὰ, προσπαθοῦν νὰ τοὺς δείξουν τὸ παρόν, νὰ μελετήσουν τὸν ἄνθρωπον, νὰ τοὺς μιλήσουν γὰρ τὴν ὁμορφίαν τῆς φύσεως, νὰ περιγράψουν τὴ Ζωὴ καὶ νὰ τοὺς συγκινήσουν μὲ τὰ πάθη τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς.

Καὶ λοιπὸν;

Καὶ λοιπὸν οἱ ἀσυνήθιστοι σ' αὐτά, οἱ γνήσιοι ἀπόφοιτοι τῆς ἐκπαιδεύσεώς μας, δὲν νοιοῦν αὐτοὺς τοὺς νεωτερισμούς, τοὺς περιφρονοῦν, τοὺς οἰκτεῖρουν. Δὲν ἀγοράζουν λοιπὸν τὸ βιβλίο, δὲν τὸ διαβάζουν, καὶ δὲν θέλουν νὰ ξέρουν τὸ περιοδικόν, ποῦ ἀναγράφει μὲ περιφάνειαν ὡς συνεργάτες του τοὺς ἀρίστους συγγραφεῖς μας.

Ἐὰν μετὰ ταῦτα θυμηθοῦμε πῶς κ' ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ ξέρουν καὶ μποροῦν νὰ διαβάσουν, ἄλλοι ἀπὸ ξενομανία κ' ἄλλοι ἀπὸ ἔλλειψιν ἐνδιαφέροντος γὰρ τὰ ἐθνικὰ πράγματα, δὲν διαβάζουν τὰ ντόπια ἔργα, θὰ δοῦμε ὅτι τὰ ἄξια τοῦ ὀνόματος ἑλληνικὰ βιβλία καὶ περιοδικὰ διαβάζονται σήμερα ἀπὸ τοὺς μετρομένους στὰ δάχτυλα, ποῦ κατάλαβαν τί θὰ πῇ ζωὴ κ' ἐθνικὴ ζωὴ.

Ἡ ἐπὶ τέλους, ἂν λογαριάσουμε στὸ ἐνεργητικὸν τὴν αἷτιαν τῆς κρίσεως τοῦ βιβλίου,

κάτι ποῦ ἐπίτηδες τ' ἄφησα τελευταῖον, τὴ Ζωντανὴν Γλῶσσαν, ποῦ οἱ συγγραφεῖς τὴν ἀγκάλιασαν, ἐπειδὴ δὲν ἐννοοῦν ν' ἀρνηθοῦν τὴν ἀλήθειαν, ἐν ᾧ τὸ Σχολεῖον τὴ μάχεται θανάσιμα, θὰ συμπεράνουμε, ὅτι τὸ βιβλίο καὶ τὸ περιοδικὸν διαβάζεται λιγώτερον σήμερα ἀπὸ ἄλλοτε καὶ βρίσκεται σὲ κρίσιμη κατάστασιν, διότι οἱ διαφορὲς ποῦ σημειώσαμε μεταξὺ τῶν συγγραφέων καὶ τοῦ κοινοῦ, τοῦ ἀντάξιου τοῦ σχολεῖου ποῦ τὸ ἀνάθρεψε, ἔλειπαν ἐντελῶς ἄλλοτε.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές]

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΣΤΙΧΟΙ

1

Πρόσχαρο γέλιο, κ' ὁ καῦμός τῆς ἔγνοιας σου βαθὺς!

Πόσον καιρὸ νὰ γροικηθῇς νὰ μὲ καλοκαρδίσης,

Ἄνοιγε ἡ θύρα βιαστικά, κ' ὁρμοῦσες νὰ χυθῇς,

Μελωδικὰ, σὰ μουσικὴ μιᾶς κρουσταλένιας βρύσης.

2

Ἀνθάκια ποῦ σὰς πέταξαν, νωπά, μισανοιγμένα,

Μόλις καὶ τίς ἀπάρθνετες σκορπίσατε εὐωδιές,

Ὡ παραγνωρισμένα μου καὶ καταφρονημένα!

Πόσες δὲ μοιάζοντε μὲ σὰς ψυχούλες καὶ καρδιές...

3

Τὸ στίχο τοῦ Ρωτόκριτου τὸ μάταιον κ' ὠραῖον,

Μοῦ τὸν ξανάφερες στὸ νοῦ, στολίδι καὶ καμάρι,

Προχτὲς ποῦ σὲ περνούσανε τοσ' ὁμορφοὶ καὶ νέοι:

Ποιά στράτα νὰ κρατῇ κανεὶς καὶ ποιάν ὁδὸν νὰ πάρῃ.

4

Περιπλοκάδι ὁλόανθο, καὶ πράσινα κισσέ,

Φωλίτσα μου στὸν ἔρωτα τὸ νυχτοπαροῦρη,

Τὸν ἴδιον δρόμον πέρνοντας ποῦ μ' ἔφερνε σ' ἐσέ,

Μὲ φέρνει τώρα στὴν ἐρμιά καὶ στὸ κλεισμένο σπίτι.

*Ὀνειρο τάχα ἢ ὄραμα; τὰ ματοβλέφαρά μου
Κλεισμένα τάχα ἢ ἀνοιχτά; δὲν ξέρω. Ἦταν σκοτάδι,
Θυμᾶμαι, καὶ κυκλόφωτη σ' εἶδ' ἄξαφνα, ὦ χαρά μου,
Ντυμένη μὲ τῶν στίχων μου τὸ ἀέρινο μαγνάδι.*

*Νᾶξερές πόσο μοιάζομεν, ὦ στερεμένη βρούση!
Καθὼς μᾶς τῷγραφε ἡ πικρὴ κ' ἡ θλιβερὴ μας τύχη,
Τὰ φύλλα τοῦ πλατάνου σου, τῶν τραγουδιῶν μου οἱ στίχοι,
Γίνονται τόρα ἀντίλαλοι ζωῆς ποῦχομε ζήσει..*

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΑΒΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΪΡΟΥ

Τὸ πελώριον οἰκοδόμημα τῆς πλατείας τοῦ Μανσοῦρ πασσᾶ ἐν Καΐρῳ, ὅπου ἐγκατέστησαν ἀπὸ δύο ἐτῶν ἡ Κεδιβικὴ Βιβλιοθήκη καὶ τὸ Ἐθνικὸν Ἀραβικὸν Μουσεῖον, ἐκτίσθη κατὰ τὰ σχέδια καὶ ὑπὸ τὸν ἐπίβλεψιν τοῦ Herz βέη ἀρχιτέκτονος τῆς «Ἐπιτροπῆς πρὸς διατήρησιν τῶν ἀραβικῶν μνημείων» καὶ διευθυντοῦ τοῦ Ἀραβικοῦ Μουσείου.

Προσωπικότης εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἀναγεννωμένη Αἴγυπτος ὀφείλει πολλά, ὁ Χέρτς βέης μοῦ ἐπρομήθευσε χάριν τῶν «Παναθηναίων» ὄχι μόνον φωτογραφίας διαφόρων ἀντικειμένων ἀλλὰ καὶ πληροφορίας ἱστορικᾶς καὶ τεχνικᾶς περὶ τῶν θησαυρῶν τοῦ Μουσείου πολλὰς καὶ ἀξιολόγους.

Τὸν πρῶτον ὄροφον κατέχει ἡ Βιβλιοθήκη, πλουσία εἰς τὰ περὶ Αἰγύπτου συγγράμματα μόνον. Ἔχει ὅμως καὶ πολλὰ ἀραβικὰ χειρόγραφα ἐξόχου καλλιτεχνικῆς διακοσμῆσεως. Τὸ Μουσεῖον καταλαμβάνει ὅλον τὸ ἰσόγειον. Εἶνε δὲ σχετικῶς νεώτατον ἴδρυμα. Διότι ἐνῷ ἡ ἀραβικὴ φιλολογία ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ'. αἰῶνος ἐμελεῖτο σοβαρῶς ἐν τῇ Δύσει, ἡ ἀραβικὴ τέχνη, εἰς παρακμὴν τότε καὶ μάλιστα ἐν Αἰγύπτῳ, ἦτο ἐντελῶς ἄγνωστος. Ἰσως ἐξαίρεσις δύναιται νὰ γίνῃ διὰ τὴν Μαροκινὴν μόνον τέχνην. Καὶ τὸ βραδύτερον κινήθη πῶς ἐνδιαφέρον τῶν Εὐρωπαίων φωρᾶται ἐντελῶς ἐπιπόλαιον, ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὰς φανταστικὰς

Μὰξ Χέρτς βέης διευθυντὴς τοῦ ἀραβικοῦ Μουσείου τοῦ Καΐρου.

εἰκόνας τῶν σχετικῶν συγγραμμάτων. Ἐπὶ λθον ὅμως τὰ πολιτικὰ γεγονότα τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος ἀρχομένου, αἱ σχέσεις Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἐπυκνώθησαν, καὶ ἐκ τούτου καὶ τὸ περὶ τῆς ἀραβικῆς τέχνης ἐνδιαφέρον τῶν σοφῶν ἐντονώτερον ἐκινήθη. Ἡ ἀπογύμνωσις τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τῶν φορητῶν μνημείων τῆς τέχνης τῆς ἐβραϊνῆς αὖξουσα. Καὶ ἐξέδωκε

μὲν διάταγμα σωτήριον ὁ Ἰσμαὴλ πασσᾶς ὁ Μεγαλοπρεπὴς τῷ 1869, ἀλλὰ μόλις τῷ 1881 διετεῖται μικρὰ γωνία τοῦ τεμένους ἐλ-Χάκεμ πρὸς ἐγκατάστασιν τῶν ἀραβικῶν μνημείων. Ὁ θάνατος τοῦ Φράντς πασσᾶ, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς ἐνεργείας ὀφείλετο ἡ πρωτοβουλία ἐκείνη, ἀφῆκε τὴν μικρὰν συλλογὴν ἔρμαιον τῶν φιλοτέχνων ὁρέξεων τῶν διπλωματικῶν πρακτόρων καὶ τῶν πλειοδοτούντων περιγητῶν. Ἀλλ' ὁ διορισμὸς τοῦ Χέρτς βέη τῷ 1892 εἰς διαδοχὴν τοῦ Φράντς ἔθηκεν ὁριστικὸν τέρας εἰς τὴν λεηλασίαν ἐκείνην καὶ κατορθώθη νὰ ἐπιδεικνύεται σήμερον τὸ ἀραβικὸν μουσεῖον ὁποῖον θαυμάζεται ὑπὸ τῶν εἰδικῶν. Πρέπει νὰ φυλλομετρήσῃ τὴν δεκαπεντάτομον σειρὰν τοῦ δελτίου τῆς εἰδικῆς «ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἀραβικῶν μνημείων» διὰ νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν γενομένην ἐργασίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν μετ' ἐπιστήμης δαπανηροτάτην ἐπισκευὴν τῶν τζαμιῶν, τάφων καὶ τῶν ἄλλων τεκτονικῶν ἰδίᾳ μνημείων τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἀραβικῆς ἐποχῆς.

Ἡ συλλογὴ σήμερον τοῦ Ἀραβικοῦ μουσείου ἀποτελεῖται ἀπὸ δείγματα κυρίως τῶν διαφόρων βιομηχανικῶν κλάδων ὅσοι ἐκαλλιεργήθησαν παρὰ τὸν Νεῖλον ἀπὸ τῆς (ἀραβικῆς) κατακτῆσεως καὶ ἐντεῦθεν. Ἀλλὰ καὶ οἱ κλάδοι οὗτοι ἐθεράπευσαν τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, δι' ὃ καὶ εἰς τὸ Μουσεῖον ἐπίσκεψις ἀποτελεῖ τὴν κατακλειδὰ τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἐν Καΐρῳ σωζομένων τεμενῶν, ἅτινα κυρίως ἀποτελοῦσι τὸν ἀρχαιολογικὸν ἀραβικὸν κόσμον τῆς μητροπόλεως τῶν Καλιφῶν. Διὰ τοῦτο, ἂν τὸ παρὸν σημεῖωμα εἶχεν ἀξιώσεις συνοπτικῆς ἐκθέσεως τῶν κατὰ τὴν ἀραβικὴν τέχνην, βεβαίως ἔπρεπε νὰ προταχθῇ ἐν ταῖς κυριωτάταις γραμμαῖς αὐτῆς ἡ ἀραβικὴ ἀρχιτεκτονικὴ. Ἀλλὰ τοῦτο χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῶν «Παναθηναίων» ἐπροτίμησα νὰ ζητήσω ἀπὸ ἀρμοδιώτερον ἐμοῦ ἐπιστήμονα, περιοριζόμενος σήμερον νὰ ἐπιδείξω τὰ ὠραιότατα δείγματα τῶν διαφόρων βιομηχανικῶν κλάδων τῆς τέχνης ταύτης ἐξ ὧν ἀπόκεινται εἰς τὸ ἔθνικόν μουσεῖον τοῦ Καΐρου.

Τὴν πρῶτην αἴθουσαν κατέχουσι τὰ διὰ μαροκονίας τεκτονικὰ κοσμήματα. Καὶ τὰ μὲν ἀρχαιότατα δείγματα διατηρεῖ τὸ τέμενος τοῦ Ἰβν Τουλοῦν (876 μ. Χ.) τὰ δὲ ὠραιότατα βλέπομεν εἰς τὸν τάφον τοῦ Σουλτάνου Καλασίν καὶ εἰς τὸ τέμενος τοῦ υἱοῦ τοῦ Μωχαμμέτ

ἐλ Νάσσερ ἐφ' ὧν ἡ τέχνη αὕτη ἐφθάσε τὴν μεγίστην τελειότητα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀραβικῆς τέχνης.

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν σωζομένων τεμαχίων τοῦ ἡρειπωμένου τεμένους τοῦ Σουλτάνου Ἐλ Κάμελ (1224) ἐδείχθη ὅτι ἀφοῦ εἰς τὸ πρῶτον στῶμα ἐχαράσσετο τὸ σχέδιον καὶ ἐγλύφετο, ἐπετίθετο δεύτερον στῶμα διὰ τὰ ὑψηλότερα γλυπτά, ὥστε νὰ ἐπιδεικνύονται δύο ἐπίπεδα. Διτηρήθη δὲ ἡ χορὴ τοῦ κονιάματος καὶ ὅταν τὸ μάρμαρον κατέστη ἡ κατ' ἐξοχὴν ὕλη τῆς κοσμήσεως. Τεκμήρια ἔχομεν εἰς τὸ ἐξοχώτατον τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων τῆς ἀραβικῆς Αἰγύπτου τὸ τέμενος τοῦ Σουλτάν Χάσσαν (1358 μ. Χ.) ὅπου τὸ κλασικὸν διάζωμα μετὰ κουφικῆς ἐπιγραφῆς εἶνε ἐκ μαρομαροκονίας. Ὁμοίως ἐκ μαρομαροκονίας εἶνε καὶ ἡ κόσμησις τοῦ θόλου τοῦ ἐν Δάρβ ἐλ Ἀχμαρ τοῦ Καΐρου τεμένους Ἀχ Σογκὸρ (1347), καθὼς καὶ ὁλόκληρος ἡ κόσμησις τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ἐν Ἀββανία τεμένους ἐς Φαντάου, καίτοι κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΕ' αἰῶνος τὸ μάρμαρον εἶχε γενικευθῇ.

Τὸ μάρμαρον μετεχειρίσθησαν εἰς κόσμησιν πρῶτον διὰ τὰς ἐπιτυμβίους στήλας, ἔπειτα δ' ἐγενικεύθη εἰς τὴν καθόλου οἰκοδομικὴν. Ἡ ἔλλειψις τῆς ὕλης ταύτης ἐν Αἰγύπτῳ προῦκάλεσε τὴν καταστροφὴν τῶν ἑλληνορωμαϊκῶν καὶ χριστιανικῶν μνημείων. Εἰς τὸ τέμενος τοῦ Μωχαμμέτ ἐλ Νάσσερ τῆς ἀκροπόλεως ἔχομεν κιονόκρανον μετὰ τοῦ ρωμαϊκοῦ αἵτου, εἰς ἄλλο δὲ τοῦ σοφοῦ Σουλτάνου ἐλ Μουαγιέτ τὸ κιονόκρανον κοσμεῖται ὑπὸ σταυροῦ ἐν στεφάνῃ. Βυζαντινὰ κιονόκρανα εἶνε ὅλα τοῦ τεμένους τοῦ Ἰβν Τουλοῦν καίτοι ὁ Ἐμίρης οὗτος ἐδοκίμασε νὰ ἀποφύγῃ τὴν λεηλασίαν ταύτην. Ἐξαντληθείσης τῆς Αἰγύπτου, ἐλεηλατήθη ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη. Ὁ πύλων τοῦ ἐν Καΐρῳ τεμένους τοῦ ἐλ Νάσσερ εἶνε γοτθικὸς, μετενεχθεὶς ἐκ Πτολεμαίδος τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Ζεῖν ἐλ Δόν (1291). Ὅταν δ' ἐξηντήθησαν οἱ κίονες τῶν μνημείων προγενεστέρων πολιτισμῶν, τότε ἠναγκάσθησαν οἱ Ἀραβες νὰ κατασκευάσουν ἰδίους, καὶ οὕτως ἐμφανίζεται πρῶτον μὲν τὸ ἀγγειόσχημον κιονόκρανον «κολλὰ», εἶτα δὲ τὰ κατ' ἐξοχὴν ἀραβικῆς συλλήψεως σταλακτιτόσχημα. Κυρίως τὸ μάρμαρον ἐχρησίμευσεν εἰς τὴν ὀρθομαρμαρώσιν τῶν τεμενῶν, ἥτις ἀνήχθη εἰς τέχνην θαυμασίαν, καθὼς καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν δοχείων καὶ δεξαμενῶν, σχεδὸν ὅλων ἐνεπιγραφῶν.

Εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν μεταλλίνων ἀντικει-

Φαιγεντιανή Πλάξ του Μουσείου του Καΐρου.
Αποψις του Κααβά.

μένων έχομεν ωραιότατα δείγματα της εν Αιγύπτω παραγωγής της μεταλλουργικής. Κατά τὸν κ. Χέρτς προφανὴς εἶνε ἡ ἐπίδρασις τοῦ Περσικοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ ἕνεκα τῆς παραστάσεως ἐμφύχων ὁμοιωμάτων. Ὁ κ. Gayet διαφωνεῖ ἀρνούμενος τοιαύτην ἐπίδρασιν. Ὁ συγγραφεὺς τῆς Art Arabe καὶ Art Copte ἐξαίρει τὴν κοπτικὴν τέχνην καὶ τοιαύτην ἐκλαμβάνει τὴν ἀραβικὴν. Εἶνε παρὰδοξος ἡ ἐπιμονὴ τοῦ ἀφοῦ προφανῶς οἱ Κόπται εἶνε χειρόνακτες ἐξευτελίσαντες ὅτι καλὸν τοῖς μετεδόθη. Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν πάντοτε, τοιοῦτοι καὶ σήμερον εἶνε.

Οἱ ἀρχαιότατοι τῶν Ἀράβων ἱστορικῶν διὰ μακρῶν ἐγκωμιάζουσι τὰ μέταλλα κομποτεχνήματα τῆς ἐποχῆς του. Ὁ ὀνομαστός περιηγητὴς Νασσίρη Κχοσράου (1040) εἶδε μετὰ θαυμασμοῦ τοὺς χρυσοὺς καὶ ἀργυροὺς πολυελαίους τῆς Τύρου καὶ τὰς χαλκὰς πύλας τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις Χαράμ ἐλ Σερίφ. Ἄλλ' ὅτι δὲν εὐρίσκει λόγους νὰ ἐξάσῃ εἶνε οἱ καλλιτεχνικοὶ θησαυροὶ τῶν ἐν Καΐρῳ ἀνακτόρων τῶν Φατιμιτῶν. Ὁ θρόνος τοῦ νεαροῦ σουλτάνου Μοστάνσερ τὸν κατεπλήρωσε θάμβους. Ἦτο κεκαλυμμένος ὑπὸ χαριεστάτων ἐπιγραφῶν ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ παραστάσεων κυνηγετικῶν καλλιτεχνικωτάτων. Ὁ δὲ ἱστορικὸς Μακρίζη ἐξ ὑπομνημάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀρνούμενος μᾶς παρέχει περίληψιν τοῦ

ἀρπαγέντος θησαυροῦ. «Οἱ Τουρκομᾶνοι μισθοφόροι ἐπαναστατήσαντες δηοῦσι τὸ ἀνάκτορον τοῦ κυρίου τῶν Μοστάνσερ καὶ διαμερίζονται τοὺς μυθώδεις τοῦ θησαυροῦς. Ἐκ τῶς μοδίων πλήρων σμαράγδων, ρουβινίων, μαργαριτῶν, σαρδιολίθων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων ὁ θησαυροφύλαξ ἀναφέρει εἰς τὸ εὐρετήριόν του τετρακόσια μεγάλα κλωβία χρυσοῦ, ἑξ χιλιάδας χρυσῶν ἀνθοδοχείων, ἀργυρᾶ κύπελλα, δίσκους καὶ λεκάνας, βάρους τριῶν στατήρων. Μεταξὺ τῶν μεταλλικῶν κομποτεχνημάτων σημειοῦται πλῆθος πετεινῶν, ταῶ, δορκάδων φυσικοῦ μεγέθους ἐκ χρυσοῦ, λιθοκολλήτων, χρυσοῦν φοινικόδενδρον ἐν θήκῃ χρυσῇ· πλέον δὲ τῶν 100 χιλ. πολυτίμων ἀντικειμένων καὶ διακόσιαι χιλιάδες ὅπλων καλλιτεχνικῶν παρεδόθησαν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ θησαυροφύλακος Ἰβν Ἀβδ ἐλ Ἀζίζ.» Ἐκ τοῦ σημειώματος τούτου, ὑπερβολικοῦ βεβαίως ἐν μέρει, ἀλλὰ πάντως οὐχὶ λίαν ἀφισταμένου τῆς ἀληθείας, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν τὴν ἀκμὴν τῶν φατιμιτῶν σουλτάνων καὶ τὴν ἐπίδοσιν τῆς μεταλλουργικῆς τέχνης ἐπ' αὐτῶν. Πιθανῶς μέρος τοῦ θησαυροῦ ἐκείνου νὰ ἦτο ἐξωτερικῆς προελεύσεως, ἀλλὰ μέγα μέρος ἀνήκεν εἰς τὴν ἐπιτόπιον βιομηχανίαν. Δυστυχῶς μόνον κομποτεχνήματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης θεωρεῖται διασωθεῖς ὁ ἐν Πίζα ὀρειχάλκινος γρῦν ἀπαχθεὶς ὑπὸ τοῦ Σταυροφόρου βασιλέως Ἀμωρύ.

Ἡ δι' ἐμφύχων κόσμησις τῶν μεταλλικῶν τεχνουργημάτων παύει, καὶ κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα έχομεν μόνιμον τὴν πολυγωνικὴν. Πλεῖστα τῶν οἰκιακῶν σκευῶν ἦσαν ἐκ μέταλλου ἰδίᾳ δ' ἐκ χαλκοῦ μετ' ἐνσφηνωμάτων ἀργύρου ἢ χρυσοῦ. Ἡ προῖξ τῶν νεανίδων εἶχε πολλὰ μεταλλικὰ σκεύη καὶ ἐπιπλα, τῶν ὁποίων προεξῆρχεν τὸ δίκηῃ ἦτοι ἀνάκλιντρον διὰ δύο συνήθως ἀνθρώπους. Ὁ Μακρίζη ἀναφέρει συνοικίαν ὁλόκληρον τῶν ἐργαστηρίων τούτων ἐν Μισρ ἦτοι Παλαιῷ Καΐρῳ. Ἐτυχε νὰ ἴδῃ τοὺς γάμους «τῆς δεσποίνης τῶν κιδάρεων» μιᾶς «θυγατρὸς ἐμπόρου» καὶ παρέστη εἰς τὴν παρέλασιν τῆς προικός. Ἡ νύμφη αὕτη Σίτι ἐλ Ἀμαὲν ἑδαπάνησε διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ἀνακλίντρον τῆς 100 χιλ. ἀργ. δραχμ. Εἰς τὸ Μουσεῖον σώζονται δίσκοι χαλκίνοι ἐφ' ὧν οἱ διαδοχικοὶ κύριοι ἐχάραξαν τὸ ὄνομα τῶν. Ἰδίως ἠγάπων νὰ μνημονεύονται ἐπὶ τῶν λυχνίων· ἔχει δὲ τὸ Μουσεῖον λυχνίας μεταλλικὰς ἐξαιρετοῦς.

Παρὰ τοῖς Ἀραβι τῆς Αἰγύπτου τὰ ἀρχαιότατα ἐξ ὑάλου τεχνουργήματα ἦσαν σταθ-

μά, ἀλλὰ κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα έχομεν τέχνην τὰ μέγιστα προηγμένην. Ὁλόκληρον συνοικίαν ἀποτελεῖ τὸ Σοῦκ ἐλ Καναδὶλ παρὰ τὸ τέμενος τοῦ Ἀμρ. Ὁ περιηγητὴς Κχοσρόου θαυμάζει καὶ τὰ ἐκ φυσικοῦ κρυστάλλου ἀντικείμενα διὰ τὴν γνωσίτην τῶν ἐπεξεργασίαν, ἀναφέρει δὲ καὶ τὴν κατασκευὴν ἐν Αἰγύπτῳ ὑάλου διαφανεστάτης μιμουμένης τὸν σμαράγδον. Εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Καΐρου ἀποκρίνεται 60 περίπου λυχναί, πᾶσαι ὁμοιόσχημοι ἀλλὰ πολὺ διάφοροι τὴν κόσμησιν. Θαυμάζονται ἰδίως ἡ ποικιλία ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῇ χάριτι τοῦ συμπλέγματος τῶν γραμμῶν, ἡ τελειότης τῆς ἐπεξεργασίας καὶ ἡ διαύγεια τῶν χρωματισμῶν. Τὸ ἔλεον ὑπεδέχτο ποτήριον ἐντιθέμενον εἰς τὴν λυχνίαν ὥστε νὰ μὴ κηλιδοῦνται αἱ παρειαὶ ταύτης. Τόσον δὲ προήχθη ἡ ὑαλοργία ἐν Αἰγύπτῳ

ὥστε οἱ Βενετοὶ διὰ συμβάσεώς των ἐπρομηθεύοντο ἐξ αὐτῆς τὴν πρώτην ὕλην καὶ τὰ ἐκ μίλτου κοσμήματα. Ὁ κ. Χέρτς υποθέτει ὅτι καὶ τεχνίτας Αἰγυπτίους ἐχρησιμοποιοῖ ἡ θαλασσοκράτειρα μητρόπολις.

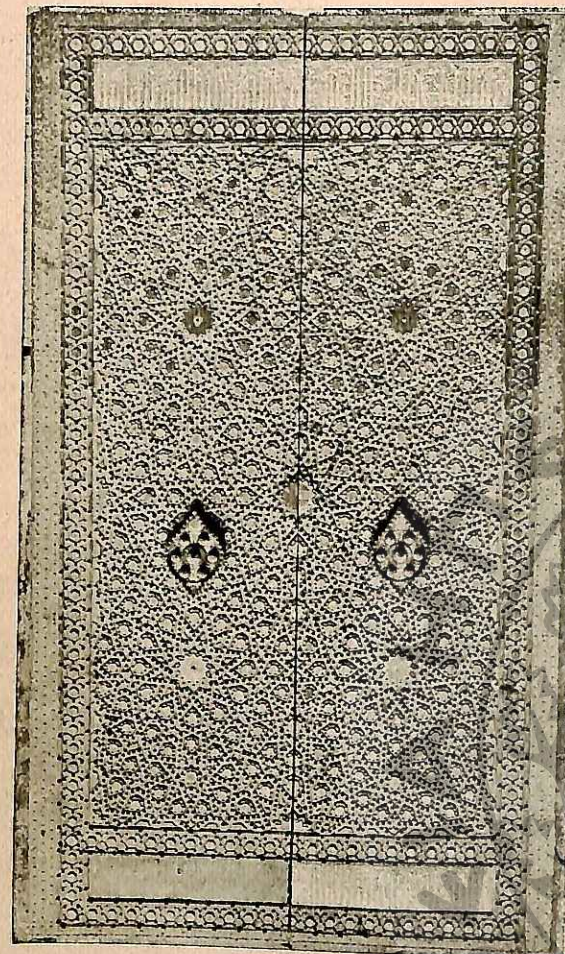
Οἱ συνήθεις τύποι τῶν ἐπιγραφῶν τῶν λυχνίων τούτων εἶνε: «Ὁ Θεὸς τὸ φῶς τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς. Τὸ φῶς τοῦτο εἶνε ὡς ἐστὶ ἐν ἡ (εὐρίσκεται) δᾶς, δᾶς ἐν κρυστάλλῳ, τὸ δὲ κρύσταλλον ὁμοιον στίλβοντι ἄστρῳ.» ἢ «δόξα τῷ Κυρίῳ ἡμῶν σουλτάνῳ ἐνδόξῳ βασιλεῖ, βασιλεῖ Ἀμποῦ Σαῖτ ὃ Κύριος γένοιτο βοηθός.»

Ἀλλὰ καὶ ἡ ξυλογλυπτικὴ, ἥτις ἦνθε ἐπὶ τῶν χριστιανῶν, προήχθη μεγάλως ὑπὸ τῶν Ἀράβων καίτοι τὸ ξύλον σπανίζει ἐν Αἰγύπτῳ. Θαυμασίως τὸ διατηρεῖ ἡ ξηρότης τοῦ κλίματος. Σώζονται ἐν τεμένει τοῦ Ἰβν Τουλουν τὰ ξύλινα βάθρα τοῦ ναοῦ, ἡλικίας χιλίων ἐτῶν, ὅπως καὶ πολλῶν τυμπάνων πλινθοκτίστων ὁ ξύλινος σκελετὸς διατηρεῖται ὑγιέστατος· ἡ μετόπη τοῦ τεμένους Τουλουν εἶνε ξυλίνη ἐγγλυφος ἐφ' ἧς ἀναγινώσκεται μέγα μέρος τοῦ Κορανίου.

Δι' ὅλης τῆς ἀραβικῆς ἐποχῆς αἱ στέγαι κατεσκευάζοντο ξύλινα, κοσμημένα κατόπιν διὰ χρωμάτων ἢ μαρμαροκονίας. Ἡ κατὰ τὴν γένεσιν τῆς στέγης ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς μεσάζουσα κόσμησις, ὥστε νὰ μὴ κἀθηται ἀποτόμως ἐπὶ τῶν τοίχων, ἐγένετο μετὰ τούτης εὐφυοῦς καὶ καλαισθητοῦ εὐστοχίας ὥστε θεωρεῖται ἀραβικῆς ἰδιοφυίας εὐρεσις. Τοῦτο δὲ εἰς τε τὰς θρησκευτικὰς οἰκοδομὰς καὶ τὰς ἰδιωτικὰς. Ἀνεπτύχθη ὁμως μέγιστα, καὶ ἀποτελεῖ σήμερον ἀξιόλογον βιομηχανίαν ἢ μίμησίν των, ἡ κατασκευὴ ἐπίπλων ἐκ ξύλου. Ἐκάστη πλευρὰ τῶν εἶνε συνειρημὸς ράβδων καὶ ραβδίσκων ὧν ἡ περιγραφή εἶνε σχεδὸν ἀδύνατος. Ἐπίσης δυσχερὲς ἀπομνημονεῖται τὰ διάφορα ἐργόχειρα οἱ ἐν Αἰγύπτῳ εὐρωπαῖοι καλλιτέχναι. Ἐκ Καΐρου ἐξάγονται κατ' ἔτος τοιαῦτα μνημεῖα ἀξίας χιλιάδων λιτρῶν.

Ἐκ τῶν ἄλλων βιομηχανικῶν κλάδων ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ τῶν Ἀράβων καλλιεργηθέντων μνημονεύομεν τῆς ἀγγειοπλαστικῆς καὶ τῆς βιβλιοδετικῆς. Ὁ ἐν Καΐρῳ ἱατρός κ. Φουκέ ἔχει συλλογὴν θραυσμάτων φαγεντιανῶν πλουσιωτάτην. Ἐκ τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ δὲ ἀποκειμένων ἀξιοσημειωτῶν παρέχομεν πλάκα παριστῶσαν ἀοψιν ἐκ περισότης τοῦ Κααβά.

Εἰς τῆς βιβλιοδετικῆς τὴν πρόοδον συνετά-

Χαλκὴ Πύλη τοῦ τεμένους Ἐλ-Χάσσαν.
Μουσεῖον τοῦ Καΐρου.

λεσε βεβαίως ἡ περὶ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν Κο-
ρανίων ἀσχολία. Ἔχομεν μετὰξίνα καλύμ-
ματα ἀξιόλογα, ἀλλὰ δικαίως θανμάζονται
μερικὰ δευράτινα, τὰ ὅποια καὶ σήμερον θὰ

ΤΑ ΛΑΧΕΙΑ ΠΑΡ' ΕΛΛΗΣΙ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΟΙΣ *

Εἶναι ἔμφυτος εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ πίστις
 πρὸς τὴν τυφλὴν θεάν. Παρὰ τὰς θρησκευ-
 τικὰς πεποιθήσεις, λεληθότως ἀναπτύσσεται ἐν
 τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου ἀληθὴς λατρεία πρὸς
 τὴν Τύχην. Ἡ αἰτία τῆς φυσικῆς ταύτης κλί-
 σεως τοῦ ἀνθρώπου ἔγκειται εἰς αὐτὸν τῶν ἀ-
 γῶνα τῆς ζωῆς, σκοπὸς τοῦ ὁποῦτου εἶναι ἡ
 ἀναζητήσις μέσων ἡθικῆς καὶ ὕλικῆς βελτιώ-
 σεως τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀγὼν
 οὗτος παρίσταται εἰς τὴν ἀνθρωπότητα πολὺν
 ἐπαχθίης. Ἐντεῦθεν γεννᾶται ἡ ἀνάγκη, ὅπως,
 διὰ τῆς γλυκείας ἐλπίδος, ἐνισχυθῇ ὁ ἄνθρωπος
 εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἀναλόγως δὲ πρὸς τὰς θρησκευ-
 τικὰς πεποιθήσεις, ἢ πρὸς τὴν ἔλλειψιν τοιού-
 των, ὁ ἄνθρωπος ἀναρτᾷ τὰς ἐλπίδας του εἰς
 τὴν θείαν πρόνοιαν ἢ εἰς τὴν τυφλὴν θεότητα,
 τὴν Τύχην. Κατὰ δὲ τὸν Voltaire:

*Ce monde-ci n'est qu' une loterie
De biens, de rangs, de dignités, de droits
Brigués sans titre et repartis sans choix.*

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐφρόνουν, ὅτι πάντα ἀν-
θρώπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ἐπεσκέπτοντο,
ἅμα τῇ γεννήσει του, αἱ τρεῖς Μοῖραι τῆς Ἑλ-
ληνικῆς Μυθολογίας. Ἐξ αὐτῶν, ἡ μὲν Κλωθὴ
διέγραφε τὸν δρόμον τοῦ βίου του, ἡ δὲ Λά-
χεσις ἐδῶρει εἰς αὐτὸν ἀγαθὰ, πολλὰ ἢ ὀλίγα,
εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν, καὶ ἡ Ἄτροπος (ἀμε-
τάρπτος) ἐβεβαίωνεν, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ
μεταβληθῇ ἡ προσδιορισθεῖσα ὑπὸ τῶν δύο
ἄλλων τύχη τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ λέξις *λαχεῖον*
παράγεται ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης, ἐξ ἧς καὶ τὸ
ὄνομα *λάχης*, ἥτοι ἐκ τοῦ *λαχῇ* (ἦ), ὅπερ ἐκ
τοῦ *λαγχάνω* σημαίνει τὴν τύχην ἢ τὸ μερί-
διον.

* Ἡ Ἀπόσπασμα ἀνεκδότου Μελέτης περὶ τῶν λαχείων ἀπὸ τῶν ἀρχαιολογικῶν χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ὑπὸ Γ. Ν. Κορινῶ, Τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, διευθύνοντος τὸ Λαχεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιολογικῶν τῆς Ἑλλάδος].

ἐτίμων τὸν ἐργάτην των. Ὅχι μόνον ἡ ἀνά-
 γλυφος κόσμησις των εἶνε κομψοτάτη καὶ πλου-
 σία ἀλλὰ καὶ ὁ χρωματισμὸς καὶ ἡ χρύσωσις
 πολὺ ἀρμονικὴ καὶ στερεά.

Γ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

Γ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

Ἡ γένεσις τῆς συνηθείας τῶν λαχείων προ-
ῆλθε κατὰ τρόπον ἐντελῶς περιέργον καὶ ἀ-
προσδόκητον. Κεῖται μακρὰν ἢ ἀρχὴ αὐτῶν,
εἰς τὴν βαθυτάτην ἀρχαιότητα, εἰς τὴν πρω-
τογενῇ ἐποχῇ τοῦ μόλις συμπήξαντος κοινω-
νίαν ἀνθρώπου. Τότε οἱ ἡγεμόνες τῶν λαῶν
διένεμον κατὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς διάφορα
δῶρα πρὸς τὸν λαόν. Τὸ παλαιὸν τοῦτο ἔθι-
μον ἀπαντῶμεν εἰς τοὺς Ἑβραίους, εἰς τοὺς
Αἰγυπτίους, εἰς τοὺς παναρχαίους Ἑλλη-
νας.

νας.
Ἡ διανομὴ τῶν δώρων τούτων ἐγένετο βεβαίως κατὰ πρωτογενῇ ττρόπον· ταῦτα συνιστάμενα ἐκ κρεάτων, τεμαχίων ἄρτων ἢ καρπῶν καὶ τῶν ὁμοίων, ἐρρίπτοντο πρὸς τὸν λαόν, ὅστις τὰ ἤρπαζεν. Ὁ ἔχων ἰσχυρὰς χεῖρας καὶ εὐνοϊκὴν τύχην ἐλάμβανε τὰ καλλίτερα καὶ περισσότερα. Καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς ἐπαρχιακὰς πόλεις καὶ χωρία τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει συνήθεια νὰ ρίπτωσιν οἱ ἀνάδοχοι πρὸς τὰ πλήθη τῶν παιδίων νομίσματα, τὰ ὁποῖα διαρπάζουν θορυβωδῶς καὶ μετ' ἀγῶνα οἱ παῖδες. Ἰδοὺ συνήθεια, διαμείνασα ἐκ τῆς ἀρχεγόνου ἐκείνης ἐποχῆς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, εὐρίσκομεν τὴν συνήθειαν ταύτην ὑπὸ τὴν παλαιὰν μορφήν εἰς τὸ θέατρον, κατὰ τὰς παραστάσεις κωμῶδιῶν. Πολλάκις οἱ ποιηταὶ διὰ νὰ κινοῦν τὸν γέλωτα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θεατῶν, ἔτι δὲ μᾶλλον διὰ νὰ κατακτοῦν τὴν συμπάθειάν των ἔθετον διάφορα πρόσωπα κατὰ τὴν παράστασιν, τὰ ὁποῖα ἔρριπτον πρὸς τοὺς θεατὰς καρπούς, π. χ. ἐλαίας, φασιόλους κτλ., πάντα ἀλούμενα «τρωγάλια» ἢ «τρωγήματα». Τὴν αὐτὴν συνήθειαν ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὴν Ῥώμῃ τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων, ἰδίως ὅταν οἱ Ὑπατοὶ ἀνελάμβανον τὴν ἐξουσίαν των, ὁπότε διένεμον, κατὰ τὸν ἀρχεγόνον ἐκεῖνον τρόπον, δῶρα πρὸς τὸν λαόν.

Θὰ ἀπορήσῃ τις, πῶς ἦτο δυνατόν καὶ φυσικόν, νὰ προκύψῃ τὸ σύστημα τῶν σημερι-

νῶν λαχείων ἀπὸ τόσον μεμακρυσμένων συνη-
 θειῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν φαίνονται νὰ ἔχουν ἓκ
 πρώτης ὄψεως καμμίαν σχέσιν πρὸς τὸ ἐν χρή-
 σει σήμερον λαχεῖον. Καὶ ὅμως τὸ πρᾶγμα
 συνέβη ἀπλούστατα καὶ φυσικώτατα, ἐν κανο-
 νικῇ ἐξελίξει, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέχρι
 τοῦ 16ου αἰῶνος, ὁπότε ἀρχίζει ἡ διαρροῦθμι-
 σις τῶν λαχείων κατὰ τὸν σήμερον ἐν χρήσει
 τρόπον.

Προτοῦ ὅμως περιγράψωμεν τὴν ἐξέλιξιν ταύτην, κατὰ τὰ διάφορα στάδια αὐτῆς, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ περισυλλέξωμεν ὅλα τὰ ιστορικά σημεῖα διὰ νὰ ἀπαρτίσωμεν πλήρη τὴν εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως. Διότι, ἐκτὸς τοῦ ἑνὸς ἐκείνου βραχίονος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῶν παλαιωτάτων συνηθειῶν τῶν δώρων τῶν ἡγεμόνων πρὸς τὸν λαὸν καὶ καταλήγει εἰς τὰ συστηματοποιημένα λαχεῖα τῶν σημερινῶν χρόνων, ὑπάρχει καὶ ἕτερος βραχίων, ὁ ὁποῖος καταλήγει ἐπίσης εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, ἀλλ' ἔχει διάφορον τὴν ἀρχήν.

ὁὗτος ἀποτελεῖται ἐκ τῆς συνηθείας, τὴν ὁποίαν εἶχον καὶ οἱ Ἕλληνες, καὶ πρὸ πάντων οἱ Ῥωμαῖοι τῆς ἀριστοκρατικῆς τάξεως, νὰ μοιράζουσι εἰς τοὺς προσκεκλημένους διάφορα δῶρα, κατ' ἀρχὰς μὲν τὰ σκεύη τὰ πολυτελῆ εἰς τὰ ὁποῖα ἔτρωγον καὶ ἅτινα ἐχάριζον ἐν τέλει τοῦ δείπνου, τὰ λεγόμενα «ἀποφόρητα» καὶ λατινιστὶ ὁμοίως «apophorète», ἔπειτα δέ, χάριν διασκεδάσεως, διάφορα σφαιρίδια εἰς τοὺς προσκεκλημένους ἐκ χαλκοῦ ἢ ξύλου ἢ ἔξ ἐλεφαντοστοῦ, ἅτινα ἐκαλοῦντο tesserae καὶ εἶχον σχῆμα κύβων περίπου, ὅπου ἐχαράσσοντο τὰ δωρούμενα ἀντικείμενα ἢ ἐγγράφετο ἀριθμὸς τις· ἐξ αὐτῶν ἐλάμβανεν ἕκαστος κατὰ τύχην καὶ ἔβλεπεν ἔπειτα ἂν τὸ δῶρον ἦτο πολυτίμὸν τι ἢ ἀσήμαντον. Ἰδίως τὸ διασκεδαστικὸν τοῦτο παίγνιον ἤρεσκειν εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἑλεγάβαλον καὶ ἐφηροῦντο πολὺ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὰς συναναστροφὰς τῶν ἀνακτόρων. Ἀναφέρουσι οἱ ἱστορικοὶ, ὅτι ἄλλα ἐκ τῶν σφαιριδίων τούτων τοῦ Ἑλεγαβάλου ἐκέρδιζον χρυσᾶ κύπελλα ἢ χρηματικὸν ποσὸν μέχρι 1000 δηναρίων ἀργυρῶν, ἄλλα δὲ ἀσήμαντα ἢ κωμικὰ ἀντικείμενα· π. χ. δέκα μυίας, ἓνα ἕως τρεῖς κύνας νεκροῦς, τεμάχιον ἄρτου ἢ γλυκίσματος, ἐν κάθουν κτλ.

Ἐξ αὐτῶν τῶν δύο ὁδῶν προέκυψε τὸ λα-
χειόν. Καὶ εἰς μὴν τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῶν
Ἑβραίων καὶ τῶν Αἰγυπτίων ἀναφέρονται συ-
στηματοποιημένα λαχεῖα ἀλλ' ἐκ τῶν ἑλλειπ-
στάων περὶ τοῦ ζητήματος τούτου πηγῶν δὲν

δυνάμεθα νὰ ἀνέυρωμεν τὰς λεπτομερείας τοῦ συστήματος, ἐν ᾧ περὶ τοῦ γεγονότος εἴμεθα βέβαιοι. Ἐπίσης καὶ ἐν τῇ ἑρχαίᾳ Ἑλλάδι πρὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς κατακτήσεως (146 π. Χ.) δὲν ἔχομεν σαφεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ ζητήματος, πλὴν μόνον περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, δι' ἣν εἴπαμεν. Διὰ τὴν μετέπειτα ἐποχὴν βλέπομεν, ὅτι συμβαίνουν ὅσα καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ῥωμαίοις. Διότι, ἐπὶ παραδείγματι, ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ τῆς Ἀκραϊφίας (ἐν Βοιωτίᾳ) τοῦ Α' αἰῶνος π. Χ. ἀναφέρεται εἰς ἀγωνοθέτης, ὀνόματι Ἐπαμεινώνδας, ὅστις προσέφερren εἰς τοὺς θεατὰς τοῦ ἀγῶνος «πέμματα μεγάλα καὶ πολυτελῆ»· «πέμματα» (ἐκ τοῦ πέμπω, οὐχὶ πέπτω) δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ μετάφρασις τῆς Ῥωμαϊκῆς λέξεως *missilia*, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς ἐξελίξεως τῶν λαχείων καὶ τὸ τελευταῖον στάδιον αὐτῆς, διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους.

Τὰ missilia αὐτὰ ἦσαν δῶρα τῶν ῥωμαίων αὐτοκρατόρων πρὸς τὸν λαὸν κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς, ἰδίως τὰ Σατουρνάλια (Κρόνια) καὶ κατὰ τὰς παραστάσεις τῶν ἱπποδρομιῶν (ludi circenses) καὶ τῶν ἀμφιθεάτρων. Τὰ δῶρα ἦσαν κατ' ἀρχὰς αὐτὰ τὰ ἴδια πράγματα, ὥς εἵπομεν. Ἐπειδὴ ὁμως ἦτο δύσκολον νὰ κομίζουσιν οἱ ὑπηρεταὶ τοῦ αὐτοκράτορος ποικίλα δῶρα διὰ τόσον πολυαριθμούς θεατὰς, ἀνερχομένους πολλάκις εἰς 30 καὶ 40 καὶ πλέον χιλιάδας, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν διανομὴν καὶ τὸν συνωστισμόν κατεστρέφοντο τὰ εὐθραυστα καὶ φαγώσιμα δῶρα, ἐφευρέθη ἡ ἀνάγκη τῆς ἀντ' αὐτῶν διανομῆς συμβόλων. Πρὸς τοῦτο κατεσκευάζοντο μικρὰ σφαιροῖδια ἐξ ξύλου ἢ ὀστοῦ ἢ χαλκοῦ ἢ ἐξ ὀπτῆς γῆς ἢ ἐξ ἐλεφαντόδοντος. Ταῦτα ἔφερον σχήματα ποικίλα, ἦσαν ἐν μορφῇ λέοντος, λαγωῦ, δορκάδος, ἰχθύος, ἀγγείου, καρποῦ κλπ., ἄλλα δὲ τετράγωνα μὲ ἐγγράφατον παράστασιν τῶν δωρουμένων ἀντικειμένων καὶ ὅλα ἔφερον ἀριθμούς, δηλοῦντας τὴν ποσότητα τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια ἐδώρει ὁ αὐτοκράτωρ.

Τὰ σύμβολα ταῦτα, μετὰ τὸ πέρας τῆς πα-
ραστάσεως, ἔρριπεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἥ οἱ ὑ-
πάλληλοί του, πρὸς τὸν λαόν. Τοῦτο ἐλέγετο
sparsio missilium, ἥτοι διανομὴ δώρων,
ἢ direptio missilium, καθέρπουσις δώ-
ρων. Ἐκαστος δύνανται νὰ φαντασθῇ, τί ἐγί-
νετο τότε μεταξὺ τοῦ λαοῦ· ἔσπευδον ὅλοι νὰ
συλλέξουν τὰ τοιαῦτα, ἀγνοοῦντες τί ἐπεφύ-
λασεν εἰς αὐτοὺς ἡ τύχη· διότι, ἐννοεῖται,
ἄλλος μὲν ἐλάμβανε πολλὰ, ἀναλόγως τῆς δυ-

νάμεως τῶν βραχιόνων του καὶ τῆς εὐνοίας τῆς τύχης, ἄλλος ὀλίγα καὶ ἀσήμαντα· διότι ἐκ τῶν συμβόλων τούτων, ἄλλα μὲν ἐκέρδιζον ἑκατὸν δηνάρια, ἓνα ἢ περισσοτέρους ἵππους, ἓνα λέοντα, ὀκτὼ πρόβατα, δέκα μεγάλους ἰχθῦς, ἄλλα δὲ μίαν κεφαλὴν κριοῦ, ἓν κάρυον, ἡμισυ πεπόνιον, ἓνα ἢ δύο μῆλα, ἡμισυν λαγῶν, ἓν δηνάριον κτλ. Τὰ σύμβολα ταῦτα ἐξηργύρωναν οἱ κάτοχοι, μεταβαίνοντες εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ λαμβάνοντες τὰ ὑπὸ τῶν συμβόλων δεικνύμενα ἀντικείμενα.

Χιλιάδες τοιούτων συμβόλων διεσώθησαν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ἀποκείμεναι εἰς τὰ διάφορα Μουσεία, ἰδίως τῆς Ῥώμης. Τὰ τῆς τοιαύτης διανομῆς καὶ ἐξαργυρώσεως περιγράφουν Ἕλληνες καὶ Λατῖνοι συγγραφεῖς. Ἰδίως ὁ περίφημος Ἕλλην ἱστορικὸς Δίων ὁ Κασσιος παρέχει πλήρη εἰκόνα αὐτῶν· λέγει, π.χ. περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Τίτου «σφαίρια ἐρρίπτει ἃ ἀρπάσαντάς τινας ἔδει πρὸς τοὺς δοτῆρας αὐτῶν ἀπενεγκεῖν καὶ λαβεῖν τὸ ἐπιγεγραμμένον»· οἱ δοτῆρες οὗτοι ἦσαν οἱ ὑπάλληλοι τῶν ἀνακτόρων, οἱ ἐξαργυρώνοντες τὰ προσαγόμενα σύμβολα. Ταῦτα ὀνομάζει ὁ Κασσιος «σφαίρια ξύλινα μικρὰ σύμβολον ἔχοντα» ἢ «σφαίρια μικρὰ, γεγραμμένα ὡς ἕκαστα ἔχοντα». Λατινιστὶ λέγονται ταῦτα tesserae καὶ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ σημερινὰ γραμμάτια τῶν λαχείων, τὰ ὁποῖα θὰ ἴδωμεν εὐθὺς μετ' ὀλίγον, πῶς καὶ πόθεν ἐπήγασαν.

Ἐκτὸς τῶν ἐν εἴδει λαχείων τοιούτων δώρων, ὑπῆρχον καὶ τὰ λαχεῖα πρὸς σκοποὺς ἐθνικοὺς καὶ φιλανθρωπικοὺς. Ταῦτα εἰσήγαγεν ὁ μεγαλεπήβολος αὐτοκράτωρ Ὁκταβιανὸς Αὐγουστος. Οὗτος, καθὼς διηγεῖται ὁ Σουητώνιος, γράψας βίον τῶν δώδεκα Καισάρων, κατεσκεύαζεν ὥραϊα τοιαῦτα σφαίρια, τῶν ὁποίων ἢ μία μόνον ὄψις ἔφερε παράστασιν τοῦ ἀντικειμένου. Ταῦτα ἐπώλουν ὑπάλληλοι, δεικνύοντες τὴν ἄγραφον ὄψιν πρὸς τὸν ἀγοραστὴν καὶ ἐρωτῶντες αὐτόν, πόσα δίδει· ἐγίνετο τοιοῦτοτρόπως συμφωνία καὶ εἰς τὸ τέλος, ἀφ' οὗ ἐπλήρωνεν ὁ ἀγοραστής, ἔβλεπε τί ἐκέρδιζεν. Ἐννοεῖται, ὅτι ἡδύνατο νὰ πληρώσῃ μέγα ποσὸν καὶ νὰ κερδίσῃ ἐλάχιστον καὶ ἀσήμαντον ἀντικείμενον ἢ τὸ ἀντίθετον. Αἱ πα-

ραστάσεις ἐπίτηδες ἦσαν συντεταγμέναι ἀσφαεῖς, διὰ νὰ ἐξεγείρεται ἡ περιέργεια τῶν παρευρισκομένων κατὰ τὴν διανομὴν τῶν δώρων, προκαλεῖται δὲ φαιδρότης, ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει αὐτῶν. Οὕτω, διὰ σύμβολον φέρον ἓνα Ἀστουριανὸν (ἵππον καλοῦ γένους), ἀπένεμον ἓνα τεμάχιον κάλυκος ἢ ἓνα σπόγγον! Καὶ τὸ μὲν συναθροιζόμενον χοῦμα διέθετεν ὁ αὐτοκράτωρ εἰς διαφόρους φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς, ὁ δὲ ἀγοραστής ἐξηργύρωνεν, ἂν ᾔθελε, τὸ ἀγορασθὲν σφαίριον ἀπὸ τὸ ταμεῖον τῶν ἀνακτόρων. Τὸ αὐτὸ σύστημα τοῦ Αὐγούστου ἐμμήθη ὁ Νέρων, ἐπινοήσας τὰ πρὸς ὄφελος τοῦ λαοῦ συνιστάμενα λαχεῖα ἐκ πολυτίμων ἀντικειμένων, ἢτοι χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν ἀγγείων, σπανίων πτηνῶν, χρημάτων, ἵππων, μαργαριτῶν, ἀδαμάντων, ἔτι δὲ καὶ ἐκ πλοίων καὶ ἐκ τάσεων γαιῶν καὶ ὀλοκλήρων νήσων.

Ἐκαστος ἐννοεῖ τὸ μέγα ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἀνεπτύσσετο εἰς τὸν λαόν, ἀφοῦ ἐκ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης ἡδύνατό τις νὰ κερδίσῃ ἑκατομμύρια ἀντὶ ἐλαχίστου ποσοῦ. Οἱ πωληταὶ τῶν συμβόλων δὲν ἤξευρον ἀκριβῶς τί ἐπώλουν, διότι ἡ ἑτέρα ὄψις αὐτῶν δὲν ἦτο ὁρατὴ, οὔτε εἰς τοὺς ἰδίους, καὶ ἐφαίνετο μόνον, ὅταν τὰ ἡγόραζέ τις καὶ τὰ παρελάμβανον. Ὁ εὐφυὴς αὐτοκράτωρ Αὐγουστος, ὁ ἰδρυτῆς τοῦ συστήματος τούτου, εἶχε λάβει ὅλα τὰ μέτρα τῆς ἐξασφαλίσεως, ὡς ἐπίσης ὁ Νέρων καὶ οἱ μετέπειτα αὐτοκράτορες· τὰς λεπτομερείας ὅμως ταύτας, ἀγνοοῦμεν. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Δομιτιανὸς ἀναφέρεται, ὅτι πρῶτος διεμοίρασεν εἰς τὸν λαὸν τοιαῦτα λαχεῖα, κερδίζοντα μόνον διάφορα ποσὰ χρημάτων, καὶ ὄχι ἄλλα εἶδη.

Ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διετηρήθη, μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, ἡ συνήθεια εἰς τὰς ἀριστοκρατικὰς τάξεις νὰ διασκεδάζουν, ἀναμεταξύ των, διὰ κατασκευῆς καὶ πωλήσεως τοιούτων λαχείων, τῶν ὁποίων ἢ μία ὄψις, παριστῶσα τὸ κέρδος, δὲν ἐφαίνετο.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων μέχρι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος χάνομεν τὰ ἔχνη τῶν λαχείων, τὸ ἔθιμον τῶν ὁποίων ἐπανευρίσκομεν βραδύτερον εἰς τὴν Βενετίαν καὶ εἰς τὴν Γένουαν.

Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΠΕΜΠΡΑΝΤ

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΤΩΑΝΤΩΝ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΠΕΖΟΝ

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Ενα βράδυ κατέβηκε στην ψυχή του ο πόθος να πλάσῃ μίαν εικόνα ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ ΠΟΥ ΜΕΝΕΙ ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ. Καὶ ξεκίνησε νὰ ζητήσῃ χαλκὸν εἰς ὅλην τὴ γῆ. Γιατὶ μόνον εἰς τὸν χαλκὸν ἠμποροῦσε ν' ἀποδώσῃ τὴν σκέψιν του.

Μὰ ὅλος ὁ χαλκὸς τῆς γῆς ὅλης εἶχε χαθῇ· καὶ σὲ κανένα μέρος τοῦ κόσμου ὅλου δὲν ἠμποροῦσε νὰ βρεθῇ χαλκός, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν χαλκὸν ποῦ ἦτον χυμένη Ἡ ΛΥΠΗ ΠΟΥ ΔΙΑΡΚΕΙ ΑΙΩΝΙΑ.

Καὶ τὴν εἰκόνα αὐτὴν τὴν εἶχε ἐργασθῇ ὁ ἴδιος, μὲ τὰ δικά του τὰ χέρια, καὶ τὴν εἶχε στήσῃ ἐπάνω στὸν τάφον τοῦ μόνου ὄντος ποῦ εἶχε ἀγαπήσῃ τὴν ζωὴ. Στὸν τάφον τῆς πεθαμένης, ποῦ τὴν εἶχε πολὺ ἀγαπήσῃ, εἶχε στήσῃ τὴν εἰκόνα αὐτὴν, βγαλμένην ἀπὸ τὰ δικά του τὰ χέρια, ποῦ νὰ μπορέσῃ νὰ μείνῃ σημάδι τῆς ἀνθρωπίνης ἀγάπης ποῦ δὲν πεθαίνει καὶ σύμβολον τῆς ἀνθρωπίνης λύπης ποῦ διαρκεῖ αἰώνια. Καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον δὲν ὑπῆρχε ἄλλος χαλκὸς ἀπὸ τὸν χαλκὸν αὐτῆς τῆς εἰκόνας.

Καὶ ἐπῆρε τὴν εἰκόνα ποῦ τὴν εἶχε ἐργασθῇ, καὶ τὴν ἔβαλε σ' ἓνα μεγάλο φοῦρνο καὶ τὴν παράδωσε στὴ φωτιά.

Καὶ μὲ τὸν χαλκὸν τῆς εἰκόνας τῆς ΛΥΠΗΣ ΠΟΥ ΔΙΑΡΚΕΙ ΑΙΩΝΙΑ ἔπλασε τὴν εἰκόνα τῆς ΧΑΡΑΣ ΠΟΥ ΜΕΝΕΙ ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ.

Καὶ ὅταν ἔγινε σκότος, ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθείας ἀναψὲ ἓνα πυρσὸν ἀπὸ πεῦκον, κατέβη τὸν λόφον καὶ ἔφθασε εἰς τὴν κοιλάδα. Διότι ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν οἶκον του.

Ἐγονάτισε ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια τῆς Κοιλίδος τοῦ Κλαυθμῶνος καὶ εἶδε τότε ἓνα νέον ὁ ὁποῖος ἦτο γυμνὸς καὶ ἔκλαιε. Τὰ μαλλιά του εἶχαν τὸ χρῶμα ποῦ ἔχει τὸ μέλι, καὶ τὸ σῶμα του ἦτο σὰν λευκὸ τριαντάφυλλο. Μὰ εἶχε πληγωμένον τὸ σῶμα του μὲ ἀγκάθια, καὶ στὰ μαλλιά του, σὰν στεφάνι, εἶχε χυμένη στάχτη.

Καὶ αὐτός, ποῦ εἶχε πολλὰ ὑπάρχοντα, εἶπε εἰς τὸν νέον ὁ ὁποῖος ἦτο γυμνός. «Δὲν παραξενεύομαι διὰ τὴν τόσῃν θλίψιν σου, διότι βέβαια ἦτο δίκαιος ΕΚΕΙΝΟΣ.»

Καὶ ὁ νέος ἀπεκρίθη:

«Δὲν κλαίω ΕΚΕΙΝΟΝ ἀλλὰ τὸν ἑαυτόν μου. Καὶ ἐγὼ μετέβαλα τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον, καὶ ἐγὼ ἐθεράπευσα λεπρόν, καὶ τυφλὸς ἀνέβλεψε δι' ἐμοῦ. Περιεπάτησα ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα. Ἐξέβαλον δαιμόνια. Ἐθρεψα πεινῶντας εἰς τὴν ἔρημον ὅπου δὲν ὑπῆρχε τροφή καμμία καὶ ἀνέστησα νεκροὺς ἀπὸ τὴν στενόχωρον κατοικίαν των. Εἶπα, καὶ ἐμπρὸς εἰς πολὺ πλῆθος μία συκιὰ ποῦ δὲν ἔφερε καρπὸν ἐξηράνθη. Ὅλα ὅσα ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔκαμε, τὰ ἔκαμα καὶ ἐγώ.

Καὶ ὅμως δὲν μὲ ἐσταύρωσαν.

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπὸ Κ. Μ.] ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΔ

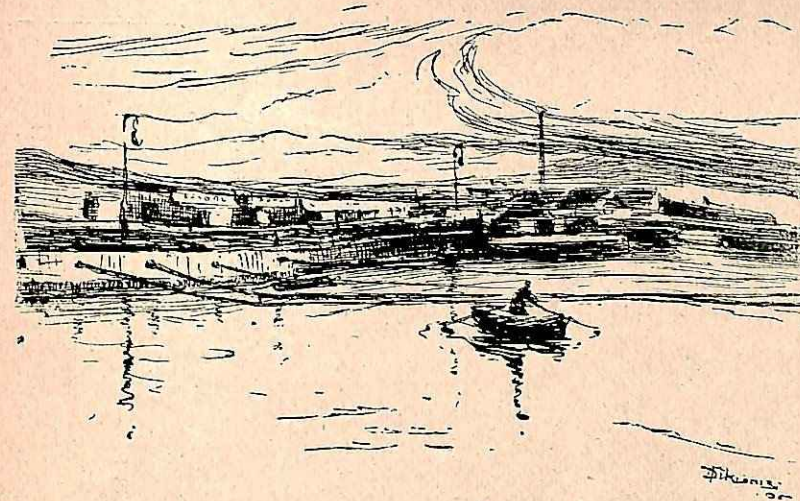
ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ—ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

Οἱ παλαιότεροι Ἀθηναῖοι καὶ Πειραιῶται θέλοντες νὰ παραστήσουν τὴν τεραστίαν ἀνάπτυξιν ποῦ ἔλαβαν ἐντὸς πεντηκονταετίας αἱ Ἀθῆναι καὶ ὁ Πειραιεύς, ἔλεγαν κινεῶντες ἐκφραστικὰ τὴν κεφαλὴν των καὶ μὲ τόνον ποῦ δείχνει γνῶσιν τάχα τῶν ἐγκοσμίων:

«Πρὶν ν' ἀλλθῇ ὁ Ὀθωνας, ἡ Ἀθήνα ἦταν πενήντα σπίτια γύρω στὸ κάστρο καὶ ὁ Πειραιεύς

τρεῖς καλύβες κοντὰ στὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα».

Ὁ «Ἅγιος Σπυρίδων» εἶνε σήμερα μίαν ἀπὸ τὰς καλλιτέρας ἐκκλησίας τοῦ Πειραιῶς καὶ ὡς ἀνὰ μνησκόμοιοι παλαιῶν ἡμερῶν οἱ κάτοικοι τῶν Μεσογείων τῆς Ἀττικῆς ἔρχονται κάθε 12ην Δεκεμβρίου ν' ἀγρυπνήσουν εἰς τὴν χάριν του. Εἶνε ἐμπρὸς εἰς τὸν κύριον λιμένα τοῦ Πειραιῶς, καὶ ἡ θάλασσα μάλιστα ἔγλυ-

ΚΑΡΒΟΥΝΙΑΡΙΚΕΣ — ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ. ΣΧΕΔ. Α. Π.

φεν ἄλλοτε τὰ πόδια τῆς ἐκκλησίας πρὶν ἓνα μέρος τῆς θαλάσσης γίνῃ στερεὰ διὰ τῆς ἀνθρώπινης ἐπενεργείας.

Καὶ τὸ μέρος τὸ μᾶλλον Πειραιῶν μέσα εἰς ὅλον τὸν Πειραιᾶ εἶνε τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἡ μᾶλλον τὸ μέρος τὸ ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἕως εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον. Ἐδῶ ἡ ἀναγέννησις προχωρεῖ ἀργά. Σχεδὸν ἀναγνωρίζεις τὸ «Πόρτο-Δράκο» τῶν παλαιότερων θαλασσινῶν.

Ὁ Παῦλος Μπουρζὲ ἐπισκεπτόμενος τὰς Ἀθῆνας καὶ τὸν Πειραιᾶ, εὗρε πολλὴν εὐρωπαϊκὴν πεζότητα καὶ κανέναν ἀνατολικὸν χαρακτήρα, καθὼς ἐπερίμενε.

Θὰ ἐπροτιμοῦσα τὴν εὐρωπαϊκὴν πεζότητα. Ὅμως, πότε ἔλειπεν ὁ ἀνατολισμὸς ἀπὸ τὴν Πειραιωτικὴν ἀκτὴν, ἀπὸ τὸν περισσότερον Πειραιᾶ τοῦλάχιστον; Τί διαφέρει ἡ ἀκτὴ αὕτη ἀπὸ τὴν προκυμαίαν τῆς Σμύρνης ὅπως τὴν ἐγνώρισα παιδί ὅταν τὴν ἐπεσκέφθην; Τὰ περισσότερα οἰκοδομήματα μὲ τὴν παλαιὴν ἀρχιτεκτονικὴν των, αἱ πνοαὶ ποῦ πετοῦν εἰς τὸν βαρὺν ἀέρα, αἱ κραυγαὶ τῶν σαλεψίδων, αἱ φωναὶ τῶν πωλούντων σερμπέτι «κρύο, κρύο καὶ δροσερό» οἱ προϊστορικοὶ χαμάληδες, μία γραφικὴ ἀκαθαρσία, μία μουσικὴ γεμάτη ἀπὸ ντισονάντσες, μία βάρκα ἀνάποδα κρεμασμένη ἀπὸ τὴν στοὰν ἐνὸς ξενοδοχείου, ἓνα σχεδὸν ἡμίφως ἀσιατικὸν ποῦ χύνεται μέσα ἀπὸ τὰ μαγειρεία μὲ τὴν κακὴν ὁσμήν, ἀπὸ τὰ ποτοπωλεῖα, ὅλα ὅλα, ἄνθρωποι καὶ ζῶα, ἔμψυχα καὶ ἄψυχα, φωναὶ καὶ πνοαί, δίδουν μίαν εἰκόνα ποῦ σοῦ ὑποβάλλει τὴν Ἀνατολήν. Ὅμως ἡ προκυμαία ἔχει ἓνα δημαρχεῖον καὶ

ἓναν κήπον, τὸν «Τινάνειον κήπον», ποῦ θέλουν νὰ σοῦ ποῦν ἐπιμόνως:

«Εὐρίσκεσαι εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὴν Νοτιανατολικὴν Εὐρώπην, ἀδιάφορον ὅμως εἰς τὴν Εὐρώπην.» Καὶ σὲ κάμνουν πρὸς στιγμὴν ν' ἀμφιβάλλῃς.

Εἰς τὰ 54 ἔγινε ἡ κατοχὴ τοῦ Πειραιῶς ἀπὸ τοὺς Ἀγγλογάλλους. Οἱ προσωρινῶς καταλαβόντες τὸν Πειραιᾶ ἄφησαν ἀγαθὰς ἀναμνήσεις. Ἐχάραξαν δρόμους, ἐτροποποίησαν τόπους, ἔκαμαν κήπους, πλατείας. Αὐτὸ ἦτον ἡ ἀρχή. Ὁ Πειραιεύς

ἀπὸ τότε ἐπορεύετο, ἀπέβαλε τοῦλάχιστον ἓνα μέρος τοῦ ἀνατολισμοῦ του.

Οἱ δήμαρχοι τοῦ Πειραιῶς ἐφιλοτιμήθησαν ἔπειτα νὰ ἐξωραίσουν τὸν Πειραιᾶ. Νὰ κάμουν δρόμους εὐρεῖς καὶ ἔκαμαν. Νὰ κάμουν θέατρα καὶ ἐκκλησίας καὶ σχολεῖα ἔκαμαν εἰς τὰς ρητορικὰς προσφωνήσεις των πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς των ὁμιλοῦσαν πάντοτε ἐμφατικῶς διὰ τὴν πρώτῃν βιομηχανικὴν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν τοῦ κράτους, δι' ἓναν ἀπὸ τοὺς μεγαλειτέρους λιμένας τῆς Ἀνατολῆς κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι δὲν εἶχαν ἄδικον. Ὁ Πειραιεύς ἔχει τὰ περισσότερα καὶ τὰ μεγαλειτέρα ἐργοστάσια. Ἐργοστάσια ὅλων τῶν εἰδῶν. Εἶνε ἀκόμη καὶ τὸ μεγαλιτερον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Ἑλλάδος. Παρῆλθεν ἡ βασιλεία τῆς Ἐρμούπολεως καὶ τῶν Πατρῶν. Τὸ ἐμπόριον τοῦ Πειραιῶς τροφοδοτεῖ ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον, διότι ὁ Πειραιεύς εἶνε ἓνα κέντρον ἐμπορικὸν καὶ ἓνα κέντρον βιομηχανικὸν καὶ μίαν πόλιν πολυάνθρωπον, ἡ πολυάνθρωπότης τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὰς Ἀθῆνας, διότι ἀκόμη ἴσως εἶνε ὁ πλουσιώτερος δῆμος τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ κράτους, δι' αὐταῖς κανεὶς μεγαλιτέρας προσόδους, περισσότεραν ἀνεσιν, καθαριότητα, εὐκολίας, νερόν, ὡραιότητα.

Τόρα, παρὰ τὴν ὡραιότητα τῆς Φύσεως, δῶρον θεῶν ἀναφαίρετον, καὶ παρὰ τὴν ὡραιότητα ποῦ τὸ ἐπεδαψίλευσαν αἱ ἐργοστάσεις, ὡραιότητα μὲ συνειδήσιν ἀπὸ χέρια ἀνθρώπων δὲν ἔχει ὁ Πειραιεύς καμμίαν. Δὲν ἀρκοῦν οἱ μεγάλοι δρόμοι καὶ τὰ πλατεῖα πεζοδρόμια. Ἐκ-

κλησίαι με κακήν ἀρχιτεκτονικήν—ἡ πλαστοποίησις τῆς μεγάλης τέχνης τῶν Βυζαντινῶν—τὸ Θέατρον τοῦ κατέχει τὸ κέντρον τῆς πόλεως, τίποτε ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐφιάλτης, μία δύο πλατεῖαι κονιορτοβριθεῖς, οὔτε μία βιβλιοθήκη, οὔτε ἓνα κέντρον ἀναπαύσεως.

Ἐξῆς τὴν ζωὴν τοῦ Πειραιώτου. Ὅλα τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς μου ἐπέρασαν ἐκεῖ. Κ' ἐνθυμούμαι πῶς πάντοτε ἔφευγα ἀπὸ τὴν πόλιν πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς Χερσονήσου, πρὸς τὴν Καστέλλαν, πρὸς τὰ Φάληρα. Ἐὰν μείνης εἰς τὸ ὑπαιθρον ἓνα θερυνὸν πειραϊκὸν μεσημέρι, διατρέχεις κίνδυνον. Σὲ περικυκλῶνει ἡ ἀσχημία καὶ σφίγγει τὴν ψυχὴν σου ἢ ἀνία.

Καὶ ὅμως καμμία θάλασσα δὲν εἶνε τόσο ὠραία ὅσον ἡ περιβρέχουσα τὴν Πειραϊκὴν Χερσόνησον. Ἐδῶ ἡ ὠραιότης καὶ ἡ γαλήνη ἔδωσαν τὸ μέγα φίλημα ὑπὸ τὸ θεῖον ἀπολλώνιον φῶς. Καμμία ἀκτὴ δὲν εἶνε τόσο ἡμερη. Οἱ κάμνοντες τὸν γῦρον τῆς πειραϊκῆς χερσονήσου τὸ δειλινόν, ὅταν ὁ ἥλιος κατέρχεται πρὸς τὴν δύσιν, ἴστανται ἐμπρὸς εἰς θέαμα σχεδὸν καταπληκτικόν. Τὰ μύρια χρώματα τοῦ δειλινοῦ

Ὅπου δὲν ἔχουν ὄνομα κ' ἔχουν περίσσια χάρις

δείχνονται εἰς ὅλην τὴν ὑψηλὴν καὶ ὑπερόχως λεπτὴν μεγαλειότητά των. Ποτὲ ὁ φλοῖστος δὲν ἀπεχαιρέτισε μεγαλοπρεπέστερα καὶ ἡρεμώτερα τὸν ἡρέμους θνήσκοντα ἥλιον. Καὶ ἂν τύχη νὰ εἶνε πανσέληνος, καὶ μαζί με τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ποῦ χάνεται ὀπίσω ἀπὸ τ' αὐτὰ νησιωτικὰ βουνά, ἰδῆς τὴν σελήνην νὰ ὑψώνεται ἐπάνω ἀπὸ τὸν ῥόδιον Ὑμητιόν, συλλογίζεσαι πῶς εἶχε δίκαιον ὁ Φειδίας νὰ ἐνθυμηθῇ κατὰ παρόμοιον ὅταν ἐδημιούργει τὰς παραστάσεις τοῦ Παρθενῶνος—Δύσιν Ἠλίου καὶ Σελήνης Ἀνατολὴν—ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ποῦ ἔγινε δημιουργὸς θεῶν καὶ θεαινῶν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς λιμένας, ποῦ δέχονται τὸ ἐμπόριον, ὁ Πειραιεὺς ἔχει δύο λιμένας με νε-

Εἰς τὸν Λιμένα Ζέας — Πειραιεὺς Φωτογρ. Π. Ν.

κράν τὴν ζωὴν καὶ σχεδὸν πάντοτε νεκρὰ τὰ νερά. Εἶνε ὁ λιμὴν τῆς Ζέας, μεταξὺ Φρεατύος καὶ Κατέλλας, καὶ ὁ λιμὴν τῆς Μουνυχίας τὸ γνωστὸν Τουρκολίμανο.

Κάποτε εἰσέρχεται εἰς τὴν Ζέαν, τὸ Πασαλιμάνι, κάποια ἀτμάκατος, ψαρόβαρκες συχνότερα. Τὰ νερά ἀκίνητα. Καὶ εἰς τὴν ἀκτὴν Καφὲ Ἀμάν, κινηματογράφοι, θέατρα, φωναί, ὀγκηθμοί, ὁσμὴ Ἀνατολῆς, ὁσμαὶ σαρκῶν γυνῶν, ὅλα μαζί εἶνε ὡς νὰ θέλουν νὰ ταράξουν τὸν ὕπνον τῶν νερῶν. Ὅμως τὰ νερά κοιμῶνται...

Κάτω ἀπὸ τὸν λόφον τῆς Καστέλλας—μετὸ μεσαιωνικὸν ὄνομα ἀκόμη—ἓναν λόφον ποῦ φέρει εἰς τὴν κορυφὴν του τὴν δεξαμενὴν τῆς πόλεως, ἓνα ἐκκλησάκι, τὸν προφήτην Ἠλίαν, δεσπότην ὅλων τῶν ἐλληνικῶν ὑψωμάτων σχεδόν, καὶ τοπομαχικὰ τηλεβόλα, εἶνε τὸ Τουρκολίμανο. Ἐδῶ βασιλεύει μία ἡρεμὴ καὶ ὁσία ἐμορφιά. Ἐνας κύκλος περιστέφει τ' ἀκύμαντα νερά. Μία βάρκα σὰν ἀρημένο πτερόν, ἓνα τραγοῦδι ἀπὸ τὰς ἐπαύλεις γύρω. Ἐνα ὕψωμα δεξιὰ, ἓνα ἀριστερὰ καὶ ἐκ τῶν νώτων. Ὅσοι ἐπῆγαν εἰς τὴν Νεάπολιν ἐνθυμοῦνται τὸ Πανσάλυπον ἔδῳ.

Ὁ Θεμιστοκλῆς τοῦ ὁποῦ ὑψώνεται μία κακὴ προτομὴ εἰς τὴν μέσην μιᾶς πειραϊκῆς

πλατείας, τοῦ ὁποῦ τὸν τάφον διαφιλονεικοῦν δύο ἀντιμέτωποι ἀκταὶ—ἡ ἀκτὴ τοῦ κ. Τζανέτου καὶ ἡ ἀκτὴ τοῦ κ. Δραγάτη—εἶδε τὴν σημασίαν τοῦ Πειραιῶς καὶ τὰ φυσικά του πλεονεκτήματα. Εἶπεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ τὸν προτιμήσουν ἀπὸ τὸ Φάληρον. Καὶ τὸν ἐπροτίμησαν. Ἡ ἱστορία του ἄρχισεν ἀπὸ τότε.

Ἀλλὰ τὸ μέλλον τοῦ Πειραιῶς δὲν εἶνε νὰ μείνῃ ἐπίνειον. Διότι τὸ ἄστυ κατέρχεται πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ ὁ Πειραιεὺς ἀνεβαίνει πρὸς τὸ ἄστυ. Ἡ εὐτυχία καὶ ἡ πρόοδος τοῦ Πειραιῶς κυρίως θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τοῦ συνδέσμου μετὰ τὰς Ἀθήνας. Ὀλίγη ἀπόστασις καὶ ὅμως πόση διαφορά. Ἐδῶ ἀέρας ἐπαρχίας κ' ἐκεῖ εἰς τὰς Ἀθήνας ἓνας ἄλλος ἀέρας τελειοπάντων. Ἐνας φίλος μου ἔλεγε:

«Ἦτον κακὸ διὰ τὴν πρόοδον τῶν Ἀθηνῶν ὅτι ἡ πόλις ἐστράφη μᾶλλον πρὸς τὴν

Μεσόγαίαν παρὰ πρὸς τὴν θάλασσαν. Μέρη ποῦ ἤμποροῦσαν νὰ εἶνε κῆποι καὶ νὰ καλλιεργοῦνται ἔγιναν πόλις, καὶ ἡ πόλις ἔμεινε μακρὰν τῆς θαλάσσης.» Ὅμως ἰδοὺ ἡ πόλις κατερχομένη μετὰ τὴν λεωφόρον Συγγροῦ πρὸς τὴν θάλασσαν. Αὐριοὶν ὁ ἠλεκτρικὸς τροχιόδρομος μηδενίζων τὰς ἀποστάσεις θὰ φέρῃ τὰς Ἀθήνας πρὸς τὴν Καλλιθέαν, πρὸς τὴν Τζιτζιφιῆς καὶ τὸ Νέον Φάληρον. Ὅλη ἡ ἀκτὴ θὰ εἶνε μία ἀκτὴ κατοικημένη, ὅχι ἔρημος, κέντρον ζωῆς κ' εὐζωΐας μάλιστα.

Αἱ Ἀθῆναι καὶ ὁ Πειραιεὺς θὰ ἔχουν δώσει τὰ χέρια. Ἴσως θὰ εἶνε μία πόλις, ἓνας δῆμος. Μία ποίμνη, εἰς ποιμὴν. Ὁ Σαρωνικὸς θὰ στέλλῃ τὴν αὐραν τοῦ. Ἡ ζωὴ θὰ εἶνε μᾶλλον ἀνετη.

Καὶ θὰ εἶνε ἡ πρόοδος.

Διότι τὸ μέλλον τοῦ Πειραιῶς εἶνε δεμένον μετὰ τὸ μέλλον τῶν Ἀθηνῶν.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

Ἡ ἱστορία τοῦ Τριστάνου καὶ τῆς Ἰζολδῆς*

Ὁ Τριστάνος τὸν ὀρίζει κάτω ἀπὸ τὸ ἄλογο, τὸν ἀνατρέπει. «Σῆκω ἐπάνω, βαστάλε, τοῦ φωνάζει· σὲ κακὴν ὥρα ἦλθες ἐδῶ θάποθάνης!»

Ὁ Ῥιδὸς ἀνασηκώνεται, ἀλλ' ὁ Τριστάνος τὸν κτυπᾷ ἐκ νέου, τοῦ διαπερνᾷ τὴν περικεφαλαίαν ἕως εἰς τὸ κρανίον. Ὁ Ῥιδὸς ἐξήτησε χάριν, καὶ ὁ Τριστάνος ἐπῆρε τὸ ξίφος του. Καὶ τὸ ἐπῆρε εἰς κατάλληλον στιγμήν, διότι ἤδη οἱ Νανταῖοι ἤρχοντο εἰς βοήθειαν τοῦ αὐθέντου των. Ἀλλ' ὁ αὐθέντης εἶχε παραδοθῇ.

Ὁ Ῥιδὸς θὰ ἐκλείετο εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ δουκὸς Χοέλ, θὰ ὠρκίζετο ἐκ νέου πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν, θὰ ὑπέσχετο νάνοικοδομήσῃ τὰ χωριά ποῦ εἶχε ἐρημωμένα. Κατὰ διαταγὴν τοῦ ἡ μάχη ἔπαυσε καὶ τὰ στρατεύματα ἀπεμακρύνθησαν.

Ὅταν οἱ νικηταὶ ἐμπῆκαν εἰς τὸ Καραῖζ, ὁ Καερδὶν εἶπε πρὸς τὸν πατέρα του:

«Αὐθέντα, παράγγειλε τοῦ Τριστάνου νὰ μείνῃ· καλὺτερός του ἱππότης δὲν ὑπάρχει, καὶ ὁ τόπος μας ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ ἓνα τόσο ἀνδρεῖον βαρῶνον».

Ἀφοῦ προηγουμένως ἐξήτησε τὴν συμβου-

λὴν τῶν ἀνθρώπων του ὁ δούξ Χοέλ ἐκάλεσε τὸν Τριστάνον:

«Φίλε, δὲν θὰ ἤμπορῶ νὰ σάγαπῶ ὅσο σοῦ ἀξίζει ἐσένα ποῦ μοῦ ἔσωσες τὴν γῆν μου. Θέλω λοιπὸν νὰ σὲξοφλήσω. Ἡ κόρη μου, Ἰζόλδη ἡ Κρινοδάκτυλη, ἐγεννήθη ἀπὸ δούκας, βασιλεῖς καὶ βασιλίσσας. Πάρε τὴν, σοῦ τὴν δίδω.

—«Αὐθέντα, τὴν παίρνω» εἶπεν ὁ Τριστάνος. Γιατί νὰ πῇ αὐτὸν τὸν λόγον; Ἐξ αἰτίας τοῦ ἀπέθανε.

Ὁρίσαν τὴν ἡμέραν καὶ τὸν τόπον. Ὁ δούξ προσέρχεται μετὰ τοὺς φίλους του καὶ ὁ Τριστάνος μετὰ τοὺς ἰδικούς του. Ὁ παπᾶς ψάλλει τὴν ἀκολουθίαν. Ἐνώπιον ὅλων, εἰς τὴν θύραν τοῦ μοναστηριοῦ, κατὰ τὸν νόμον τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας ὁ Τριστάνος νυμφεύεται μετὰ τὴν Ἰζόλδην τὴν Κρινοδάκτυλην. Οἱ γάμοι τελοῦνται πλούσιοι καὶ μεγαλοπρεπεῖς. Ἀλλὰ, ὅταν ἦλθε ἡ νύκτα, ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ Τριστάνου τοῦ ἔβγαζαν τὰ ρούχα του, συνέβη ὥστε τὸ δακτυλίδι ἀπὸ πράσινον ἱάσπιν νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ χεῖρ του, τὸ δακτυλίδι Ἰζόλδης τῆς Ξανθῆς. Ἦχει ἐπάνω εἰς τὸ πάτωμα, καὶ ὁ Τριστάνος παρατηρεῖ καὶ τὸ βλέπει. Τότε, ὁ ἀρχαῖος ἔρως

* Τέλος — «Παναθήναια» 30 Ἰουνίου.

Ἡ βασίλισσα ἐσιώπησε συλλογιζομένη τὴν ἄλλην Ἰζόλδην. Ἐπὶ τέλους εἶπε:

«Ναί, τὴν τελευταίαν ἡμέραν ποῦ μοῦ ὤμιλησε, εἶπα καθὼς ἐνθυμούμαι: «Ἄν ἴδῳ ποτὲ τὸ δακτυλίδι ἀπὸ τὸν πράσινον ἱάσπιν, οὔτε πύργος, οὔτε φρούριον, οὔτε βασιλικὴ ἀπαγόρευσις θὰ μὲμποδίσουν νὰ κάμω τὸ θέλημα τοῦ φίλου μου, ὅ,τι ἂν εἶνε, φρόνιμο ἢ τρελλό».

—Βασίλισσα, δύο ἡμέρες ἀργότερα ἢ αὐτὴ θάρσῃ τὸ Τινταγκέλ γιὰ νὰ ἐγκατασταθῇ στὸν Ἀσπρον-Κάμπον. Ὁ Τριστάνος σοῦ παραγγέλλει ὅτι θὰ εἶνε κρυμμένος εἰς τὸν δρόμον ἀνάμεσ' ἀπὸ μίαν πυκνάδα ἀγκαθιῶν. Σὲ παρακαλεῖ νὰ τὸν εὐσπλαχνισθῇς.

—Τὸ εἶπα: οὔτε πύργος, οὔτε κάστρο, οὔτε βασιλικὴ προσταγὴ θὰ μὲμποδίσουν νὰ κάμω τὴν θέλησιν τοῦ φίλου μου.

Τὴν ἐπαύριον, ἐνῶ ὅλη ἡ αὐτὴ τοῦ Μάρκου ἐτοιμάζετο νὰναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Τινταγκέλ, ὁ Τριστάνος καὶ ὁ Γκορβενάλ, ὁ Καερδὶν καὶ ὁ σκουτάριος τοῦ ἐφόρεσαν τὸν ἀλυσσιδωτὸν θώρακα, ἐπῆραν τὰ σπαθιά τους καὶ τὰς ἀσπίδας, καὶ ἀπὸ κρυφούς δρόμους ἐπορεύθησαν εἰς τὸ μέρος ποῦ ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἡ συνάντησις. Ἀνάμεσ' ἀπὸ τὸ δάσος, δύο δρόμοι ὠδηγοῦσαν πρὸς τὸν Ἀσπρον-Κάμπον· ὁ ἕνας ἔμορφος καὶ καλοστρωμένος, ὁπόθεν ἐπρόκειτο νὰ περάσῃ ἡ βασιλικὴ συνοδεία, ὁ ἄλλος πετρώδης καὶ ἐγκαταλελειμμένος. Ὁ Τριστάνος καὶ ὁ Καερδὶν ἔστειλαν εἰς αὐτὸν τοὺς δύο σκουτάριους· θὰ τοὺς ἐπερίμεναν εἰς αὐτὸν τὸν τόπον φυλάγοντας τὰ λόγια καὶ τὰς ἀσπίδας των. Αὐτοὶ ἐγλύστησαν κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα κέκρυφθησαν μέσα εἰς ἕνα πυκνὸ μέρος. Ἐμπρὸς εἰς τὸ πύκνωμα, εἰς τὸν δρόμον, ὁ Τριστάνος ἀπέθεσε ἕνα κλαδὶ καρδιᾶς κέπάνω ἕνα κομμάτι καρυοφυλλιοῦ.

Ἡ βασιλικὴ συνοδεία φαίνεται εἰς τὸν δρόμον. Εἶνε πρῶτοι πρῶτοι οἱ περιστοιχίζοντες τὸν βασιλέα Μάρκον. Ἐρχονται ἐν τάξει οἱ ἀρχιστράτηγοι καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι αὐλικοί, οἱ κυνηγοί, οἱ ἱππῶται, οἱ βαρῶνοι. Ἐπειτα ὁ βασιλεὺς Μάρκος περνᾷ, καὶ ὁ Καερδὶν ἐξίσταται ἐμπρὸς εἰς τὰ χρυσὰ καὶ τὰ πορφυροκέντητα ῥοῦχα τῆς ἀκολουθίας.

Ἐπειτα προχωρεῖ ἡ συνοδεία τῆς βασίλισσης. Αἱ θαλαμηπόλοι προπορεύονται, ἔπειτα τὰ κορίτσια τῶν βαρῶνων καὶ τῶν κομητῶν. Περνοῦν μία μία καὶ ἀπὸ ἕνας ἱππότης τὰς συντροφεύει. Ἐπειτα περνᾷ ἕνα ἄλογο με τὴν ὠραιότεραν γυναῖκα ποῦ εἶχε ἴδῃ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ὁ Καερδὶν.

—Εἶνε ἡ βασίλισσα, λέγει ὁ Καερδὶν με χαμυλὴν φωνήν.

—Ἡ βασίλισσα; λέγει ὁ Τριστάνος, ὄχι. Εἶνε ἡ Καμίλλα ἡ θεραπαινὶς τῆς.

Ἐπειτα περνᾷ μιὰ ἄλλη κόρη ἐπάνω σ' ἕνα ἄλλο ἄτι, πὺ λευκὴ ἀπὸ τὸ χιόνι τοῦ Φεβρουαρίου· πὺ κόκκινη ἀπὸ τὰ ρόδα· τὰ φωτεινά της μάτια φρικιοῦν ὅπως τὸ ἄστρο εἰς τὴν πηγὴν.

«Τώρα τὴν βλέπω, εἶνε ἡ βασίλισσα!» λέγει ὁ Καερδὶν.

—Εἰ! Ὁχι, λέγει ὁ Τριστάνος, εἶνε Μπρανζιὲν ἡ πιστή.

Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὁ δρόμος ἐφωτίσθη αἰφνιδίως ὥσάν ὁ ἥλιος ἔξαφνα νὰ ἐχύνετο ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῶν μεγάλων δένδρων, καὶ Ἰζόλδη ἡ Ξανθὴ ἐνεφανίσθη. Ὁ δούξ Ἀνδρέτος, ποῦ ὁ θεὸς νὰ μὴ τὸν συγχωρήσῃ, ἵππενε εἰς τὸ πλάγι τῆς.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐβγήκαν μέσα ἀπὸ τὴν πυκνάδα τῶν ἀγκαθιῶν τραγοῦδια ἀπὸ πουλιὰ πολλά, καρδερίνες, κορυδαλλοὺς, καὶ ὁ Τριστάνος ἔβαζε μέσα εἰς τὰς μελωδίας των ὅλην τὴν τρυφερότητα τῆς ψυχῆς του. Ἡ βασίλισσα ἐνόησε ὅτι ἦτον ὁ Τριστάνος. Παρατηρεῖ τὸ κλαδὶ τῆς καρδιᾶς καὶ συλλογίζεται «οὐτ' ἐγὼ χωρὶς ἐσὲ οὔτε σὺ χωρὶς ἐμένα, ἀγαπημένε μου.» Σταματᾷ τὸ ἄλογό της, κατεβαίνει, πλησιάζει μιὰ φοράδα ποῦ περιτριγύριζαν τὸν λαμόν της πολύτιμα πετράδια· ἐκεῖ, ἐπάνω εἰς ἕνα στρώμα πορφυρό, ἦτον πλαγιασμένος ὁ Μικρομέγας ὁ σκύλος· τὸν παίρνει στὰ χέρια της, τὸν χαϊδεύει, τὸν χαϊδεύει... Ἐπειτα ἀφοῦ τὸν ἐξανατοποθέτησε στὸ ἴδιο μέρος, στρέφει πρὸς τὴν πυκνάδα καὶ λέγει με δυνατὴν φωνήν:

«Πουλιὰ τοῦ δάσους, ποῦ μ' ἐκάματε νὰ χαρῶ με τὰ τραγοῦδια σας, σὰς εὐχαριστῶ. Ἐνῶ ὁ αὐθέντης ὁ βασιλεὺς Μάρκος θὰ πορεύεται πρὸς τὸν Ἀσπρον-Κάμπον θὰ μείνω ἕνα βράδυ εἰς τὸν πύργον Ἀγίου-Λουμπέν. Πουλιὰ, κάμετέ μου συντροφιά. Θὰ σὰς ἀνταμείψω πλούσια αὐτὸ τὸ βράδυ.

Ὁ Τριστάνος ἄκουσε τὰ λόγια αὐτὰ κεύχαριστήθη. Ἀλλ' ἤδη ὁ Ἀνδρέτος ὁ πανοῦργος ἀνησυχῶσε. Ἐξανάβαλε τὴν βασίλισσαν εἰς τὸ ἄλογο καὶ ἡ συνοδεία ἀπεμακρύνθη.

Λοιπὸν, ἀκούσατε τί ἐγίνε.

Τὸν καιρὸν ποῦ ἐπερνοῦσε ἡ βασιλικὴ συνοδεία, ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸν δρόμον ὅπου ὁ Γκορβενάλ καὶ ὁ σκουτάριος τοῦ Καερδὶν ἐφύλαγαν τὰ λόγια τῶν κυρίων τους, προφθάνει ἕνας ἱππότης ἀρματωμένος ὀνόματι Μπλέχερης. Ἀνε-

γνώρισε ἀπὸ μακρὰ τὸν Γκορβενάλ καὶ τὴν ἀσπίδα τοῦ Τριστάνου: «Τί εἶδα; ἐσκέφθη· εἶνε ὁ Γκορβενάλ, καὶ ὁ ἄλλος εἶνε ὁ ἴδιος ὁ Τριστάνος. Ἐκέντισε τ' ἄλογό του πρὸς τὸ μέρος τοὺς κέφωναξε: «Τριστάνε!» Ἀλλὰ τώρα πλέον οἱ δύο σκουτάριοι εἶχαν γυρίσει χαλινάρι κέφουσαν. Ὁ Μπλέχερης, καθὼς ἔτρεχε ἀπ' ὀπίσω τους, ἐπανελάμβανε:

«Τριστάνε! σταμάτησε, σέξορκίζω εἰς τὴν παλληκαριά σου!» Ὅμως οἱ σκουτάριοι δὲν ἐγύρισαν καθόλου. Τότε ὁ Μπλέχερης ἐφώνησε:

«Τριστάνε! σταμάτησε, σέξορκίζω εἰς τὸνομα Ἰζόλδης τῆς Ξανθῆς!»

Τρεῖς φορὲς ἐξόρκισε τοὺς φυγάδας εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἰζόλδης. Μάταια· ἐξηφανίσθησαν, καὶ ὁ Μπλέχερης δὲν ἠμπόρεσε νὰ προφθάσῃ παρὰ μόνον ἐν ἀπὸ τ' ἄλογά τους τὸ ὅποιον ἐπῆρε ὡς λείαν. Ἐφθασε εἰς τὸν πύργον Ἀγίου Λουμπέν τὴν στιγμὴν ποῦ εἶχε φθάσει καὶ ἡ βασίλισσα. Καὶ καθὼς τὴν εὗρε μόνην τῆς εἶπε:

«Βασίλισσα, ὁ Τριστάνος εἶνε εἰς αὐτὸν τὸν τόπον. Τὸν εἶδα εἰς τὸν ἔρημον δρόμον ποῦ φέρε ἀπὸ τὸ Τινταγκέλ. Ἐφευγε· τρεῖς φορὲς τοῦ ἐφώνησα νὰ σταματήσῃ ἐξορκίζοντάς τον εἰς τὸ ὄνομα Ἰζόλδης τῆς Ξανθῆς· ἀλλ' ἐφοβήθη, δὲν ἐτόλμησε νὰ μὲ περιμένῃ.

—Ὡραεῖ ἱππῶτα, ἢ ψεύδου ἢ θὰ εἶσαι τρελλός· πῶς εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε ἐδῶ ὁ Τριστάνος; Πῶς θὰ ἔφευγε ἐνώπιόν σου; Πῶς δὲν θὰ ἐσταματοῦσε ὅταν ἐπρόφερες τὸνομά μου:

—Ὅμως, κυρία, τὸν εἶδα καὶ ἔχω μάλιστα καὶ τὸ ἕνα ἄλογό του. Ἰδὲς το.

Ὅμως ὁ Μπλέχερης εἶδε πῶς ἡ βασίλισσα ὠργίσθη. Ἐλυπήθη λοιπὸν διότι τῆς ὠμίλησε.

Τότε ἡ βασίλισσα ἄρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ λέγῃ: «Δυστυχισμένη! Παραπολὺ ἔζησα, ἀφοῦ εἶδα τὴν ἡμέραν ποῦ ὁ Τριστάνος μὲμπαίξει καὶ μὲ ἀναγελᾷ. Ἀλλοτε καὶ ποῖον δὲν ἀντιμετώπιζε γιὰ τὸ χατήρι μου; Παραπολὺ συλλογίζεται τὸ σῶμα του· ἂν ἔφυγε ἐμπρὸς εἰς τὸν Μπλέχερην, ἂν δὲν ἐδέχθη νὰ σταματήσῃ εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἀγαπημένης του, ἂ! εἶνε ποῦ τὸν κατέκτησε ἡ ἄλλη Ἰζόλδη. Γιατί ὡστόσο ἐγύρισε; Μὲπρόδωσε καὶ ἠθέλησε καὶ νὰ μὲντροπιάσῃ. Μήπως δὲν τὸν ἔφθναν τὰ παλαιά μου βάσανα; Ἄς γυρίσῃ, λοιπὸν, καὶ αὐτὸς στὴν Ἰζόλδην τοῦ Κρινοδάκτυλη!»

Ἐκάλεσε Περνίς τὸν Πιστὸν καὶ τοῦ εἶπε ὅσα τῆς εἶχεν ἀνακοινῶσαι ὁ Μπλέχερης. Καὶ ἐπρόσθεσε:

«Φίλε, ζήτησε τὸν Τριστάνον εἰς τὸν ἔρημον δρόμον ποῦ ὀδηγεῖ ἀπὸ τὸ Τινταγκέλ εἰς τὸν Ἀγίον-Λουμπέν. Εἰπέ του νὰ μὴν τολμήσῃ νὰ μὲ πλησιάσῃ γιατί θὰ βάλῃ τοὺς ὑπηρέτας μου νὰ τὸν κυνηγήσουν».

Ὁ Περνίς εὗρε τὸν Τριστάνον καὶ τὸν Καερδὶν. Τοὺς εἶπε ὅ,τι τοῦ εἶχε προστάξει ἡ βασίλισσα

«Ἀδελφέ, ἐκραύγασε ὁ Τριστάνος, τί εἶπες; Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ φύγῃ ἐμπρὸς εἰς τὸν Μπλέχερην, ἀφοῦ καθὼς βλέπεις δὲν ἔχομε οὔτε τ' ἄλογά μας; Ὁ Γκορβενάλ τὰ εἶχε· δὲν τοὺς εὗρήκαμε εἰς τὸ μέρος ποῦ εἶχαμε ὀρίσει καὶ τοὺς ζητοῦμε ἀκόμη».

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐγύρισαν ὁ Γκορβενάλ καὶ ὁ σκουτάριος τοῦ Καερδὶν· τοὺς εἶπαν τὸ γεγονός.

«Περνίς, γλυκὲ φίλε, εἶπεν ὁ Τριστάνος γύρισε γλίσγωρα εἰς τὸν πύργον πρὸς τὴν βασίλισσαν. Εἰπέ της ὅτι τὴν ἀγαπῶ, περισσότερο ἀπὸ ὅλες τὶς γυναῖκες· κέλα πάλι νὰ μοῦ πῇς· θὰ σὲ περιμένω ἐδῶ».

Ὁ Περνίς ἐγύρισε λοιπὸν εἰς τὸν πύργον καὶ τῆς εἶπε ὅ,τι εἶδε καὶ ὅ,τι ἄκουσε. Ὅμως ἡ βασίλισσα δὲν τὸν ἐπίστευσε.

«Ἄ! Περνίς, ἦσουν ὁ πιστός μου, καὶ ὁ πατέρας μου σὲ εἶχε προορίσει ἀπὸ τὰ παιδικά μου χρόνια νὰ μὲ ὑπηρετῇς. Ὅμως ὁ Τριστάνος σέκέρδισε μὲ τὰ ψέματά του καὶ μὲ τὰ δῶρα του. Καὶ σὺ μὲ προδίδεις. Φύγε ἀπ' τὰ μάτια μου.

Ὁ Περνίς ἐγονυπέτησ' ἐμπρὸς τῆς:

«Δέσποινα, ἀκούω σκληρὰ λόγια. Ποτὲ στὴν ζωὴν μου δὲν ἐλυπήθηκα τόσο. Ὅμως ὀλίγο μὲ μέλει γιὰ τὸν ἑαυτόν μου. Ἡ λύπη μου εἶνε γιὰ σένα, δέσποινα, ποῦ ἀδικεῖς τὸν αὐθέντην μου Τριστάνον καὶ ποῦ γλίσγωρα θὰ μετανόησῃς».

—Φύγε! δὲν σὲ πιστεύω. Καὶ σὺ ἀκόμη Περνίς, ἐσὺ Περνίς ὁ Πιστὸς μὲπρόδωσες!

Ὁ Τριστάνος ἐπερίμενε ἐπὶ μακρὸν τὸν Περνίς. Ὁ Περνίς δὲν ἦλθε.

Τὸ πρῶτ' ὁ Τριστάνος βάζει ἕνα κουρελιασμένο φόρεμα. Χρωματίζει τὸ πρόσωπό του εἰς τρόπον ποῦ νὰ φαίνεται καταφαγωμένο ἀπὸ τὴν λέπραν. Παίρνει στὰ χέρια του ἕνα δοχεῖον ξύλινο νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην.

Εἰσέρχεται εἰς τοὺς δρόμους τοῦ Ἀγίου-Λουμπέν καὶ σύρων τὴν φωνὴν του ἐπιτηδεύει τὸν ἐπαίτην. Θὰ ἠμπορέσῃ καὶ μόνον νὰ ἰδῇ τὴν βασίλισσαν;

Νά την τέλος, βγαίνει από τὸν πύργον· ἡ Μπρανζιὲν μὲ τὶς ἄλλες γυναῖκες, τοὺς θαλαπηπόλους καὶ τοὺς ὑπηρέτας τὴν ἀκολουθοῦν. Παίρνει τὸν δρόμον ποῦ ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ λεπρὸς ἀκολουθεῖ τοὺς ὑπηρέτας, ἱκετεύει μὲ παραπονετικὴν φωνήν:

«Βασίλισσα, κάμε καλὸ εἶμαι πολὺ φτωχός!»

Ἀπὸ τὸ ἔμορφο σῶμα ἀπὸ τὴν κορμοστασιά ἡ βασίλισσα τὸν ἀνεγνώρισε. Ἐφρικίασε ὁλόκληρη, ὅμως δὲν ἐδέχθη νὰ χαμηλώσῃ τὸ βλέμμα της ἐπάνω του. Ὁ λεπρὸς τὴν ἐπικαλεῖται, καὶ ἦτο λύπη νὰ τὸν ἀκοῦς σύρεται σιμά της:

«Βασίλισσα, ἂν τολμῶ νὰ σὲ πλησιάσω, μὴν ὀργίζεσαι. Ἀξίζω τὴν συγγνώμην σου».

Ὅμως ἡ βασίλισσα καλεῖ τοὺς ὑπηρέτας:

«Διώξτε αὐτὸν τὸν ζητιάνο»· τοὺς λέγει.

Οἱ ὑπηρεταὶ τὸν σπρώχνουν, τὸν κυποῦν.

Ἀνθίσταται καὶ φωνάζει:

«Βασίλισσα, εὐσπλαχνίσου».

Τότε ἡ Ἰζόλδη ἐγέλασε ὅσον ἡμπόρεσε περὶ σσότερο. Τὸ γέλιο της ἤχοῦσε ἀκόμη ὅταν ἐμπῆκε εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὅταν τὴν ἄκουσε νὰ γελά, ὁ λεπρὸς ἔφυγε. Ἡ βασίλισσα ἔκαμε μερικὰ βήματα· ἔπειτα τὰ γόνατά της παρέλυσαν. Ἐπесе κάτω πρόμυτα μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁ Τριστάνος ἐχαιρέτισε τὸν Ντινὰς μὲ τόσην ἀπελπισίαν, ποῦ ἦτον ὥς νὰ ἔχασε τὰς αἰσθήσεις του, καὶ τὸ πλοῖον του ἀνεχώρησε διὰ τὴν Βρετάνην.

Ἀλλοῖμονο! Ἀμέσως ἡ βασίλισσα μετενόησε. Ὅταν ἔμαθε ἀπὸ τὸν Ντινὰς δὲ Λιντὰν ὅτι ὁ Τριστάνος ἔφυγε μὲ τόσην λύπην, ἐνόησε ὅτι ὁ Περινὶς τῆς εἶχεν εἰπῇ τὴν ἀλήθειαν. «Τί λοιπόν, ἐσυλλογίζετο, σέδιωξα ἀγαπημένε Τριστάνε. Μὲ μισεῖς πλέον, καὶ ποτὲ δὲν θὰ σὲ ξαναἰδῶ. Ποτὲ δὲν θὰ μάθης οὔτε τὴν μετανοίαν μου, οὔτε τὴν τιμωρίαν ποῦ θέλω νὰ ἐπιβάλω εἰς τὸ σῶμα μου, εὐγενικὸν δεῖγμα τῶν τύψεων ποῦ αἰσθάνομαι».

Καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέραν αὐτὴν Ἰζόλδη ἡ Ξανθὴ ἐξώσθη τὸ κυλίκιον τῶν μοναχῶν κατὰσαρκα.

Ο ΤΡΙΣΤΑΝΟΣ ΤΡΕΛΛΟΣ

Ὁ Τριστάνος ἐπῆγε ξανὰ εἰς τὴν Βρετάνην, εἶδε πάλιν τὸ Καραῖξ, τὸν δοῦκα Χοὲλ καὶ τὴν γυναῖκα του Ἰζόλδην τὴν Κρινοδάκτυλιν. Ὅλοι τὸν ὑπεδέχθησαν, ἀλλ' Ἰζόλδη ἡ Ξανθὴ τὸν εἶχε διώξει. Ἐφθινε μακρὰ ἀπ' αὐτὴν· ἔπειτα, μίαν ἡμέραν ἐσυλλογίσθη ὅτι ἤθελε νὰ τὴν ξαναἰδῇ, καὶ ἄς τὸν ξανασπρώξουν καὶ νὰ τὸν ξανακυπῇ οἱ ἀνθρώποι της. Ἐπερίμενε πολὺ τα-

χὺν τὸν θάνατον μακρὰ της· καλλίτερα νὰποθάνῃ μιὰ καὶ καλὴ, παρὰ ὀλίγ' ὀλίγο, ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν. Ἐκεῖνος ποῦ ζῇ λυπημένα εἶνε ὥς νὰ μὴ ζῇ. Ὁ Τριστάνος ποθεῖ τὸν θάνατον, θέλει πολὺ τὸν θάνατον· τοῦλάχιστον ὅμως ἄς μάθῃ ἡ βασίλισσα ὅτι ἐχάθη γιὰ τὴν ἀγάπην της· ἄς τὸ μάθῃ, θάποθάνῃ περὶ ἥσυχα τότε.

Ἐφυγε ἀπὸ τὸ Καραῖξ χωρὶς νὰ εἰδοποιήσῃ κανένα, οὔτε τοὺς συγγενεῖς του, οὔτε τοὺς φίλους του, οὔτε καὶ τὸν Καερδὶν τὸν ἀκριβόν του σύντροφον. Ἐφυγε πεζὸς καὶ ἄθλια ντυμένος, ἐπορεύθη ἕως ὅτου ἔφθασε εἰς τὴν ἀκρογιαλιά.

Εἰς τὸ λιμάνι ἓνα μεγάλο ἐμπορικὸ πλοῖον ἐτοιμάζετο νὰ φύγῃ. Οἱ ναῦται ἀνοίγαν τὰ πανιά κέσῃκωναν τὴν ἄγκυραν.

«Ὁ θεὸς μαζί σας, ἀφέντες, καὶ γιὰ ποῦ μὲ τὸ καλὸ;

—Γιὰ τὸ Τινταγκέλ.

—Γιὰ τὸ Τινταγκέλ. Ἀ! ἀφέντες, πάρτε με μαζί σας!»

Τὸν παίρνουν. Ἐνας δυνατὸς ἄνεμος φουσκώνει τὸ πανὶ καὶ τὸ καράβι τρέχει ἐπάνω εἰς τὰ κύματα. Πέντε νύκτας καὶ πέντε ἡμέρας ἀρμένισε ἴσια πρὸς τὸ Κορνουάγι καὶ τὴν ἔκτην ἔρριψε τὴν ἄγκυραν εἰς τὸ Τινταγκέλ.

Πέρα ἀπὸ τὸ λιμάνι ὁ πύργος ὠρθώοντο δεσποτικὸς ἐμπρὸς εἰς τὴν θάλασσαν, περίφρακτος ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη· δὲν ἡμποροῦσε νὰ μπῇ κανεὶς παρὰ ἀπὸ μία σιδερένια θύρα ποῦ τὴν ἐφύλαγαν δύο φύλακες νυκταμέρα. Πῶς νὰ περάσῃ; Ὁ Τριστάνος κατέβη ἀπὸ τὸ καράβι κἐκάθισε στὴν ἀκρογιαλιά. Ἐμαθε πῶς ὁ Μάρκος ἦτον εἰς τὸ παλάτι.

«Ἀλλὰ ποῦ εἶνε ἡ βασίλισσα; Καὶ ἡ Μπρανζιὲν ἡ ὠραία της θεράπαινα;

—Εἶνε κι' αὐτὲς εἰς τὸ Τινταγκέλ καὶ τὶς εἶδα τόρα τελευταῖα· ἡ βασίλισσα Ἰζόλδη ἦτον λυπημένη ὅπως πάντα».

Εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἰζόλδης ὁ Τριστάνος ἐστέναξε κἐσυλλογίσθη πῶς οὔτε μὲ παλληκαριὰ οὔτε μὲ στρατήγημα εἶνε δυνατόν νὰ τὴν ξαναἰδῇ. Γιατί ὁ βασιλεὺς Μάρκος θὰ τὸν ἐσκότωνε.

«Ὅμως τί, καὶ ἂν μὲ σκοτώσῃ. Ἰζόλδη, μήπως δὲν ὀφείλω νὰποθάνω γιὰ τὴν ἀγάπην σου; Καὶ τί κάμνω παρὰ νὰποθαίνω κάθε μέρα ὀλίγ' ὀλίγο. Ὅμως ἐσύ, Ἰζόλδη, ἂν ἤξερες πῶς εἶμαι ἐδῶ, θὰ ἐδέχεσο τάχα νὰ μιλήσῃς εἰς τὸν ἀγαπημένον σου; δὲν θὰ ἔβαζες τοὺς ἀνθρώπους σου νὰ μὲ διώξουν; Ναί, θέλω νὰ δοκιμάσω. Θὰ κάμω τὸν τρελλόν, καὶ ἡ τρέλλα μου θὰ εἶνε μεγάλη φρονημάδα. Ἐκεῖνος θὰ

μὲ νομίση ἀπομωραμένον ποῦ θὰ εἶνε ὀλιώτερο φρόνιμος ἀπὸ μένα, ἐκεῖνος θὰ μὲ νομίση τρελλὸν ποῦ θὰ ἔχη πειδὸ τρελλοὺς εἰς τὸ σπῆτι του».

Ἐνας ψαράς ἤρχετο. Ὁ Τριστάνος τὸν βλέπει, τοῦ κάμνει σημάδι, τὸν παίρνει κατὰ μέρος:

«Φίλε, θέλεις ν' ἀλλάξωμε ροῦχα; Δῶσε μου τὰ δικά σου ποῦ μ' ἀρέσουν πολὺ.»

Ὁ ψαράς παρετήρησε τὰ ροῦχα τοῦ Τριστάνου, τὰ εὗρηκε καλλίτερα ἀπὸ τὰ δικά του, τὰ πῆρε εὐθὺς κ' ἔφυγε μονομιᾶς, εὐτυχὴς διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ποῦ ἔκαμε.

Τότε ὁ Τριστάνος ἔκοψε τὰ ὠραῖα ξανθὰ του μαλλιά σύρριζα, κάμνοντας εἰς τὸ κεφάλι του ἓνα σχῆμα σταυροῦ. Ἀλειψε τὸ πρόσωπόν του μένα ὕγρον ὥστε νὰλλάξῃ τόσο, ποῦ κανεὶς νὰ μὴ τὸν ἀναγνωρίσῃ. Παίρνει ἀπὸ ἓνα φράκτιν ἓνα κλαδὶ καστανιάς, κάμνει ἓνα ῥαβδί καὶ τὸ κρεμᾷ στὸν λαιμόν του· μὲ γυμὰ τὰ πόδια ἐβάδισε πρὸς τὸν πύργον.

Ὁ θυρωρὸς ἐπίστευσε ὅτι ἦτον πραγματικὸς τρελλὸς καὶ τοῦ εἶπε:

«Πλησίασε, ποῦ ἦσουν·λοιπὸν τόσον καιρόν;»

Ὁ Τριστάνος ἐπιτηδεύεται ἄλλην φωνὴν καὶ ἀποκρίνεται:

«Εἰς τοὺς γάμους τοῦ ἁββά τοῦ Βουνοῦ ποῦ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς φίλους μου. Ἐπαντρεύθῃ μὲ μία καλόγρηνα, μιὰ χονδρὴ γυναῖκα μὲ τὸ βέλο. Ἀπὸ τὸ Μπεζανσὸν ἕως εἰς τὸ Βουνό, ὅλοι οἱ παπάδες, οἱ ἁββάδες καὶ οἱ καλόγηροι προσεκήθησαν εἰς αὐτοὺς τοὺς γάμους· καὶ ὅλοι κάτω εἰς τὸν κάμπον μὲ ραβδί σκιρτοῦν, παίζουν, χορεύουν κάτω ἀπὸ τὸν ἥσιον τῶν μεγάλων δένδρων. Ἀλλὰ τοὺς ἄφησα καὶ ἦλθα ἐδῶ. Πρέπει σήμερον νὰ παρασταθῶ στὸ τραπέζι τοῦ βασιλέως».

Ὁ θυρωρὸς τοῦ εἶπε:

«Ἐμπα λοιπόν, αὐθέντα, παιδί Οὐργκάν τοῦ Τριχωτοῦ· μοιάξεις ἐρκετὰ τὸν πατέρα σου».

Ὅταν ἐμπῆκε χορεύων μὲ τὸ ραβδί του, ὑπηρέται καὶ σκουτάριοι ἐμαζεύθησαν εἰς τὸ πέρασμα του, τὸν κυνηγοῦν ὥς λύκον.

«Νά τον ὁ τρελλός. Χά, χού, χά!»

Τοῦ πετοῦν πέτρες, τὸν προγοῦν μὲ τὰ ραβδιά των· ὅμως τοὺς ἀντιμετωπίζει ὅλους· ἂν τὸν προσβάλλουν ἀριστερά, γυρίζει καὶ κυτᾷ δεξιά.

Ἀνάμεσα εἰς τὰ γέλια καὶ τὰς φωνὰς ἔφθασε εἰς τὸ κατώφλι τῆς σάλλας ὅπου κάτω ἀπὸ τὸ οὐράνωμα τοῦ θρόνου ἐκάθηντο ὁ ἕνας εἰς τὸ πλευρὸ τοῦ ἄλλου, ὁ βασιλεὺς Μάρκος μὲ τὴν Ἰζόλδην. Ἐπλησίασε εἰς τὴν θύ-

ραν, καὶ κρεμῶντας τὸ ραβδί του εἰς τὸν λαιμόν εἰσῆλθε. Ὁ βασιλεὺς τὸν εἶδε καὶ εἶπε:

«Ἰδοὺ ἓνας καλὸς σύντροφος· πῆτε του νὰ πλησιάσῃ.»

Τὸν φέρνουν μὲ τὸ ραβδί στὸν λαιμόν.

«Φίλε, καλῶς ὤρισες!»

Ὁ Τριστάνος ἀπεκρίθη, ἀλλάζοντας ὅσον ἡμποροῦσε τὴν φωνὴν του:

«Αὐθέντα, καλὲ κ' εὐγενικὲ ἀνάμεσα εἰς ὅλους τοὺς βασιλεῖς, τὸ ἤξερα πῶς καθὼς θὰ μ' ἔβλεπες θὰ μ' ἀγαποῦσες. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς φυλάξῃ, ὠραῖε αὐθέντα.

—Φίλε, τί ἤλθες ναῦρῃς ἐδῶ;

—Τὴν Ἰζόλδην ποῦ ἀγάπησα τόσο πολὺ. Ἐχω μιὰ ἀδελφὴ ποῦ σοῦ φέρνω, τὴν ὁμορφότερη Μπρουνεχώ. Ἡ βασίλισσα δὲν σοῦ κάμνει, δοκίμασέ την. ἄς κάμωμε ἀνταλλαγὴν, σοῦ δίδω τὴν ἀδελφὴ μου, δῶσε μου τὴν Ἰζόλδην, θὰ τὴν πάρω καὶ θὰ σὲ ὑπηρετήσω πιστά.»

Ὁ βασιλεὺς ἐγέλασε καὶ εἶπε εἰς τὸν τρελλόν:

«Ἄν σοῦ δώσω τὴν βασίλισσαν τί θὰ τὴν κάμης; ποῦ θὰ τὴν πᾶς;

—Ἐκεῖ ψηλά, ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ σινέφω, σῆνα γυαλένιο σπίτι. Ὁ ἥλιος τὸ διαπερνᾷ μὲ τὰς ἀκτῖνας του, οἱ ἄνεμοι δὲν ἡμποροῦν νὰ τὸ κουνήσουν· θὰ φέρω τὴν βασίλισσαν σὲ μιὰ κρουστάλλινη κάμαρα, γεμάτη τριαντάφυλλα, ὁλόφωτη κάθε πρωτὶ ποῦ ὁ ἥλιος τὴν κυτῇ».

Ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ βαρῶνοι εἶπαν μεταξύ τους:

«Νὰ ἓνας τρελλὸς ποῦ μιλεῖ ἔμορφα!»

Ἦτον καθισμένοι ἐπάνω εἰς ἓνα χαλὶ κἐβλεπε τρυφερὰ τὴν Ἰζόλδην.

«Φίλε, τοῦ λέγει ὁ Μάρκος, πῶς ἐλπίζεις ὅτι εἶνε δυνατόν ἡ βασίλισσα νὰ δώσῃ προσοχὴν σῆναν ἄσχημον τρελλόν σάν καὶ σῆνα;

—Αὐθέντα, ἔχω δικαιώματα· ἔκαμα γιὰ τὸ χατίρι της χίλια πράγματα, γι' αὐτὴν ἐτρελλάθηκα.

—Ποιὸς εἶσαι λοιπόν;

—Εἶμαι ὁ Τριστάνος, ἐκεῖνος ποῦ τόσο ἀγάπησε ἡ βασίλισσα καὶ ποῦ θάγαπᾷ ὥς ποῦ νὰποθάνῃ».

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Τριστάνου ἡ Ἰζόλδη ἀνεστέναξε, ἄλλαξε χρῶμα καὶ ὠργισμένη τοῦ εἶπε:

«Φύγε ἀπ' ἐμπρὸς μου. Ποιὸς σῆφερε ἐδῶ; Φύγε ἀπ' ἐδῶ, τρελλὲ τοῦ διαβόλου».

Ὁ τρελλὸς παρετήρησε τὸν θυμὸν της καὶ εἶπε:

«Βασίλισσα Ἰζόλδη, δὲν θυμᾶσαι τὴν ἡμέ-

ραν ποῦ πληγωμένος ἀπὸ τὸ φαρμακωμένο σπαθί τοῦ Μαρχόλτ ἦλθα ἕως εἰς τὰ κρογιάλια σου; Μῆκαμες καλά. Δὲν θυμᾶσαι βασίλισσα;

Ἡ Ἰζόλδη ἀπεκρίθη:

«Φύγε ἀπ' ἐδῶ, τρελλέ, οὔτε τὰ χωρατὰ σου μᾶρέσουν, οὔτε σύ».

Ἀμέσως ὁ τρελλὸς ἐστράφη πρὸς τοὺς βαρῶνους, τοὺς κατεδίωξε ἕως εἰς τὴν θύραν φωνάζων:

«Παλιανθρώποι, ἔξω ἀπὸ 'δῶ. Ἀφῆστε με μόνον νὰ μιλήσω μετὰ τῇ βασίλισσᾳ. Ἦλθα ἐδῶ γιὰ τὴν ἀγάπη της».

Ὁ βασιλεὺς ἐγέλασε, ἡ Ἰζόλδη ἐκοκκίνισε:

«Αὐθέντα, διῶξε αὐτὸν τὸν τρελλόν».

Ὅμως ὁ τρελλὸς ἐπανελάβε μετὰ τὴν παράξενον φωνὴν του:

«Βασίλισσα Ἰζόλδη, δὲν θυμᾶσαι τὸν μεγάλον δράκοντα ποῦ ἐσκότωσα στὸν τόπον σου; Ἐκρυψα τὴν γλῶσσα του, καὶ φαρμακωμένος ἀπὸ τὸ δηλητήριό του ποῦ μᾶφλεγε ὅλον, ἔπεσα κοντὰ στὸ τέλμα. Ἦμουν τότε ἕνας θαυμάσιος ἱππότης! κἔπεριμένα τὸν θάνατον ὅταν ἦλθες εἰς βοήθειάν μου».

Ἡ Ἰζόλδη ἀποκρίνεται:

«Σῶπα ἐσὺ ποῦ 'βρίζεις τοὺς ἱππότες γιατί εἶσαι ἕνας τρελλὸς ἐκ γενετῆς. Καταραμένοι οἱ θαλασσινοὶ ποῦ σῆφεραν ἐδῶ, ἀντὶ νὰ σὲ ρίξουν στὴ θάλασσα!».

Ὁ τρελλὸς ἔσκασε στὰ γέλια καὶ ἐξηκολούθησε:

«Βασίλισσα Ἰζόλδη, δὲν θυμᾶσαι, τὸ λουτρό ποῦ ἦθελες μέσα ἐκεῖ νὰ μὲ σκοτώσης; καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς χρυσῆς τρίχας ποῦ σὲ καθύψωσες; καὶ πῶς σῆκέρδισα ἀπὸ τὸν ἀνανδρὸν σενεσκάλον;

—Σῶπα, κακὸ στόμα. Θὰ ἐμέθυσες ἐχθὲς τὸ βράδυ χωρὶς ἄλλο κἔχεις αὐτὰ τὰ ὄνειρα σήμερα.

«Εἶνε ἀλήθεια. Εἶμαι μεθυμένος καὶ ἀπὸ ἕνα κρασί ποῦ ποτὲ τὸ μεθύσι δὲν θὰ μοῦ φύγῃ. Βασίλισσα Ἰζόλδη, δὲν θυμᾶσαι τὴν ὥραιαν αὐτὴν ἡμέραν, τόσο θερμὴν εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσα; Ἐδιψοῦσες, δὲν θυμᾶσαι, βασιλοπούλα; Ἦπιαμε καὶ οἱ δύο μας εἰς τὸ ἴδιο ποτήρι. Ἀπὸ τότε εἶμαι πάντα μεθυμένος ἀπὸ ἕνα κακὸ μεθύσι...»

Ὅταν ἡ Ἰζόλδη ἀκουσε αὐτὰ τὰ λόγια ποῦ μόνον αὐτὴ ἤμποροῦσε νὰ καταλάβῃ, ἔκρυψε τὸ κεφάλι εἰς τὸν μανδύαν της, ἐσηκώθη καὶ ἠθέλησε νὰ φύγῃ. Ὅμως ὁ βασιλεὺς τὴν ἐκράτησε καὶ τὴν ἔκαμε νὰ ξανακαίῃ στὸ πλάγι του.

«Περίμενε ὀλίγο, ἀγαπημένη Ἰζόλδη, νὰκούσωμε τίς τρέλλες αὐτὲς ἕως εἰς τὸ τέλος. Τρελλέ, τί τέχνη ξέρεις;

—Υπηρέτησα βασιλεῖς καὶ κόμητας.

—Ἀληθινά, ξέρεις νὰ κυνηγᾷς μετὰ τὰ λαγωνικά, τὰ μεγάλα πουλιά;

—Βέβαια, ὅταν μ' ἄρῃ νὰ κυνηγῶ εἰς τὸ δάσος, ξέρω νὰ πιάνω μετὰ τὰ λαγωνικά μου τοὺς γερανούς ποῦ πετοῦν ἕως τὰ σύννεφα τοὺς κύκνους, τίς ἀγριόχηνες, τ' ἀγριοπερίστερα μετὰ τὸ τόξον μου τὰ θαλασσοπούλια».

Ὅλοι γελοῦν μετὰ τὴν καρδιά τους καὶ ὁ βασιλεὺς ἐρωτᾷ:

«Καὶ τί πιάνεις, ἀδελφέ, εἰς τὸ κυνήγι;

—Πιάνω ὅτι βρῶ μετὰ τὰ γεράκια μου τοὺς λύκους τοῦ δάσους καὶ τὰς ἄρκτους, τοὺς κάπρους, τὰ καπλάνια καὶ τὰ ἐλάφια. Ξέρω ἀκόμη νὰ παίζω μετὰ τὸ ραβδί μου, νὰ παίζω τὴν ἄρπα καὶ νὰ τραγουδῶ, νὰγαπῶ τίς βασίλισσες. Εἶμαι λοιπὸν ἕνας καλὸς τροβαδοῦρος. Εἶδατε πῶς ξέρω νὰ κυπῶ μετὰ τὸ ραβδί».

Καὶ κυπᾷ μετὰ τὸ ραβδί ὁλόγυρά του.

«Φύγετ' ἀπ' ἐδῶ, φωνάζει, Καρνούαγξοι. Γιατί μένετε ἀκόμη; Δὲν ἐφάγατε; Δὲν ἐχορτάσατε;»

Ὁ βασιλεὺς, ἀφοῦ διεσκέδασε μετὰ τὸν τρελλόν, ἐζήτησε τὸ ἄλογό του κἔπηγε στὸ κυνήγι μετὰ ὅλους τοὺς ἱππότες καὶ τοὺς σκουταρίους.

«Αὐθέντα, τοῦ λέγει ἡ Ἰζόλδη, αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι κουρασμένη καὶ στενοχωρημένη. Ἐπίτρεψε νὰ φύγω. Θέλω νὰναπαυθῶ στὴν κάμαρά μου. Δὲν ἤμπορῶ νὰκούω περισσότερον αὐτὲς τίς τρέλλες».

Ἀπεσῶρθη σκεπτικὴ εἰς τὸν θάλαμόν της, ἐκάθισε στὸ κρεβάτι της καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

«Δυστυχισμένη ἐγώ! Γιατί νὰ ἔχω γεννηθῇ. Βαρειὰ ποῦ εἶν' ἡ καρδιά μου. Μπρανζιέν, ἀκριβὴ μου, ἡ ζωὴ μου εἶνε τόσο δυστυχισμένη καὶ τόσο ἀθλία, ποῦ ἀξίζει ὁ θάνατος περισσότερον. Εἶναι ἐδῶ ἕνας τρελλός, ποῦ θὰ εἶνε ἡ μάγος ἢ γόης, γιατί ξέρει μετὰ τὸ νῆ καὶ μετὰ τὸ σῖγμα τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς μου; ξέρει πράγματα ποῦ κανεὶς ἐκτὸς ἀπὸ σένα, ἐμένα καὶ τὸν Τριστάνον, δὲν ἠξέρει τὰ ξέρει βέβαια μετὰ διαβολικὴ συνέργεια».

Ἡ Μπρανζιέν ἀπεκρίθη:

«Μήπως εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Τριστάνος;

—Ὁχι, γιατί ὁ Τριστάνος εἶνε ὥραιος καὶ ὁ καλλίτερος ἀπὸ τοὺς ἱππότες. Εἶναι ἕνας κακοκαμωμένος καὶ ἕνας πανοῦργος. Ὁ θεὸς νὰ τὸν κολάσῃ! Καταραμένη ἡ ὥρα ποῦ ἐγεννήθη, καὶ καταραμένο τὸ καράβι ποῦ τὸν ἔφερε, ἀντὶ νὰ τὸν πνίξῃ στὰ βαθειὰ τῶν κυμάτων.

—Ἦσύχασε, δέσποινα, εἶπεν ἡ Μπρανζιέν. Ποῦ ἔμαθες τόσες κατάρεις σήμερα; Μήπως εἶνε ἀπεσταλμένος τοῦ Τριστάνου;

—Δὲν πιστεύω. Δὲν τὸν ἀνεγνώρισα. Πήγαινε νὰ τὸν εὔρης, ὥραία φίλη, μίλησέ του, κύταξε νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃς».

Ἡ Μπρανζιέν ἐπῆγε εἰς τὴν σάλλαν ποῦ ἦτον ὁ τρελλὸς καθισμένος εἰς ἕνα πάγκον μοναχός του. Ὁ Τριστάνος τὴν ἀνεγνώρισε. ἔρριψε τὸ ραβδί του καὶ τῆς εἶπε:

«Μπρανζιέν, σ' ἐξορκίζω εἰς τὸνομα τοῦ θεοῦ, εὐσπλαχνίσου με.

—Παλιотреλλέ, ποίος διάβολος σοῦ ἔμαθε τὸνομά μου.

—Ὁραῖα, ἀπὸ καιρὸν τὸ ξέρω. Δὲν εἶσ' ἐσὺ ποῦ ἐφύλαγες τὸ ποτὶ ποῦ ἦπια στὴν ἀνοικτὴ θάλασσα; Ἦπια γιατί ἦτον πολλὴ ζέστη σ' ἕνα ἀργυρὸ ποτήρι καὶ τὸ ἔδωσα καὶ τῆς Ἰζόλδης. Σὺ μόνη, ὥραία μου, τὸ ξέρεις. Δὲν τὸ θυμᾶσαι τάχα;

—«Ὁχι, ἀπεκρίθη ἡ Μπρανζιέν, καὶ ὁλότρομη ἔφυγε πρὸς τὴν Ἰζόλδην· ὅμως ὁ τρελλὸς ἐβιάσθη νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ, φωνάζοντας «εὐσπλαχνία!»

Εἰσέρχεται, βλέπει τὴν Ἰζόλδην, ὁρμᾷ ἐπάνω της μετὰ ἀνοικτοὺς τοὺς βραχίονας, θέλει νὰ τὴν σφίξῃ στὸ στήθος του· ὅμως, ἐκείνη ἀγωνιώσα ἀπὸ ἐντροπὴν, ρίπτεται ὀπίσω, ἐνῶ ὁ Τριστάνος τρέμει ἀπὸ θυμὸν καθὼς εἶδε νὰ τὸν ἀποστρέφεται, καὶ μετὰ ἀλλαγμένην τὴν φωνὴν του λέγει:

«Βέβαια, ἔζησα παραπολὺ ἀφοῦ εἶδα τὴν ἡμέραν ποῦ ἡ Ἰζόλδη με ἀποστρέφεται καὶ δὲν θέλει τὴν ἀγάπην μου. Ἀ! Ἰζόλδη, ὅποιος πολυαγαπᾷ, ἀργὰ λησμονεῖ! Ἰζόλδη, εἶνε ἕνα πρᾶγμα ὥραιο καὶ πολύτιμον μιὰ πλουσία πηγὴ ποῦ χύνεται καὶ τρέχει σὲ πλατεῖα καὶ καθαρὰ κύματα τὴν ἡμέραν ποῦ ξεραίνεται δὲν ἀξίζει πιά τίποτε· ἔτσι καὶ μιὰ ἀγάπη ποῦ ξεραίνεται.

Ἡ Ἰζόλδη ἀποκρίνεται:

«Ἀδελφέ, σὲ παρατηρῶ, ἀμφιβάλλω, τρέμω, δὲν ἠξέρω, δὲν ἀναγνωρίζω τὸν Τριστάνον.

—Βασίλισσα, εἶμαι ὁ Τριστάνος, αὐτὸς ποῦ τόσο σ' ἀγάπησε. Δὲν θυμᾶσαι τὸν νάνον ποῦ ἔχυσε τὸ ἀλεῦρι ἀνάμεσα στὰ δύο κρεβάτια μας; τὸ πῆδημά μου καὶ τὸ αἶμα ποῦ ἐχύθη καθὼς ἐπηδοῦσα ἀπὸ τὴν πληγὴν μου; καὶ τὸ δῶρο ποῦ σοῦ ἔκαμα, τὸν Μικρομέγαν, τὸ σκυλί μετὰ τὸ μαγικὸ κονδοῦνι; Δὲν θυμᾶσαι τὰ κομμάτια τῶν δένδρων ποῦ ἔρριχνα στὸ ρεῦμα τοῦ ρυακιοῦ;

Ἡ Ἰζόλδη τὸν παρατηρεῖ, ἀναστενάζει δὲν ἠξεύρει τί νὰ πῇ καὶ τί νὰ πιστεύσῃ, βλέπει

πῶς ὁ τρελλὸς τὰ ξέρει ὅλα καὶ ὅμως δὲν θὰ ἦτον φρόνιμον νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἦτον ὁ Τριστάνος· καὶ ὁ Τριστάνος τῆς λέγει:

«Δέσποινα Βασίλισσα, ξέρω καλά πῶς μ' ἐσυχάτης καὶ ὅτι με προδίδεις. Ἐγνώρισα ὥς-τόσο ὥραϊες ἡμέρες ποῦ μ' ἀγαποῦσες. Ἦταν μέσα στὰ βαθειὰ τοῦ δάσους κάτω ἀπὸ τὰ φυλλώματα. Δὲν θυμᾶσαι τάχα τὴν ἡμέραν ποῦ σοῦ ἐχάρισα τὸ σκυλί μου, τὸν Χουσδέντ; Ἀ! Αὐτὸς μ' ἀγαπαῖσε πάντοτε, καὶ γιὰ τὸ χατήρι μου θ' ἄφηνε καὶ τὴν Ἰζόλδην τὴν Ξανθὴν. Ποῦ εἶνε; Τί τὸν ἔκαμες; Αὐτός, τοῦλάχιστον, θὰ μ' ἀνεγνώριζε.

—Θὰ σ' ἀνεγνώριζε; αὐτὸ εἶνε τρέλλα· γιατί ἀπὸ τὸν καιρὸν ποῦ ὁ Τριστάνος ἔφυγε, μένει κάτω πλαγιασμένος στὴ φωλιά του καὶ ὁρμᾷ ἐπάνω εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Μπρανζιέν, ὁδήγησέ τον ἐδῶ.

Ἡ Μπρανζιέν τὸν ὁδηγεῖ.

«Ἐλα 'δῶ, Χουσδέντ, λέγει ὁ Τριστάνος· ἦ-σουν ἰδικός μου, σὲ ξαναπαίρνω.»

Ὅταν ὁ Χουσδέντ ἀκουσε τὴν φωνὴν του φεύγει ἀπὸ τὰ χέρια τῆς Μπρανζιέν τρέχει εἰς τὸν ἀφέντη του, στροβιλίζεται στὰ πόδια του, τοῦ γλύφει τὰ χέρια, γανγίζει ἀπὸ τὴν χαρὰν του.

«Χουσδέντ, φωνάζει ὁ τρελλός, εὐλογημένη νὰ εἶνε ἡ φροντίδα ποῦ ἔλαβα γιὰ νὰ σὲ θρέψω! Μοῦ κάμνεις καλλιτέραν ὑποδοχὴν ἀπὸ τὴν πολυαγαπημένη μου. Αὐτὴ δὲν θέλει νὰ με ἀναγνωρίσῃ· θ' ἀναγνωρίσῃ τάχα αὐτὸ τὸ δακτυλίδι ποῦ μοῦ ἔδωκε κάποτε μετὰ δάκρυα καὶ φιλήματα, τὴν ἡμέραν τοῦ χωρισμοῦ. Τὸ μικρὸ αὐτὸ δακτυλίδι ἀπὸ ἱασπιν δὲν μ' ἄφησε ποτέ πολλές φορές τὸ ρώτησα γιὰ τὰ βάσανά μου, πολλές φορές ἔβρεξα τὸν πράσινον αὐτὸν ἱασπιν μετὰ τὰ θερμά μου δάκρυα.»

Ἡ Ἰζόλδη εἶδε τὸ δακτυλίδι. Ἀνοίγει τοὺς βραχίονάς της.

«Ἰδοὺ με! Πάρε με, Τριστάνε!» Τότε ὁ Τριστάνος ἔπαυσε ν' ἀλλοιώνῃ τὴν φωνὴν του.

«Ἀγαπημένη, γιατί τόσο ἐδυσκολεύτης νὰ με ἀναγνωρίσῃς, περισσότερον ἀπ' αὐτὸ τὸ σκυλί; Τί εἶνε αὐτὸ τὸ δακτυλίδι; Δὲν ἐννοεῖς πῶς θὰ μοῦ ἦτον γλυκύτερο νὰ με ἀναγνωρίσῃς ἀπὸ μόνην τὴν ἀναπόλησιν τῶν παλαιῶν μας ἐρώτων; Τί εἶνε ὁ ἦχος τῆς φωνῆς μου; Τὸν ἦχον τῆς καρδιάς μου ἔπρεπε ν' ἀκούσῃς.»

—Ἀγαπημένε μου, εἶπεν ἡ Ἰζόλδη, ἴσως τὸν ἀκουσα περισσότερον ἀπὸ ὅσο φαντάζεσαι· ὅμως μᾶς παρακολουθοῦν μετὰ δόλους, μᾶς κατασκοπεύουν· ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσω τυφλά

τὸν πόθον μου εἰς τὸν κίνδυνον, νὰ ἰδῶ νὰ σὲ πάρουν καὶ νὰ σὲ σκοτώσουν κάτω ἀπὸ τὰ μάτια μου; Ἐφυλαγόμενοι κ' ἐφύλαγα καὶ σένα. Οὔτε ἡ ἀνάμνησις τῆς περασμένης ζωῆς, οὔτε ὁ ἦχος τῆς φωνῆς σου, οὔτε αὐτὸ τὸ δακτυλίδι δὲν μοῦ δείχνουν τίποτε, γιατί μποροῦν νὰ εἶνε στρατηγήματα κανενὸς μάγου ἢ γόητος. Παραδίδομαι ὥστόσο εἰς τὴν θεάν τοῦ δακτυλιδίου· μήπως δὲν ὠρκίσθηκα ὅτι εὐθὺς ποῦ θὰ τὸ ξαναἰδῶ θὰ κάμω τὸ θέλημά σου; Πάρε με, Τριστάνε!»

Ἐπεσε λιποθυμημένη εἰς τὸ στῆθος τοῦ ἀγαπημένου της. Ὄταν συνῆλθε, εἶδε πῶς ὁ Τριστάνος τὴν εἶχε εἰς τὴν ἀγκάλη του κ' ἐφιλοῦσε τὰ μάτια της καὶ τὴν ὄψιν της.

Διὰ νὰ διασκεδάσουν μὲ τὸν τρελλὸν οἱ ὑπηρέται τὸν ἔβαλαν κάτω ἀπὸ τὴν σκάλαν ὡσὰν σκύλον. Ὑπέφερε ἡσυχᾶ τ' ἀναγέασματά των καὶ τὰ κτυπήματά των, διότι κάποτε λαμβάνων τὴν παλαιὰν ὠραιότητα ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὴν τρώγλην του εἰς τὸν θάλαμον τῆς βασιλίσσης.

Ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ μερικὰς ἡμέρας, δύο ἀπὸ τὰς θαλαμηπόλους ὑπώπτευσαν τὴν ἀπάτην· εἰδοποίησαν τὸν Ἀνδρέον ὁ ὁποῖος ἔβαλε ἐμπρὸς ἀπὸ τοὺς θαλάμους τῶν γυναικῶν τρεῖς ἀνθρώπους τοῦ ἀρματωμένου. Ὄταν ὁ Τριστάνος ἠθέλησε νὰ περάσῃ τὴν θύραν:

«Πίσω τρελλέ, ἐφώνησαν, πῆγαινε νὰ πλαγιάσῃς στὴν ψάθαν σου!»

— Καὶ τί λοιπόν, ὠραῖοι αὐθένται, εἶπεν ὁ τρελλός, δὲν πρέπει νὰ πάω ν' ἀγκαλιάσω τὴ βασίλισσα; Δὲν τὸ ξέρετε πῶς μ' ἀγαπᾷ καὶ πῶς μὲ περιμένει;

Ὁ Τριστάνος ἐκράδανε τὸ ραβδί του· ἐφοβήθησαν καὶ τοῦ ἄφησαν ἐλευθέραν τὴν εἵσοδον. Ἐπῆρε τὴν Ἰζόλδην εἰς τὰ χέρια του.

«Ἀγαπημένη μου, πρέπει νὰ φύγω πλέον, γιατί θὰ μὲ ἀνακαλύψουν ἀμέσως. Θὰ φύγω, καὶ χωρὶς ἄλλο ποτὲ πλέον δὲν θὰ ξαναγυρίσω. Ὁ θάνατός μου εἶνε κοντὰ· μακριὰ ἀπὸ σένα ὁ πόθος σου θὰ μὲ πεθάνῃ.

— Ἀγαπημένε μου, κλείσε με στὰ χέρια σου, σφίξε με τόσο πολὺ ποῦ οἱ καρδιές μας νὰ ραγίσουν καὶ οἱ ψυχές μας νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ κορμί. Ὁδήγησέ με εἰς τὸν μακάριον τόπον ποῦ ἔλεγε· εἰς τὸν τόπον ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν γυρίζει κανεὶς ἀπὸ ὅσους πηγαίνουν, ὅπου μουσικοὶ θαυμαστοὶ ψάλλουν ἀτελείωτα τραγούδια. Ὁδήγησέ με.

— Ναί! θὰ σὲ ὀδηγήσω εἰς τὸν μακάριον

τόπον τῶν Ζώντων. Ὁ καιρὸς πλησιάζει· δὲν ἤπιαμε πλέον ὅλην τὴν χαρὰν καὶ ὅλην τὴν δυστυχίαν; Ὁ καιρὸς πλησιάζει· ὅταν θὰ τελειώσουν ὅλα καὶ σὲ καλέσω, θάλθῃς;

— Ἀγαπημένε, κάλεσέ με! Τὸ ξέρεις ὅτι θὰ ἔλθω!

— Ἀγαπημένη μου, ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἀνταμείψῃ.

Ὄταν διεσκέλισε τὸ κατῶφλι, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἀνδρέου ἐρρίφθησαν κατ' ἐπάνω του. Ὁ μὲν ὁ τρελλὸς ἔσκασε στὰ γέλια, ἀναποδογύρισε τὸ ραβδί του, καὶ εἶπε:

«Μὲ διώχνετε, ὠραῖοι αὐθένται, γιατί λοιπόν; Δὲν ἔχω πιά τί νὰ κάμω ἔδῳ γιατί ἡ ἀγαπημένη μου μὲ στέλνει μακριὰ νὰ ἐτοιμάσω τὸ σπίτι ποῦ τῆς ὑποσχέθηκα, τὸ κρυστάλλινον σπίτι, τὸ γεμάτο τριαντάφυλλα, ὁλόφωτο κάθε πρωὶ μὲ τὸν ἥλιον!

— Πῆγαινε λοιπόν, τρελλέ, στὴν κατάρα τοῦ Θεοῦ!»

Οἱ ὑπηρέται ἔκαμαν τόπον καὶ ὁ τρελλὸς χωρὶς νὰ βιασθῇ ἔφευγε χορεύοντας.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Amor condusse noi ad una morte (Dante)

Μόλις ἐγύρισε εἰς τὴν Βρετάνην εἰς τὸ Καραῖξ, εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀγαπημένον του Καερδὶν ποῦ εἶχε πόλεμον μὲ τὸν Μπενταλὶς. Ἐπεσε εἰς μίαν παγίδα ποῦ τοῦ ἔστησαν ὁ Μπενταλὶς μὲ ὅλα τ' ἀδελφία του. Ὁ Τριστάνος τοὺς ἐσκότωσε ὅλους. Ὁ μὲν αὐτός του ἐπληρώθη ἀπὸ μίαν λόγχην, καὶ ἦτον φαρμακωμένη ἡ λόγχη. Εἰς τὸν κόπον εἰς τὸν πύργον τοῦ Καραῖξ κ' ἐξήτησε νὰ θεραπεύσῃ τὰς πληγὰς του. Οἱ γιατροὶ ἦλθαν ὅλοι μαζί, ὅμως κανεὶς τοὺς δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὸν θεραπεύσῃ ἀπὸ τὸ δηλητήριον, γιατί οὔτε τὸ ἀνεκάλυψαν. Ὁ Τριστάνος φλέγεται, τὸ φαρμάκι διατρέχει τὸ σῶμα του καὶ ἀρχίζουν νὰ ξεσκεπάζονται τὰ κόκκαλά του. Ἐννόησε πῶς ἡ ζωὴ του ἀρχίζει νὰ χάνεται, πῶς γλίγωρα θὰ ἐχάνετο ὁλότελα. Τότε ἠθέλησε νὰ ξαναἰδῇ Ἰζόλδην τὴν Ξανθήν. Ἀλλὰ πῶς νὰ τὴν ἰδῇ; Εἶνε τόσο ἀδύνατος ποῦ ἡ θάλασσα θὰ τὸν ἐσκότωνε μία ὥρα ἀρχήτερα καὶ ἂν ἔφθανε κάποτε εἰς τὸ Κορνονάγ, πῶς θὰ διέφευγε τὴν προσοχὴν τῶν ἐχθρῶν του; Κλαίει, τὸ δηλητήριον τοῦ φέρει ἀγωνίαν, περιμένει τὸν θάνατον.

Ἐκάλεσε κρυφὰ τὸν Καερδὶν νὰ τοῦ φανε-

ρώσῃ τὸν πόνον του, διότι ἦτον ὁ πειὸ ἀγαπητός του φίλος. Ἠθέλησε ν' ἀπομακρυνθοῦν ὅλοι ἀπὸ τὸν θάλαμόν του ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Καερδὶν, νὰ μὴ μείνῃ κανεὶς οὔτε εἰς τοὺς διπλανοὺς θαλάμους ἀκόμη. Ἡ Ἰζόλδη, ἡ γυναῖκα του, κατεπλάγῃ διὰ τὴν παράξενην αὐτὴν ἐπιθυμίαν. Ἐτρόμαξε καὶ μολαταῦτα ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τὸν διάλογον. Ἐμεινε ἔξω ἀπὸ τὸν θάλαμον. Αὐτιάζεται· ἓνας ἀπὸ τοὺς πιστοὺς της προσέχει μὴ τὴν ἰδῇ κανεὶς.

Ὁ Τριστάνος συναθροίζει τὰς δυνάμεις του, ἀνορθώνεται, στηρίζεται εἰς τὸν τοῖχον, ὁ Καερδὶν καθίζει σιμὰ του καὶ οἱ δύο τοὺς κλαίουں μαζί. Ὁ ἓνας κλαίει διὰ τὸν ἄλλον, κλαίουں διὰ τὴν φιλίαν τοὺς ποῦ διαλύεται μὲ τὸν θάνατον.

«Γλυκὲ μου φίλε, λέγει ὁ Τριστάνος, εἶμαι εἰς ἓναν ξένον τόπον, ποῦ οὔτε συγγενεῖς οὔτε φίλους ἔχω, ἐκτὸς ἀπὸ σένα· σὺ μόνος εἰς αὐτὸν τὸν τόπον μοῦ ἔδωκες χαρὰν καὶ παρηγορίαν. Χάνω τὴν ζωὴν μου, θὰ ἤθελα νὰ ξαναἰδῶ τὴν Ἰζόλδην τὴν Ξανθήν. Ἀλλὰ πῶς, μὲ ποιὸν τρόπον νὰ τῆς ἀναγγείλω τὴν κατὰστασίν μου; Ἄ! Ἄν ἤξερα κάποιον ποῦ νὰ ἐπῆγαινε νὰ τὴν εὔρῃ θὰ ἤρχετο, μ' ἀγαπᾷ τόσο πολὺ! Καερδὶν, ὠραῖε μου σύντροφε, ποῦ εἶσαι ὁ μόνος μου φίλος, ποῦ ἔχεις εὐγενική καρδιά, σοῦ τὸ ζητῶ: δοκίμασε νὰ τὸ κάμῃς ἐσύ.»

Ὁ Καερδὶν βλέπει τὸν Τριστάνον νὰ κλαίῃ, ν' ἀπεπλίζεται, νὰ παραπονῆται· ἡ καρδιά του λυώνει· τοῦ ἀπαντᾷ σιγά:

«Ὁραῖε σύντροφε! Μὴν κλαῖς περισσότερο, θὰ κάμω κατὰ τὸ θέλημά σου. Βέβαια, φίλε μου, γιὰ τὴν ἀγάπην σου θὰ ἐκινδύνεω καὶ τὴν ζωὴν μου. Τίποτε δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ μ' ἐμποδίσῃ.»

Ὁ Τριστάνος ἀπεκρίθη:

«Φίλε, σ' εὐχαριστῶ. Λοιπὸν ἄκουσε τὴν παράκλησίν μου. Πάρε αὐτὸ τὸ δακτυλίδι. Εἶνε σύμβολον μεταξὺ μας. Καὶ ὅταν θὰ φθάσῃς εἰς τὴν χώραν της, πέρασε εἰς τὴν αὐλὴν ὡς ἔμπορος. Παρουσίασε μεταξωτὰ ὑφάσματα, κάμε ὥστε νὰ ἰδῇ τὸ δακτυλίδι. Αὐτὴ θὰ ζητήσῃ νὰ εὔρῃ τρόπον νὰ σοῦ μιλήσῃ κρυφά. Τότε πὲς τῆς ὅτι ἡ καρδιά μου τὴν χαιρετᾷ· ὅτι μόνον αὐτὴ ἠμπορεῖ νὰ μὲ βοηθήσῃ πὲς τῆς ὅτι, ἂν δὲν ἔλθῃ, πεθαίνω. Πὲς τῆς νὰ θυμηθῇ τὴς παλιὰς χαρὰς, καὶ τὴς λύπης· νὰ θυμηθῇ τὸ ποτὶ ποῦ μαζί ἤπιαμε στὴ θάλασσα! Ἄ! ἤπιαμε μαζί τὸν θάνατον. Νὰ θυμηθῇ τὸν ὄρκον τῆς ἀγάπης ποῦ τῆς ἔκαμα. Ἄ! ἐκράτησα τὴν ὑπόσχεσίν μου!»

Ἰζόλδη ἡ Κρινοδάκτυλη ἀκούει ἀπέξω, ἀκούει αὐτὰ τὰ λόγια· σχεδὸν λιποθυμεῖ.

«Σπεῦσε, ἀγαπημένε μου, καὶ γύρισε γλίγωρα σιμὰ μου. Ἄν ἀργήσῃς, δὲν θὰ μὲ ξαναἰδῇς. Μέσα σὲ σαράντα ἡμέρες θὰ ἠμπορέσῃς νὰ μοῦ φέρῃς τὴν Ἰζόλδην τὴν Ξανθήν. Κρύψε τὴν ἀναχώρησιν ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν σου, ἡ πὲς ἥτις πᾶς νὰ φέρῃς κάποιον γιατρόν. Πάρε τὸ καράβι μου· πάρε μαζί σου δύο πανιά, τὸ ἓνα μαῦρο, τὸ ἄλλο ἄσπρο. Ἄν φέρῃς τὴν Ἰζόλδην τὴν βασίλισσαν, ὄρθωσε εἰς τὴν ἐπιστροφὴν σου τὸ ἄσπρο πανί. Ἄν ὄχι, ἀρμένισε μὲ τὸ μαῦρο πανί. Φίλε, δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο νὰ σοῦ πῶ. Ὁ Θεὸς μαζί σου, καὶ νὰ γυρίσῃς χωρὶς νὰ πάθῃ μιὰ τρίχα σου τίποτε!»

Ἀναστενάζει, κλαίει, θρηνεῖ, καὶ ὁ Καερδὶν κλαίει ἐπίσης, φιλεῖ τὸν Τριστάνον καὶ τὸν ἀποχαιρετᾷ.

Μὲ τὸ πρῶτο φύσημα ἀνοίγεται. Οἱ ναῦται ἐσώκωσαν τὴν ἄγκυραν, ὑψωσαν τὸ πανί, καὶ ἀρμένιζαν. Ἐκόμιζαν πλούσια ἐμπορεύματα· μεταξωτὰ ὑφάσματα πολύχρωμα, βάζα, κρασιὰ τοῦ Ποατοῦ, γεράκια ἰσπανικὰ καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Καερδὶν ἐπίστευε ὅτι θὰ ἠμπορέσῃ νὰ φθάσῃ ἕως εἰς τὴν Ἰζόλδην. Ὅκτῳ ἡμέρες καὶ ὁκτῶ νύκτες ἔσχιζαν τὰ κύματα ὡς ποῦ τέλος ἔφθασαν εἰς τὸ Κορνονάγ.

Ὁρμὴ γυναικὸς εἶνε πρᾶγμα φοβερὸ καὶ πρέπει νὰ φυλάγεται κανεὶς. Ἐκεῖ ποῦ μία γυναῖκα ἀγαπήσῃ πολὺ, ἐκεῖ καὶ θὰ ἐκδικηθῇ πὸ σκληρά. Ἡ ἀγάπη τῶν γυναικῶν ἔρχεται γλίγωρα καὶ γλίγωρα τὸ μῖσος των· καὶ ὅταν μισήσουν, μισοῦν παντοτεινά. Ξέρουν νὰ μετριάσουν τὴν ἀγάπην, τὸ μῖσος ὄχι. Ὁρμὴ ἀπέξω ἡ Ἰζόλδη ἡ Κρινοδάκτυλη εἶχε ἀκούσῃ ὅλα τὰ λόγια τοῦ Τριστάνου. Τὸν εἶχε τόσο πολὺ ἀγαπήσει! . . . κ' ἐπιτέλους ἐμάνθανε. Ἐκράτησε ὅτι ἄκουσε. Ἄν ἠμπορέσῃ κάποτε, πῶς θὰ ἐκδικηθῇ! Ὅμως δὲν δείχνει τίποτε, καὶ μόλις ἀνοίξαν τὶς θύρας, ἐμπῆκε εἰς τὴν κάμαραν τοῦ Τριστάνου καὶ κρύβοντας τὴν ὁρμὴν της ἐξηκολούθησε νὰ τὸν ὑπηρετῇ ὅπως ταιριάζει εἰς μίαν γυναῖκα ποῦ ἀγαπᾷ. Τοῦ ὁμιλοῦσε σιγά, τὸν ἐφιλοῦσε εἰς τὰ χεῖλη, καὶ τὸν ἐρωτοῦσε ἂν ὁ Καερδὶν θὰ ἤρχετο γλίγωρα μὲ τὸν γιατρόν ποῦ θὰ τὸν ἔκαμνε καλά. . . Ὅμως πάντοτε ἐζητοῦσε νὰ ἐκδικηθῇ.

Ὁ Καερδὶν ἔφθασε εἰς τὸ Τινταγκέλ. Ἐπῆρε μαζί του ἐμπορεύματα πολύτιμα, ἓνα γεράκι μεγάλο, ἓνα ὑφάσμα μὲ σπάνιο χρῶμα, ἓνα ποτήρι καλὰ σκαλισμένον· τὰ ἔχαρισε εἰς τὸν βασι-

λέα Μάρκον και τοῦ ἐξήγησε εὐγενῶς τὴν προ-
στασίαν διὰ τὴν ἡμπορήν νὰ ἐμπορευέται εἰς τὴν
χώραν του χωρὶς νὰ τὸν ἐνοχλῇ κανεὶς. Καὶ ὁ
βασιλεὺς τοῦ τὸ ὑπεσχέθη. Τότε ὁ Καερδὶν ἐ-
χάρισε στὴν βασίλισσαν ἕνα χρυσὸ στολίδι.

«Βασίλισσα, εἶπε, τὸ χρυσάφι εἶνε καλὸ καὶ
ἀπὸ τὸ δάκτυλό του τὸ δακτυλίδι τοῦ Τριστά-
νου τὸ ἔβαλε δίπλα εἰς τὸ στολίδι. «Ἰδοὺ, βα-
σίλισσα, τὸ χρυσάφι αὐτουνοῦ τοῦ στολιδιοῦ
εἶνε πολὺ πλούσιο κ' ἐντούτοις τὸ χρυσάφι αὐ-
τοῦ τοῦ δακτυλιδιοῦ ἔχει ἐπίσης τὴν ἀξίαν
του».

«Ὅταν ἡ Ἰζόλδη ἀνεγνώρισε τὸ δακτυλίδι
ἀπὸ πράσινον ἱάσπιν, αἰσθάνθη νὰ φρικτῇ ἡ
καρδιά της, τὸ χρῶμα της ἄλλαξε, καὶ φοβουμένη
δι' ἐκεῖνο ποῦ θάκουσεν, ἔσυρε τὸν Καερδὶν κατὰ
μέρος γιὰ νὰ ἰδῇ καλλιτέρα καὶ συμφωνήσῃ τὸ
δακτυλίδι. Ὁ Καερδὶν τῆς εἶπε ἀμέσως:

«Δέσποινα, ὁ Τριστάνος ἐπληρώθη ἀπὸ ἕνα
φαρμακωμένο σπαθὶ καὶ πεθαίνει. Σὲ προσ-
καλεῖ νὰ τὸν βοηθήσῃς. Κράτησε αὐτὸ τὸ δα-
κτυλίδι. Σοὺ τὸ δίνει».

Ἡ Ἰζόλδη ἀπεκρίθη, κλονουμένη.

«Φίλε, θὰ σὲ ἀκολουθήσω. Αὐριον τὸ πρῶτ'
τὸ καράβι νὰ εἶν' ἐτοιμὸ νὰ φύγωμε».

Τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ πρῶτ' εἶπε ὅτι θέλει
νὰ κυνηγήσῃ καὶ εἶπε νὰ τῆς ἐτοιμάσουν τὰ
σκυλιὰ καὶ τὰ γεράκια.

«Ὅμως ὁ δούξ Ἀνδρέτος, ποῦ πάντοτε τὴν
ἐπαραμόνευε, ἐπῆγε μαζί της. Ὅταν ἔφθασεν
εἰς τὸν κάμπον, ὅχι μακρὰ ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά,
ἕνας φασιανὸς ἐσηκώθη. Ὁ Ἀνδρέτος ἄφησε
ἕνα γεράκι γιὰ νὰ τὸν πιάσῃ, ὅμως ὁ καιρὸς
ἦτον καλὸς, τὸ γεράκι ἀνυψώθη κ' ἐξηφανίσθη.

«Βλέπεις, αὐθέντα Ἀνδρέτε, εἶπε ἡ βασί-
λισσα, τὸ γεράκι ἐκούρνιασε ἐκεῖκάτω, στὸ λι-
μάνι, ἐπάνω εἰς τὸ κατάρτι ἐνὸς καραβιοῦ ποῦ
δὲν γνωρίζω. Τίνος εἶνε;

— Δέσποινα, εἶπεν ὁ Ἀνδρέτος, εἶνε τὸ κα-
ράβι τοῦ ἐμπόρου αὐτοῦ ἀπὸ τὴν Βρετάνην
ποῦ ἐχθὲς σοῦ ἐχάρισε ἕνα χρυσαφικό. Πᾶμε
νὰ πιάσωμε τὸ γεράκι μας».

Ὁ Καερδὶν ἔρριξε μιὰ βάρκα ἀπὸ τὸ καράβι
του καὶ ἦλθε στὴν ἀκρογιαλιά. Ἦλθε εἰς συνάν-
τησιν τῆς βασίλισσας:

«Δέσποινα, ἂν θέλῃς, ἡμπορῆς νὰ μῆς στὸ
καράβι μου, νὰ σοῦ δείξω τὰ πλούσια ἐμπορεύ-
ματά μου.

— Εὐχαρίστως, εἶπε ἡ βασίλισσα.

Κατεβαίνει ἀπὸ τὸ ἀλογότης, πηγαίνει πρὸς
τὴ βάρκα, μπαίνει στὸ καράβι. Ὁ Ἀνδρέτος
θέλει νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ ὅμως ὁ Καερδὶν τὸν

κτυπᾷ καὶ τὸν ρίπτει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὸν
ξανακτυπᾷ κάτω ἀπὸ τὰ νερὰ πάλιν:

«Πέθανε, προδότῃ! Νά, ὁ μισθὸς σου διὰ
τὸ κακὸν ποῦ ἔκαμες εἰς τὸν Τριστάνον καὶ
τὴν Ἰζόλδην!» Ἔτσι ὁ Θεὸς ἐτιμώρησε τοὺς
πανούργους. Ὅλοι ἐσκοτώθησαν: Ὁ Γκενε-
λόν, ὁ Γκονδοῖν, ὁ Ντενοάλεν, ὁ Ἀνδρέτος.

Ἡ ἄγκυρα ἀνεσηκώθη, ὁ ἱστὸς ὠρθώθη,
τὸ πανὶ ἀνοίχθηκε. Ὁ δροσερὸς πρωϊνὸς ἄνε-
μος ἐθροοῦσε καθὼς ἐφουσκῶνε τὰ πανιά. Τὸ
καράβι ἐβγήκε στ' ἀνοικτὰ. Ἡ θάλασσα ἦτον
λευκὴ καὶ ὁλόφωτη.

Εἰς τὸ Καραῖξ ὁ Τριστάνος φθίνει. Περιμέ-
νει τὸν ἐρχομὸν τῆς Ἰζόλδης. Τίποτε πλέον δὲν
τὸν συγκρατεῖ. Ἄν ζῇ, εἶνε ποῦ τὴν περιμέ-
νει. Κάθε ἡμέραν ἔστελνε στὸ ἀκρογιάλι νὰ
ἰδοῦν ἂν ἔρχεται τὸ καράβι καὶ τὸ χρῶμα τοῦ
πανιοῦ του. Καμμίαν ἄλλην ἐπιθυμίαν δὲν εἶχε.
Ἀμέσως εἶπε καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τοὺς βοράχους
τοῦ Πενμάρκ, καὶ ὅσο ἀκόμη ὁ ἥλιος ἦτον εἰς
τὸν ὀρίζοντα ἔβλεπε μακρὰ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀκούσατε μιὰν θλιβεράν συντυχίαν. Ἡ Ἰ-
ζόλδη ἐπλησίαζε. Τὸ καράβι ἐφαίνετο πλέον.
Ἐνας τρικυμιώδης ἄνεμος κτυπᾷ καὶ στριφο-
γυρίζει τὸ καράβι. Ὁ ἄνεμος λυσσᾷ, τὰ κύματα
κινεῖται ἐκ βαθέων, ὁ ἀέρας σκοτεινιάζει, ἡ
θάλασσα μαυρίζει, ἡ βροχὴ πέφτει κτυπητῇ.

Ἡ Ἰζόλδη φωνάζει:

«Ἀλλοίμονο! ἀθλία ἐγώ! Ὁ Θεὸς δὲν θέ-
λει φαίνεται νὰ ξαναἰδῶ τὸν Τριστάνον μιὰν
φορὰν ἀκόμη. Θέλει νὰ πνιγῶ σ' αὐτὴν τὴν
θάλασσα. Τριστάνε, ἂν μία φορὰ σοῦ μιλοῦσα
δὲν θὰ μ' ἐνοιαζε ὁ θάνατος. Ἀγαπημένε μου,
ἂν δὲν φθάνω ἔως εἰς ἐσέ, εἶνε θέλημα Θεοῦ,
καὶ εἶνε ὁ χειρότερος πόνος μου. Ὁ θάνατος
δὲν μοῦ εἶνε τίποτε: γιὰ τὸ θέλει ὁ Θεός,
τὸν δέχομαι. ὅμως, ἀγαπημένε μου, ἅμα τὸν
μάθῃς, θ' ἀποθάνῃς ἀμέσως τὸ ξέρω. Ἡ ἀγάπη
μας εἶνε τέτοια ποῦ οὐτ' ἐγὼ οὐτε σὺ 'μπο-
ροῦμε ν' ἀποθάνωμε χωρὶς. Βλέπω τὸν θάνα-
τόν σου ἐμπρὸς καὶ μαζί τὸν ἰδικόν μου. Ἀλ-
λοίμονο! Ἀγαπημένε δὲν γίνεται ἡ ἐπιθυμία
μου ἦτον ν' ἀποθάνω στὰ χέρια σου, νὰ ταφῶ
στὸν τάφον σου. ὅμως θὰ μείνῃ ἀτέλεστη ἡ
ἐπιθυμία μου. Θ' ἀποθάνω μόνη, μόνη χωρὶς
ἐσένα θ' ἀφανισθῶ στὸ κῆμα. Ἴσως δὲν θὰ μά-
θῃς τὸν θάνατον, θὰ ζήσῃς ἀκόμη περιμένον-
τας νὰ ξαναγυρίσω. Ἄν ὁ Θεὸς τὸ θέλῃ, ἴσως
καὶ γίνῃς καλὰ. Ἄ! ἴσως ὕστερα ἀπὸ μένα ἀ-
γαπήσῃς τὴν Ἰζόλδην τὴν Κρινοδάκτυλη. Δὲν

ἤξερω τί θὰ γίνῃ. Ὡς πρὸς ἐμένα, ἀγαπημένε
μου, ἂν ἐμάθαινα τὸν θάνατόν σου, δὲν θὰ ζοῦσα
οὔτε μία στιγμή πλέον. Ἄς θελήσῃ ὁ Θεός, ἀγα-
πημένε μου, ἡ νὰ σὲ κάμῃ καλὰ ἢ ν' ἀποθάνωμε
καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὴν ἴδιαν ἀγωνίαν θανάτου».

Ἔτσι ἀνεστέναξε ἡ βασίλισσα. Ὅμως ὕστερα
ἀπὸ πέντε ἡμέρες ἡ τρικυμία ἔπαυσε. Στὸ ὑ-
ψηλότερο μέρος τοῦ καταρτιοῦ ὁ Καερδὶν ὑ-
ψωσε φαιδρὰ τὸ ἄσπρο πανί, νὰ ἰδῇ ὁ Τρι-
στάνος καὶ ἀπὸ πολὺ μακρὰ τὸ χρῶμα του. Ἦδη
ὁ Καερδὶν βλέπει τὴν Βρετάνην. Ἀλλοί-
μονο! σχεδὸν ἀμέσως ἡ γαλήνη διεδέχθη τὴν
τρικυμίαν, ἡ θάλασσα ἔγινε ἡμερὴ καὶ ἁζά-
ρωτη, ὁ ἄνεμος ἔπαυσε νὰ φουσκῶνῃ τὸ πανί
καὶ οἱ ναῦται μάταια ὠδηγοῦσαν πότε 'μπρὸς
πότε πίσω τὸ καράβι. Μακρὰ ἔβλεπαν τὴν
ἀκτὴν, ὅμως ἡ τρικυμία τοὺς εἶχε πάρει τὴν
βάρκα τους ποῦ νὰ μὴ 'μποροῦν νὰ βγοῦν.
Τὴν τρίτη νύκτα ἡ Ἰζόλδη ὠνειρεύθη ὅτι ἐ-
κρατοῦσε στὴν ποδιά της τὸ κεφάλι ἐνὸς ἀ-
γριόχοιρου καὶ ὅτι τὰ ροῦχα της ἦσαν αἵμα-
τωμένα. Ἐνόησε ὅτι δὲν θὰ ἔβλεπε τὸν ἀγα-
πημένον της ζωντανόν.

Ὁ Τριστάνος ἦτον πολὺ ἀδύνατος πλέον
ὥστε νὰ προσμένῃ στὸ Πενμάρκ, καὶ ἀπὸ πολ-
λὰς ἡμέρας κλεισμένος μακρὰ ἀπὸ τὴν ἀκτὴν
ἐκλαίει διὰ τὴν Ἰζόλδην ποῦ δὲν ἤρχετο. Κλαίει
δέρνεται. Ὀλίγο καὶ θ' ἀποθάνῃ ἀπὸ μοναχὴν
τὴν θέρημν τῆς ἐπιθυμίας του.

Τέλος ὁ ἄνεμος ἐπνευσε, καὶ τὸ λευκὸ πανί
ἐφάνη. Τότε, Ἰζόλδη ἡ Κρινοδάκτυλη ἐξεδικήθη:
Ἔρχεται πρὸς τὸ κρεβάτι τοῦ Τριστάνου
καὶ λέγει:

«Ἀγαπημένε μου, ὁ Καερδὶν φθάνει. Εἶδα τὸ
καράβι του προχωρεῖ ἀργά: μόλις τὸ ἀνεγνώρισα
ὡς ἦτον νὰ σοῦ φέρῃ ὅτι θὰ σὲ κάμῃ καλὰ!»

«Ὡραία μου, ξέρεις καλὰ, ὅτι εἶνε τὸ καράβι
του; Λοιπὸν πέ μου πῶς εἶνε τὸ πανί του;

— Εἶδα καλὰ, τὸ ἔχουν ἀνοίξει καὶ ὀρθώ-
σει ψηλὰ γιὰ τὴν φουρὰ πολὺ λίγο. Εἶνε μαῦρο.

Ὁ Τριστάνος ἐστράφη πρὸς τὸ ἄλλο μέρος
καὶ εἶπε:

«Δὲν ἡμπορῶ νὰ κρατηθῶ.» Εἶπε τρεῖς φο-
ρές: «Ἰζόλδη, ἀγαπημένη!» Ἐπειτα ἐξεψύχησε.

Τότε ἄρχισαν νὰ κλαίουν ὅλοι. Τὸν ἐπῆραν
ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, τὸν ἐξάπλωσαν εἰς ἕναν
πλούσιον τάπητα καὶ ἐσκέπασαν τὸ σῶμα του
μ' ἕνα σάβανον.

Ὁ ἄνεμος πλέον ἔπνεε δυνατὰ τὸ καράβι
ἐπλησίαζε. Ἡ Ἰζόλδη ἐβγήκε. Ἀκουσε τοὺς θρη-
νηματικὰς.

νοὺς ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς δρόμους καὶ τὰ σήμαν-
τρα νὰ σημαίνουν στὰ μοναστήρια, εἰς τὰς ἐκ-
κλησίας. Ἐρωτᾷ γιὰτὶ σημαίνουν, γιὰτὶ κλαίουν.

«Δέσποινα, ἔχομε μεγάλο πένθος. Ὁ Τριστά-
νος, ὁ ἀνδρεῖος, ὁ εἰλικρινὴς ἀπέθανε. Ἦτον
ἀνοικοχέρης καὶ βοηθοῦσε τοὺς δυστυχεῖς. Εἶνε
ἡ πεῖδ μεγάλη συμφορὰ.

Ἡ Ἰζόλδη τὸν ἀκούει, δὲν ἡμπορεῖ ν' ἀρ-
θρώσῃ λέξιν. Ἀνεβαίνει στὸ παλάτι. Οἱ Βρε-
τανοὶ χάνουν τὸν νοῦν τους καθὼς τὴν βλέ-
πουν. Ποτέ τους δὲν εἶδαν τέτοιαν ἐμορφίαν.
Ποιὰ εἶνε; ἀπὸ ποῦ ἔρχεται; Κοντὰ εἰς τὸν
Τριστάνον Ἰζόλδη ἡ Κρινοδάκτυλη δέρνεται γιὰ
τὸ κακὸ ποῦ ἔκαμε. Ἡ ἄλλη Ἰζόλδη τῆς λέγει:

«Δέσποινα, ἄφησέ με νὰ πλησιάσω. Ἐχω
περισσότερα δικαιώματα ἀπὸ σένα νὰ τὸν κλαίω.
Πίστευσέ με. Τὸν ἀγάπησα πεῖδ πολὺ ἀπὸ σένα.

Ἐγύρισε ἀνατολικά, κ' ἐπροσευχήθη. Ἐπειτα
ἐξεσκέπασε ὀλίγο τὸ σῶμα, ἐξαπλώθη σιμά του,
τοῦ ἐφίλησε τὸ στόμα καὶ τὸ πρόσωπο, καὶ ξεψυχᾷ.

Ὅταν ὁ βασιλεὺς Μάρκος ἔμαθε τὸν θάνα-
τον τῶν δύο ἀγαπημένων, ἐπέρασε τὴν θάλασ-
σαν καὶ ἅμα ἦλθε εἰς τὴν Βρετάνην, ἀνοῖξε τὰ
δύο μνήματα, ἐπῆρε τὰ σώματά των καὶ τὰ ἔ-
φερε εἰς τὸ Τινταγκέλ. Κοντὰ εἰς μιὰν ἐκκλη-
κλισίαν τὰ ἔθαψε εἰς δύο μνήματα τὸ ἕνα δεξιᾷ
καὶ τὸ ἄλλο ἀριστερᾷ τῆς ἀψίδος. Ὅμως εἰς
τὰ βαθεῖα μεσάνυκτα ἀπὸ τὸ μνῆμα τοῦ Τρι-
στάνου ἐφύτρωσε ἕνα πλούσιο πράσινο βᾶτο,
μὲ δυνατὰ κλαδιά, μὲ ἄνθη μοσχοβόλα, διε-
σκέλισε τὴν ἐκκλησίαν κ' ἐμπήχθη μοναχὸ του
εἰς τὸ μνῆμα τῆς Ἰζόλδης. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ
τόπου ἔκοψαν τὸ βᾶτο. ὅμως τὴν ἄλλην ἡμέ-
ραν ἐξαναγεννήθη πλούσιο, ἀνθισμένο, ὁλο-
ζώντανον, καὶ βυθίζεται ἀκόμη στὴν κοίτην τῆς
Ἰζόλδης. Τρεῖς φορὲς ἠθέλησαν νὰ τὸ κατα-
στρέψουν. Μάταια ὅμως. Ἐπὶ τέλους διηγῆθη-
σαν τὸ θαῦμα εἰς τὸν βασιλέα Μάρκον. Ὁ
βασιλεὺς ἀπηγόρευσε νὰ κόψουν ξανά τὸ βᾶτο.

Ἀρχοντες, οἱ ἀγαθοὶ τροβαδοῦροι τοῦ πα-
λαιοῦ καλοῦ καιροῦ ὁ Μπερούλ, ὁ Θωμᾶς, ὁ
Μονσινιόρος Ἐιλχάρ, ὁ δεσπότης Γοδεφρεί-
δος ἐδιηγῆθησαν αὐτὴν τὴν ἱστορίαν γιὰ ὅσους
ἀγαποῦν ὅχι γιὰ τοὺς ἄλλους. Σὰς καιρετίζουν
δι' ἐμοῦ. Χαιρετίζουν ἐκείνους ποῦ εἶνε σχε-
πτικοί, κ' ἐκείνους ποῦ εἶνε εὐτυχεῖς, τοὺς λυ-
πημένους καὶ τοὺς ποθοπλατυμένους, τοὺς
φαιδρούς καὶ τοὺς τρομασμένους. Ἄς εὗρουν
τοῦλάχιστον ἐδῶ παρηγορίαν διὰ τὴν ἀσताσίαν,
τὴν ἀδικίαν, τὸ πείσμα, τὸν πόνον, ὅλα τὰ δεινὰ
τῆς ἀγάπης.

ΤΕΛΟΣ

Μετάφρ. Α. ΚΑΜΠΑΝΗ. JOSEPH BÉDIER

ΕΘΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΩΝ ΦΑΚΕΛΛΩΝ

Εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸ πολλοῦ χρόνου ἔχουν συστηθῇ ἰδιαίτερα Ἰνστιτούτα πρὸς μελέτην τῶν μεγάλων προβλημάτων, τῶν ἀφορώντων τὴν πρὸοδον τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἐπιστήμονες σοφοὶ καὶ ἀμερόληπτοι, ἄλλοι κρατοῦντες τὰ σκήπτρα τῆς κοινωνιολογίας, καὶ ἄλλοι τῆς πολιτικῆς, δὲν παύουν ἐργαζόμενοι πρὸς ἐπίλυσιν αὐτῶν τῶν προβλημάτων. Καὶ τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀπλούστατον. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ ἐργάζονται διότι γνωρίζουν ὅτι ἡ ἀληθινὴ ἐδραίωσις τῆς κοινωνικῆς προόδου ἐξαρτᾶται κατὰ τὸ πλεῖστον, εἰς τοὺς σημερινούς χρόνους, ἐκ τῆς πραγματικῆς προόδου τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Κράτη καὶ ἄτομα συναγωνίζονται ἀμιλλώμενα πῶς θὰ παρασκευάσουν τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ φυσικὸς πλοῦτος μίας χώρας, ἐμπορικὸς ἢ βιομηχανικὸς τοιοῦτος, δύναται νὰ εὐνοήσῃ ὅλους τοὺς κατοίκους καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ κάθε νόμιμον φιλοδοξίαν. Καὶ τοῦτο διότι γνωρίζουν ὅτι ἡ ἀληθὴς πρὸοδος μίας χώρας ἔγκειται εἰς τὸ ἔργον τῆς γεωργικῆς ἢ βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ἣτις καταλλήλως ὑποστηριζομένη δημιουργεῖ μεθοδικῶς τὸ μεγαλεῖον ἐνὸς ἔθνους.

Μία τοιοῦτου εἶδους ἐργασία, ἣτις θὰ ἐξασφάλιζε τὴν εὐημερίαν τοῦ ἀτόμου, τῶν ὁμάδων καὶ συνεπῶς καὶ τοῦ Κράτους εἶνε λυπηρὸν ἂν εἴπωμεν ὅτι δὲν ἐπιτελεῖται ἐνταῦθα. Κράτος καὶ ἄτομα ἐδῶ, ἐκτὸς τῶν ἀπολύτως ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν πρὸοδον καὶ ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανικῆς καὶ γεωργικῆς παραγωγῆς, δὲν δίδουν μεγάλην προσοχήν. Εὐρίσκουν φαίνεται ὅτι εἶνε καιρὸς χαμένος. Ἐξω ἀπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ ἀερολογίαν, μονόλεπτον δὲν δίδει ὁ Ἕλλην πολιτευτὴς ἢ ἐπιστήμων. Ἰδίως ὁ πρῶτος ὅστις εἶνε ὑποχρεωμένος ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του νὰ φροντίσῃ, νὰ ἐργασθῇ μετὰ ἱερὸν ἐνθουσιασμόν ὑπὲρ τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τοῦ τόπου. Ἡ ἀδιαφορία αὕτη φέρει τὴν ἄγνοιαν καὶ συνεπῶς καὶ τὴν βιομηχανικὴν παρακμήν, ἣτις παρατηρεῖται εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὅπως οἱ πολιτευόμενοι ὡς ἄτομα δὲν ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν βιομηχανικὴν πρὸοδον τοῦ τόπου των, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἐσκέφθη περὶ αὐτῆς ὥριμος. Ἄν ἐμερίμνα, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι θὰ εἶχε καὶ εἰς τὰ διάφορα ὑπουργεῖα εἰδικὰ

τμήματα, ἀσχολούμενα διὰ τὴν βιομηχανίαν, καθὼς καὶ ὑπαλλήλους εἰδικούς οἵτινες νὰ ἔχουν ὡς ἔργον τὴν μελέτην τοῦ τί κάμνει ὁ ἐργαζόμενος λαός. Ὡς ἐκ τούτου συνέπεια τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς ἀγνοίας ταύτης εἶνε τὸ μῖσος τοῦ Κράτους πρὸς πάντα ἐργαζόμενον βιομηχανικῶς.

Καὶ θὰ ἐρωτήσῃ κανεὶς: Πῶς εἶνε δυνατόν τὸ Κράτος νὰ αἰσθάνεται μῖσος ἐναντίον παντὸς βιομηχανίου; Καὶ ποία ἡ αἰτία τοῦ μίσους αὐτοῦ;

Τὸ ἐρώτημα εἶνε ἀπλούστατον. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπάντησις δὲν εἶνε τόσον δύσκολος ὅσον εἶνε καὶ λυπηρά. Δυσάρεστος καὶ λυπηρὰ διότι θὰ δείξῃ μίαν φορὰν ἐπιπλέον τὴν ἔλλειψιν ὀργανικοῦ νοῦ. Μιᾶς σκέψεως κεντρικῆς ἢ ὁποία νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ νὰ διευθύνῃ τὰ πάντα. Καὶ ὅπως ἔλεγον, ἡ ἀπάντησις δὲν εἶνε δυσχερὴς διὰ τοὺς γνωρίζοντας τὰ πράγματα· διότι τὸ Κράτος μὴ ἔχον στατιστικὴν τοῦ τί κατασκευάζεται ἐντὸς τῆς χώρας καὶ ὁποίας ὠφελείας παρέχουν εἰς τὸν λαὸν τὰ κατασκευαζόμενα, νομίζει ὅτι πᾶσα βιομηχανία γίνεται εἰς βάρος τοῦ δασμολογίου. Τοιοῦτοτρόπως κάθε βιομηχανὸν τὸν θεωρεῖ ἐχθρὸν τῆς πατρίδος. Ὡς ἕνα ἄνθρωπον κερδίζοντα ἀκόπως ἕνεκα τῆς προστασίας τοῦ δασμολογίου καὶ ζημιοῦντα τὸ Κράτος διὰ τῆς μὴ εἰσαγωγῆς ἐτοίμων ἐμπορευμάτων.

Εἶνε ἀληθές ὅτι βιομήχανοι τινές, ἐνεργητικώτεροι ἢ ἐπιτηδειότεροι τῶν ἄλλων, κατῴρωσαν νὰ προκαλέσουν ὑπὲρ αὐτῶν νόμους προστατευτικούς, ὡς π. χ. οἱ ὑφασματοποιοί, οἱ πιλοποιοί καὶ δύο τρεῖς ἄλλοι· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε λόγος ὅτι τὸ Κράτος πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς ἐπὶ πάντοτε: «Οἱ βιομήχανοι κερδίζουν, φόρον εἰς αὐτούς». Διότι κάθε ἐργαζόμενος πρέπει νὰ κερδίζῃ. Εἶνε νόμος κοινωνικὸς, ἀμετάβλητος. Καὶ οἱ βιομήχανοι εἶνε πολὺ φυσικὸν νὰ κερδίζουν, ὅπως εἶνε φυσικὸν τὸ Κράτος νὰ μεριμνᾷ ὅχι πῶς θὰ φορολογήσῃ αὐτοὺς περισσότερον, ἀλλὰ πῶς ἐπωφελέστερον θὰ ἐμβαιθύνῃ εἰς τὴν μελέτην τῶν τάσεων τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανικῆς πρὸοδου πρὸς παρακώλυσιν τῆς εἰσαγωγῆς εἰδῶν, κατασκευαζομένων ἐντὸς τῆς χώρας. Ἡ προσκόλλησις τοῦ

κράτους εἰς τὰ ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς ὠφελήματα εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι παραλύει τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας εἰς βαθμὸν ὥστε ἀντὶ πινακίου φακῆς νὰ καταστρέφεται ὁλόκληρος πλοῦτος ἐσωτερικὸς, καὶ ἰδίως αἱ μικροβιομηχανίαι ἐκεῖναι αἵτινες παρασκευάζουν τὸ ἔδαφος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μεγαλειτέρων βιομηχανιῶν.

Μία ἀπὸ τὰς βιομηχανίας αἵτινες περισσότερον παρημελήθησαν ἀπὸ τὸ Κράτος εἶνε

ἐκτὸς τόσων ἄλλων καὶ ἡ φακελλοποιία. Ἡ βιομηχανία αὕτη, ἣτις εἶνε ἐκ τῶν εὐγενεστέρων καὶ ἣτις δεικνύει τὴν μόρφωσιν ἐνὸς τόπου καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν, μολονότι ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ 1882 ἀπὸ δυσκολίας εἰς δυσκολίαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἀπὸ καταδρομῆς εἰς καταδρομὴν τῶν ἐν τοῖς πράγμασι, εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἑὰν δὲ εἶνε κλάδος δυνάμενος νὰ καυχῇ ἐμπορικῶς, οὐχὶ ὅμως καὶ βιομηχανικῶς — καὶ δυστυχῶς οὐχὶ ἐξ ὑπατιότητος του — εἶνε ἡ χαρτεμπορία. Διότι δὲν βλέπει κανεὶς εὐκόλως ἐν Εὐρώπῃ χαρτοπωλεῖα τῆς περιοπῆς τοῦ σχετικῶς μικροῦ τόπου μας. Ἐνεκα τούτου λοιπὸν ἡ βιομηχανία αὕτη τῶν φακέλων ἣτις εἶνε ἀναπόσπαστος τῆς μετασκευῆς confection τοῦ χάρτου καὶ τῆς κατασκευῆς καταστιχῶν χρήζει μεγάλης διαδόσεως. Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος μικρὸν ὡς εἶνε, δὲν δύναται νὰ διαθρέψῃ σήμερον τὰ ὑπάρχοντα πέντε ἐργοστάσια ἀλληλοτρογόμενα ἐπὶ στενοῦ ἑδάφους. Ἐπὶ μακρὰ ἔτη οἱ ἐργοστασιάρχαι βεβαίως ἐζήτησαν νὰ τοῖς ἐπιτραπῇ ἡ ἐξαγωγή. Δυστυχῶς ὅμως ἐνταῦθα ὅπως τὰ πάντα γίνονται ἀμελετήτως, ἐγένετο καὶ δι' αὐτοὺς νόμος διευκολύνων, ὡς ἔλεγε, τὴν ἐξαγωγήν, ἀλλ' ἀνεφάρμοστος εἰς τὴν πράξιν. Διότι γενόμενος ὁ νόμος οὗτος μονομερῶς παρ' ἀνθρώπων ξένων πρὸς τὰ τῆς βιομηχανίας, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ παρὰ τῶν ἐνδιαφερομένων, μολονότι ἐπανειλημμένως προέβησαν εἰς διαβήματα πρὸς διόρθωσιν τοῦ νόμου τούτου, διαβήματα

ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΠΑΠΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

τὰ ὁποῖα, ὅπως συνήθως, ἐλλεῖπει ὀργανικοῦ νοῦ τῆς ἐπισήμου πολιτείας, ἔμειναν ἀτελεσφόρητα. Ἐν τούτοις οἱ βιομήχανοι τῆς φακελλοποιίας δὲν ἐζήτησαν ἀπὸ τὸ Κράτος τὴν μετατροπὴν τοῦ πλανητικοῦ συστήματος ἀλλὰ μετὰ ὅλον τὸ δίκαιον των ἐπόθουν καὶ ζητοῦν ἀκόμη νὰ πληρώνουν εἰς τὸ Κράτος τὸν χάρτην ὅταν εἰσάγεται ὅπως μέχρι τοῦδε, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅποταν τὸν ἐξάγουν ἐκ νέου ὡς ἐμπόρευμα νὰ λαμβάνουν τὰ χρήματα των ὀπίσω δι' ὅσον βάρος ἐξάγουν, χωρὶς νὰ συμπεριλαμβάνεται εἰς τοῦτο καὶ ἡ φθορὰ τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν εἰς τὴν ἐργασίαν των, μολονότι εἰς τὰ καλῶς ὀργανωμένα Κράτη καὶ ἡ φθορὰ ἀκόμη ὑπολογίζεται πρὸς ὄφελος των καὶ ὄχι πρὸς ζημίαν των. Ἀλλ' ἡ αἴτησις των αὕτη ἀπερρίφθη διότι ὁ τελῶνς ἠρνήθη νὰ δώσῃ τὴν προσωρινὴν ἀτέλειαν μετὰ τὰς συνήθεις διασαφήσεις διότι ὁ συνταχθεὶς, δὴθεν ὑπὲρ αὐτῶν νόμος, ἦτο ξένος πρὸς τὸ δασμολόγιον καὶ συνεπῶς ἀνεφάρμοστος!

Ἐτερον κτύπημα ἡ φακελλοποιία ἐδέχθη καὶ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς κυκλοφορίαν τῶν βραχειῶν ἐπιστολῶν. Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα μετὰ πόσον ἐνθουσιασμόν εἶχομεν ὑποδεχθῇ τὴν καινοτομίαν ταύτην. Αἱ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς ἐτόνιζον θούρια ὑπὲρ αὐτῶν χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν — ὅπως συμβαίνει συνήθως — ὅτι ἡ κομπή βραχεία δὲν ἦτο ἄμοιρος βιομηχανικῶν κινδύνων. Οἱ ἐνθουσιασμοὶ καὶ τὰ θούρια τῶν ἐφημερίδων ἤνοιξαν εὐρὺν τὸν δρόμον

της καὶ μέχρι τοιούτου σημείου ὥστε σήμεραν ὁλόκληροι ἐπαρχίαι νὰ μὴ γράφουν παρὰ ἐπὶ βραχειῶν ἐπιστολῶν. Ἐπίσης τὰ $\frac{9}{10}$ τῆς ἐσωτερικῆς ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας γίνονται ἐπὶ βραχειῶν. Ὡς ἐκ τούτου ἡ φακελλοποιία καὶ ἡ μετασκευὴ τοῦ ταχυδρομικοῦ χάρτου ἐδέχθη ἰσχυρότατον κόλαφον χωρὶς νὰ ὠφελῇται καὶ τὸ Κράτος διότι ἡ βραχεῖα στοιχίζει εἰς αὐτὸ 5 καὶ $\frac{1}{2}$ λεπτά.

Τοιοῦτοτρόπως αἱ ἀμελέτητοι καινοτομίαι τοῦ Κράτους ἐξημίωσαν ὄχι μόνον τὴν βιομηχανίαν τῶν φακέλων διὰ τὴν ἔλλειπιν ἐργασίας εἰς τοὺς ἐργάτας ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸ διὰ τῆς στερήσεως τῶν τελωνειακῶν. Μεγάλα ἐργοστάσια φακέλων ὡς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βουλῆς τῶν κ.κ. Πάλλη καὶ Κοτζίᾳ καθὼς καὶ τὸ νεόδμητον τοῦ κ. Τερζοπούλου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καλαμιώτη, κατῆλθον εἰς τὸ ἥμισυ τῆς παραγωγῆς των καὶ βαίνουν ἐλαττούμενα. Ἐν τούτοις οἱ ἀρμόδιοι ἀδιαφοροῦν. Καὶ ὅμως ἐπιβάλλεται εἰς τὸ Κράτος σήμερον ἡ ἡ κατάργησις τῆς βραχείας ἢ ἡ ἐλάττωσις τοῦ γραμματοσήμου εἰς δεκάλεπτον διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀλληλογραφίαν. Διὰ τῆς ἐλαττώσεως ταύτης τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους θὰ ἐπέλθουν εὐχάριστα γεγονότα. Ἀφ' ἐνὸς τὰ πραγματικὰ κέρδη τοῦ Κράτους θὰ εἶνε διπλάσια ἀπὸ σήμερον. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ βιομηχανία τῶν φακέλων καὶ τοῦ χάρτου θ' ἀποτινάξουν τὸν ἐπιβάρυνον τῆς συντριβῆς ὅστις ἀνακόπτει τὸν δρόμον τῆς ἀναπτύξεώς των. Παράδειγμα ἡ Γερμανία καὶ ἡ Αὐστρία αἵτινες ἐνόησαν αὐτὸ καὶ ἤνωσαν τὰ ταχυδρομεῖα των οὕτως ὥστε ἡ ἀνταλλαγὴ τῆς ἀλληλογραφίας γίνεται ἀντὶ δεκαλέπτου. Τὸ δὲ ἀποτέλεσμα γνωρίζετε ὅποιον εἶνε; Ἐπίσημοι στατιστικαὶ βεβαιοῦν ὅτι ἡ κατανάλωσις τοῦ γραμματοσήμου εἰς τὰς δύο αὐτὰς χώρας ἐτριπλασιάσθη.

Τὸ ἴδιον δύναται νὰ γίνῃ καὶ ἐδῶ. Ἄλλοτε πιθανῶς νὰ ἐδικαιολογεῖτο ἡ ἐμμονὴ εἰς τὸ εἰκοσάλεπτον διότι εἶχε λόγον ἰσχυρὸν τὸ δύσκολον τῆς μεταβιβάσεως, ἀλλὰ σήμερον τὰ πράγματα ἥλλαξαν. Δὲν εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἐποχὴν ὅπου διὰ νὰ μεταβῇ κανεὶς ἀπὸ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα εἰς τὴν Πελοπόννησον ἔπρεπε νὰ συντάξῃ πρῶτα τὴν διαθήκην του. Ἐνῶ λοιπὸν ἡ συγκοινωνία ἐβελτιώθη ἐπαισθητῶς, δὲν νομίζει τὸ Κράτος ὅτι ἔχει καὶ αὐτὸ καθήκον νὰ μὴ καρκινωβατῇ ἀλλὰ νὰ παρακολουθῇ τὴν πρόοδον καὶ συνεπῶς νὰ ἐλαττώσῃ τὴν τιμὴν τοῦ εἰκοσάλεπτου;

Διὰ νὰ ἔχωμεν μίαν ἰδέαν σαφεστέραν τῆς φακελλοποιίας, παρεκάλεσαμεν τοὺς ἄνω καταστηματαρχὰς νὰ μᾶς ὁδηγήσουν εἰς τὰ ἐργοστάσια τῶν. Οἱ φιλοπρόδοι βιομήχανοι τὸ ἔκαμαν εὐχαρίστως. Τὸ ἐργοστάσιον τῶν κ.κ. Πάλλη καὶ Κοτζίᾳ εἶνε ἓνα ἐκ τῶν ἀρχαιότερων ἐργοστασίων φακελλοποιίας καὶ τῶν τελειότερων εἰς τὸ εἶδος των. Τὸ πρῶτον ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξῆλθον ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα μικροὶ τετραγωνικοὶ φάκελλοι οἱ ὁποῖοι ἐδίδασαν εἰς τὸν λαὸν νὰ μὴ κλείῃ πλέον τὸ γράμμα του μετὰ ἀπαραίτητα «μπουλίμια» τὰ ὁποῖα ἐφυγαδεύθησαν εὐτυχῶς ἀνεπιστρεπτί. Τὸ ἐργοστάσιον τοῦ κ. Τερζοπούλου εἶνε πολὺ μεταγενέστερον. Ἄλλ' εἰς ἀμφοτέρα ἡ πρώτη ἐντύπωσις εἰς τὸν ἐπισκέπτην εἶνε κατ' ἐξοχὴν εὐχάριστος. Τὰ καινουργῇ τελειότατα μηχανήματα διευθυνόμενα ἀπὸ ἐμπείρους χεῖρας τῶν ἐργατῶν καὶ ἐργατριῶν, ἀθορύβως σχεδὸν ἐκτελοῦν ἀκαταπόνητα τὴν ἐργασίαν των. Οἱ ἐργάται καὶ αἱ ἐργάτριαι ἀφοῦ ρίψουν ἓνα βλέμμα ἐταστικὸν ἐπάνω εἰς τὸν ἐπισκέπτην καὶ δώσουν μίαν ἐξήγησιν διὰ τὸν μηχανισμόν τοῦ μηχανήματος, ἐξακολουθοῦν τὴν ἐργασίαν των ἄνευ διακοπῆς. Δὲν ἐννοοῦν νὰ χάσουν οὔτε ἓνα δευτερόλεπτον ἀπὸ τὴν ἐργασίαν των διότι ὁ Ἕλλην ἐργάτης εἶνε κατ' ἐξοχὴν εὐσυνείδητος. Ἀγαπᾷ νὰ κερδίῃ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του ἀλλ' ἀγαπᾷ καὶ ἐκεῖνον διὰ τὸν ὁποῖον ἐργάζεται καὶ ἰδίως ὅταν ὁ ἐργοστασιάρχης τοῦ παραχωρεῖ ὅλα τὰ μέσα πρὸς ἄνετον ἐργασίαν. Καὶ τοῦτο ὀφείλω νὰ τὸ ὁμολογήσω, διότι ὑπὸ ἔποψιν ἐργατῶν ἔχομεν τὸ καλλίτερον ὕλικόν. Τοῦτο τοῦλάχιστον ἀντελήφθη εἰς τὰς συχνὰς ἐπισκέψεις μου τῶν δύο ἐργοστασίων. Οἱ ἄνδρες εἰσέρχονται τὴν πρωΐαν εἰς τὸ ἐργοστάσιον καὶ παραμένουν μέχρι τῆς μεσημβρίας, ὁπότε οἱ μὲν οἰκογενεάρχαι μεταβαίνουν εἰς τὰ σπίτια των οἱ δὲ ἄλλοι προγενεματίζουν ἐντὸς τοῦ καταστήματος. Κατόπιν ἀναπαύονται μέχρι τῆς μιᾶς καὶ ἡμισείας, ὁπότε ἐπαναλαμβάνουν τὴν ἐργασίαν των μέχρι τῆς ἔκτης ἐσπερινῆς. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα τῶν ἐργασίμων ὥρῶν οὔτε καπνίζουν οὔτε ἀρχίζουν τὰς μωρολογίας. Ὁ καθένας των κυττάζει τὴν ἐργασίαν του με προσοχὴν καὶ σοβαρότητα.

Παραλλήλως με τοὺς ἄνδρας εἶνε καὶ αἱ ἐργάτιδες. Χαριτωμένα κοράσια τὰ ὁποῖα ὡς λέγει καὶ ἡ παροιμία «ἔχουν στόμα ἄλλ' ὄχι καὶ μιλία». Ἐνα ἐκ τῶν μεγαλειότερων ποῦ ἠρώτησα, μ' ἐπληροφόρησεν ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἐργατριῶν ἄλλαι τρέφουν γέροντας γονεῖς καὶ

ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΥ

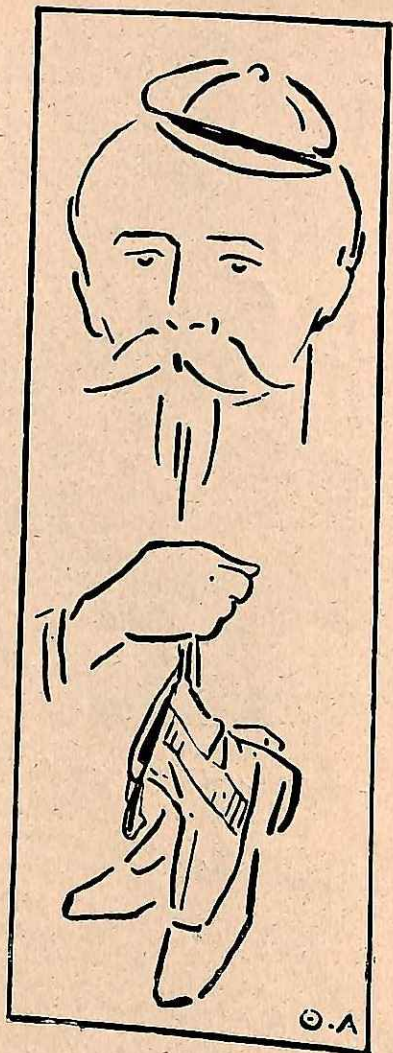
ἄλλαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον καταρτίζουν τὴν προῖκα των. Ὅτι ἐργάζονται δέκα ὥρας τὴν ἡμέραν, ὅτι ἀμείβονται καλῶς καὶ ὅτι, ἂν τύχῃ νὰ κάμουν νυχτέρι, πληρώνονται διπλὴν τὴν ὥραν.

Καὶ ὅμως ὅλαι αὗται αἱ ἀγαθαὶ ἐντυπώσεις χάνονται διὰ τὸν ἐπισκέπτην ὅποταν πληροφορηθῇ ὅτι ἡ πρόοδος αὕτη τῶν ἐν λόγῳ ἐργοστασίων ἐπιτελεῖται εἰς βάρος τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ ὅτι μεθ' ὅλην τὴν καλὴν θέλησιν ἡ φακελλοποιία διέρχεται κρίσιν καὶ πίπτει εἰς μαρasmus τοιοῦτον ὥστε νὰ βλέπουν πολυτεεῖς ἀγῶνας ν' ἀποτυγχάνουν οἰκτρότατα ὡς ἐκ τῆς ἀδιαφορίας τῶν ἐκάστοτε ὑπουργῶν διὰ πᾶσαν μέλητην καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὸ ὥραϊον ἔργον των. Ἐνας ἐργάτης μετ' ὅλους τοὺς ἀγῶνας ὅτι ἀπὸ τινος χρόνου μεθ' ὅλους τοὺς ἀγῶνας τῶν ἐργοστασιάρχων, ἐλλείπει τῆς δεούσης κυβερνητικῆς μερίμνης, ἀντὶ ν' αὐξηθοῦν οἱ ἐν τοῖς ἐργοστασίοις ἐργαζόμενοι, ἀπεναντίας βαίνουν

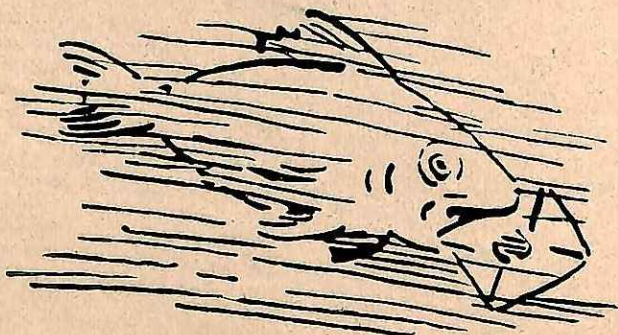
ἐλαττούμενοι. Καὶ ὁ καλὸς ἐργάτης ἔσσειε περίλυπος τὴν κεφαλὴν του μὴ γνωρίζων ποῦ εἶνε δυνατόν νὰ καταλήξῃ τὸ πρᾶγμα.

Τὰ λόγια του καὶ αἱ σκέψεις του καὶ τὰ τόσον λυπηρὰ συμπεράσματά του ἔκαμαν νὰ ὠχριάσῃ ὁ ἐνθουσιασμός μου. Ὅχι βεβαίως διὰ τοὺς ἐργοστασιάρχας μας, ἀγωνιζομένους τὸν ὥραϊον ἀγῶνα τῆς προόδου, ἀλλὰ δι' αὐτὴν τὴν βιομηχανικὴν πρόοδον τῆς χώρας μας. Διότι εἶνε λυπηρὸν νὰ μὴ ἐνισχύονται εἰς τοὺς μόχθους των παρὰ τῆς ἐπισήμου πολιτείας ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐρρίφθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς μ' ἓνα εὐγενικὸν ἰδεῶδες νὰ ἐνισχύσουν τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν μιᾶς χώρας χάριν ἑαυτῶν ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς πατρίδος, ἥτις προσδεύουσα εἰς τὴν βιομηχανίαν δὲν θὰ φυγαδεύῃ τὰ τέκνα τῆς πρὸς εὐρεσιν ἐργασίας ἀλλαγῆς, εἰς τόπους ἀξένους καὶ πλήρεις κινδύνων, διὰ τὴν ζουτικότητα τῆς φυλῆς μας.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΥ ΦΑΝΕ-
ΡΟΚΡΥΦΙΣ — ΥΠΟ ΘΕΜΟΥ ΑΝΝΙΝΟΥ

Ο ΜΟΝΟΣ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΟΣ
ΤΑΧΥΓΡΑΜΜΟΣ — ΥΠΟ ΘΕΜΟΥ ΑΝΝΙΝΟΥ

ΤΟ ΔΕΚΔΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ,"

Μάθημα ὄγδοον — Βιβλιοθήκη Ἀδριανοῦ, πύλη
Ἀθηνᾶς Ἀρχηγέτιδος, Ῥωμαϊκὴ Ἀγορά.

Ἀπέναντι τῆς σημερινῆς Παλαιᾶς Ἀγορᾶς ἐπὶ τῆς
ὁδοῦ Λιδίου ὑπάρχει τοῖχος ἀρχαῖος ἀνήκων εἰς τὴν
ὀπισθίαν (τὴν ἀνατολικήν) πλευρὰν μεγαλοπρεποῦς
τετραγώνου οἰκοδομήματος, τοῦ ὁποῦ ἡ προσθία
ὀψις κεῖται πλησίον τῶν φυλακῶν τοῦ Παλαιοῦ Στρα-
τώνος· ἐκεῖ σφύζονται ἐπὶ μονόλιθοι μεγάλοι κίονες
ἐκ μαρμάρου τῆς Καρύστου, ρυθμοῦ χορινθιακοῦ. Πρέ-
πει νὰ ὑπολογισωμεν ἄλλους ἐπὶ εἰς τὴν ἐπέκτασιν
αὐτῶν πρὸς νότον, τὴν θέσιν τῶν ὁποίων κατέχουσιν
αἱ φυλακαί. Εἰς τὸ μέσον τῶν 15 τούτων κίωνων κεῖ-
ται πρόσθιον μεγάλης πύλης εἰσόδου με τέσσαρας
κίονας ἐκ τῶν ὁποίων σφύζεται εἰς μόνον, ὡς καὶ μέ-
ρος τῆς παραστάδος ἐκ τῆς κυρίας πύλης τῆς εἰσόδου.
Ἐντὸς τὸ οἰκοδόμημα φέρει διπλὴν στοὰν εἰς ὅλας
τὰς πλευράς καὶ ἀνὰ δύο ἐξέδρας εἰς τὴν νοτίαν καὶ
βορείαν πλευράν. Ἐχει μῆκος 122 μ. εἰς τὰς μακρὰς
εἰς τὰ ἔσω τοῦ σωζομένου τοῖχου διαιρέσεις ὁμοίας
πρὸς τὰς τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Περγάμου. Ἀναγνω-
ρίζεται λοιπὸν ὅτι εἶναι ἡ Βιβλιοθήκη Ἀδριανοῦ, τὴν
ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Πανσανίας, ὡς οἶκημα ἔχον βιβλία
κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος ἐκείνου μεταξὺ
τοῦ 125 καὶ 131 μ. Χ. Ἐν μέσῳ αὐτοῦ ὑπάρχουν θεμέ-
λια Βυζαντινῆς ἐκκλησίας. ἔγινε δὲ χρῆσις τῆς Βιβλιο-
θήκης κατὰ τὴν Φραγκοκρατίαν καὶ Τουρκοκρατίαν
ὡς ἀνακτόρου τοῦ Πολεμάρχου καὶ τοῦ Βοεβόδα.

Εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι ὁ Ἰούλιος Καί-
σαρ καὶ ὁ Ὀκταβιανὸς Αὐγούστου ἔδωκαν χρήματα
πρὸς ἀνέγερσιν Ἀγορᾶς πρὸς Ἀνατολὰς ἤτοι ὀπισθεν
τῆς ἀρχαιοτέρας. Ἐσώθησαν ἀρκετὰ ἔχνη τῆς Ῥωμαί-
κης ταύτης ἀγορᾶς, δηλαδὴ ἡ μὲν δυτικὴ (ἐμπροσθία)
πλευρὰ τῆς εἶναι ἡ σήμερον λεγομένη Πύλη τῆς Ἀγο-
ρᾶς πλησίον τοῦ Στρατιωτικοῦ Ἀρτοποιείου καὶ ἐνὸς
Δημοτικοῦ Σχολείου, ἡ δὲ δυτικὴ (ὀπισθία) σφύζεται
ἐπίσης ὀλίγα βήματα πρὸς δυσμὰς τοῦ Πύργου τῶν
Ἀνέμων.

Ἡ λεγομένη Πύλη τῆς Ἀγορᾶς εἶναι ἀκριβῶς ἡ
εἰσόδος τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἀγορᾶς καὶ ἔχει ἀνατεθῇ εἰς
τὴν Ἀθηνᾶν Ἀρχηγέτιν. Ἀποτελεῖ πρόσθιον με τέσσα-
ρας κίονας δωρικοῦ ρυθμοῦ, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχει
ἐπιστύλιον φέρον μακρὰν ἐπιγραφὴν, δηλοῦσαν ὅτι ἡ
Ἀγορὰ κατεσκευάσθη διὰ χρημάτων τοῦ Ἰουλίου Καί-
σαρος καὶ τοῦ Αὐγούστου· ἐπὶ τοῦ ἐπιστυλίου ὑφύεται
ἀέτωμα σωζόμενον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποῦ ὑπῆρχεν
ἄγαλμα μὴ σωθὲν τοῦ Δευκίου Καίσαρος θεοῦ νιού
καὶ διαδόχου τοῦ Αὐγούστου, ἀποθανόντος ὁμοῦ νεω-
τάτου τῷ 1 μ. Χ. ἄρα ἡ Ἀγορὰ κατεσκευάσθη μεταξὺ
τοῦ 50 π. Χ. καὶ τοῦ 1 μ. Χ. Εἰς τὸ μέσον τοῦ προ-
σθίου εἶναι ἡ εἰσόδος διὰ τὰς ἀμάξας καὶ ἐκα-
τέρωθεν δύο πύλαι διὰ τοὺς πεζοὺς.

Ἡ ὀπισθία πλευρὰ τῆς Ἀγορᾶς (δυτικὴ) σώζεται
πλησίον τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Ἀνδρονίκου, εἶναι ἐπί-
σης πρόσθιον με τέσσαρας κίονας καὶ τρεῖς θύρας
ὅλας διὰ τοὺς πεζοὺς. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑπάρχουν
αἱ στοαί, ὅπου εἰς τὰ ἐνδότερα ἦσαν τὰ διάφορα κα-
ταστήματα πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν ἐμπορευμάτων.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ

Ἡ Ὀλλανδία, ἡ μικρὰ χώρα ἥτις, ὡς ἡ Ἑλλάς,
ἠναγκάσθη νὰ ἀγοράσῃ ἀκριβὰ τὴν ἐλευθερίαν
τῆς, ἐόρτασε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἑκατὸν ἐορτήν.

Τὴν 15 Ἰουλίου συνεπληρώθησαν τριακόσια ἔτη
ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη ὁ περικλειστάτος ζωγράφος τῆς
Ῥέμπραντ.

Καθὼς ὁ Ὀμηρος, ὁ Δάντε, ὁ Βάϊρον, δύναται τις
νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Ῥέμπραντ δὲν ἔχει πατρίδα ἀλλ' ὅτι
ἀνήκει εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Ὅτι ὁ Φειδίας ἦτο τὸ πάλα ἐν Ἑλλάδι ὡς γλύ-
πτης, τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Ῥέμπραντ ὑπῆρξεν ὡς ζωγράφος
κατὰ τὸν δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα ἐν Ὀλλανδίᾳ.

Ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1606 εἰς Leiden τῆς Ὀλλανδίας
ἐκ γονέων ἀπλοϊκῶν, πέμπτον αὐτῶν τέκνον. Ὁ πα-
τήρ του ἦτο μυλωθρὸς καὶ ἐποδοῦσε νὰ ἴδῃ τὸν μι-
κρὸν υἱὸν του καταγινόμενον εἰς τὰ γράμματα, ἀλλ'
ἐφαίνετο ὅτι ὁ μικρὸς ἐπεθύμει ὅλας διάφορα πράγ-
ματα. Τοῦ ἤρρεσε νὰ σπουδάζῃ καὶ νὰ ζωγραφίσῃ ἀν-
θρώπους καὶ ἀντικείμενα.

Τέλος πάντων κατώρθωσε καὶ προσελήφθη ὑφ'
ἐνὸς ζωγράφου ὡς μαθητευόμενος. Διδάσκειται νὰ
ἀναμιγνύῃ χρώματα, νὰ σχεδιάζῃ ἀπὸ πρότυπα γύ-
ψινα καὶ ἀπὸ ἔμψυχα. Ἐπὶ τρία ἔτη ἔμεινε πλησίον
τοῦ διδασκάλου τούτου· κατόπιν ἐπήγγεν εἰς Ἀμστερ-
δαμ. Ἡ μεγάλη αὐτὴ πόλις συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ
αὐξήσῃ τὰς γνώσεις του καὶ νὰ ἐνείνῃ τὸ πνεῦμα του.

Ἡ συναναστροφή παντοίων ἀνθρώπων, τὰ μεγάλα
πλοῖα φέροντα πολυτελῆ ἐμπορεύματα ἐξ Ἀνατολῆς
καὶ Ἰνδιῶν, ἔτρεφον τὸν νοῦν του. Ἀπὸ τότε ἐξήτει
τὴν χαρακτηριστικὴν διαίρεσιν τοῦ φωτός καὶ τῆς
σκιάς, ἡ ὁποία κατόπιν ἔγινε γνήσιον γνωρίσμα τοῦ
Ῥέμπραντ.

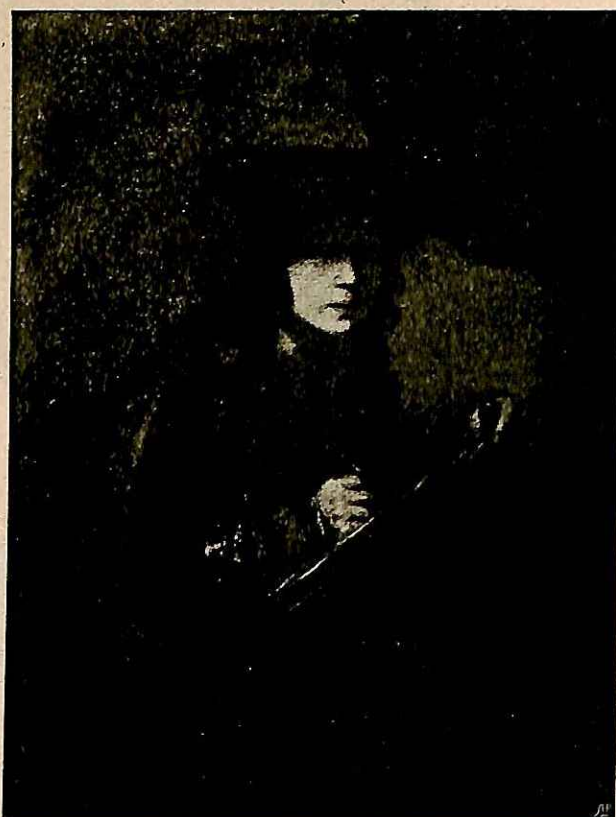
Ἡ ἑλλειψὶς προτύπων — ὅταν μετ' ὀλίγον ἐπέστρε-
ψεν εἰς τοὺς γονεῖς του — ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ζωγρα-
φίσῃ τὸν ἑαυτὸν του κυτῶν εἰς τὸν καθρέπτην.
τὴν μητέρα του καὶ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας. Πρὸ
πάντων ἡ Ἁγία Γραφὴ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν πολλὰ θέ-
ματα. Ὡς παῖς ἠδύνατο νὰ ἀκούῃ ἐπὶ πολλὰς ὥρας τὰς
διηγήσεις τῆς μητέρας του περὶ τῆς λαμπρᾶς Ἀνατο-
λῆς, περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων.

Ἡ εἰκὼν: «Ὁ Παῦλος ἐν τῇ φυλακῇ» δεικνύει τὸν
ἀπόστολον σκεπτόμενον τινὶ τρόπῳ θὰ ἐνθαρρύνῃ
τοὺς ὁμοθρήσκους του.

Ὁ Ῥέμπραντ ἐμελέτησε ἐπίσης τὸν λαόν, γοαίαν,
ἀγύρτας, ρακενδύτους. Εἰς τὸ ἄσχημον ἔβλεπε τὸ ὡραῖον.

Ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Χάγης εὐρίσκεται μία ζω-
γραφία τοῦ ἔτους 1631, ἐπιγεγραμμένη: «Ὁ Συμεὼν εἰς
τὸ ἱερόν». Διὰ τὴν εἰκόνα ταύτην συνήθησαν ὀλί-
κων ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων. Τὸ μεγάλο
σῶμα τοῦ γέροντος ἱερέως εἶνε θαυμασίως ὡραῖον ἐν
μέσῳ τοῦ ὄχλου. Μόνον ἐπὶ τοῦ ἱερέως πίπτει τὸ φῶς
τὸ δὲ ὑπόλοιπον εἶνε ἐν τῇ σκιά· ἀλλ' ἔστιν ἡτις
ἀπορροφᾷ τὸ φῶς ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ τοῦ κυριωτάτου
συμπλέγματος. Εἰργάσθη μετὰ μεγάλης προθυμίας ἐπὶ
τῆς εἰκόνης ταύτης.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν εἶχεν ἀποκατασταθῇ εἰς τὸ
Ἀμστερδαμ. Εἴλκυσε τὴν προσοχὴν ὅλων καὶ ἔλαβε
ταχέως παραγγελίαν νὰ ζωγραφίσῃ τὸν κ. Tulp, κα-
θηγητὴν τῆς ἀνατομίας ἐν μέσῳ τῶν φοιτητῶν, ἀνα-
τέμνοντα πτώμα ἀνθρώπου.

! 'Ο Ρέμπραντ νέος — Αὐτοπροσωπογραφία.

Ἦρχισε ζωγραφίζων τὸν καθηγητὴν, μὲ τὸ πτώμα εἰς τὸ κέντρον τῆς εἰκόνης, ὀρίπων ἐπ' αὐτοῦ ὅλον τὸ φῶς. Αὐτὸ ἦτο μεγάλη καὶ ἀξία λόγου ἐπίνοια.

Ἀπὸ τοῦδε ἡ φήμη τοῦ ὡς ζωγράφου ἐξησφαλίσθη. Ἰατροί, καλλιτέχναι, ἔμποροι, σοφοί, ἄνθρωποι παντὸς εἶδους ἐπεθύμουν νὰ ζωγραφίζονται παρ' αὐτοῦ. Οὕτω ἐγνώρισε τὴν δεσποινίδα Saskia Uijlenburch τῆς ὁποίας ἡ εἰκὼν εὐρίσκεται εἰς τὸ Μουσεῖον ἐν Κάσσελ (Γερμανία), καὶ ἡ ὁποία ἔγινε σύζυγός του. Ἐνυμφεύθησαν ἐν ἔτει 1634 καὶ ἠγόρασαν μίαν οἰκίαν εἰς Ἀμστερδαμ. Ἐκεῖ συνήγαγε πάντας τοὺς θησαυροὺς τῆς τέχνης του, πρὸ πολλῶν ἐτῶν συναθροισθέντας ὅλα τὰ πράγματα τὰ ὁποία τὸν εἶχον ἐλκύσει διὰ τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα των, ζωγραφίας παλαιάς, σκευὴ πορσελάνης κινεζικῆς κ.τ.λ.

Ἐν ἔτει 1642 ἔκαμε τὴν μεγάλην ζωγραφίαν: «Ἡ Νυκτερινὴ Περίπολος», ἣτις εἶνε τὸ κόσμημα τοῦ Μουσείου τοῦ Ἀμστερδαμ καὶ ἡ πλέον φανταστικὴ ὅσον ἀφορᾷ τὴν δύναμιν τοῦ φωτός καὶ τῆς σκιᾶς ὁλοκλήρου τῆς ζωγραφικῆς τέχνης.

Ἡ οἰκιακὴ εὐδαιμονία τοῦ Ρέμπραντ ὑπέστη μεγάλαν δοκιμασίαν. Μετὰ τὸν θάνατον τριῶν τέκνων τοῦ ἀπέθανε καὶ ἡ σύζυγός του, ἀπέμεινε δὲ εἰς αὐτὸν μόνον ὁ υἱὸς τοῦ Titus (1631). Ἐξήτει τὴν παραμυθίαν εἰς τὰς καλλογὰς τῆς φύσεως, πλανώμενος διαρκῶς ἔξω. Κατὰ μικρὸν ἐπανήρχετο πάλιν εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ εἰς τὰς προσφιλεῖς του μελέτας τῶν Ἀγίων Γραφῶν. Ἐπὶ τῆς ζωγραφίας, ἣτις εὐρίσκεται εἰς Λούβρον τῶν Παρισίων: «οἱ δύο μαθηταὶ τοῦ Κυρίου εἰς Ἐμμαοῦς», ὁ Χριστὸς κάθεται παρὰ μικρὸν τραπέzion, διαμοιράζων τὸν ἄρτον. Τὸ φῶς ἀκτινοβολοῦν ἡδέως, φωτίζει τὴν κατηφῆ ὄψιν Του. Εἰς τῶν μαθητῶν, ὁ

ἀπλοϊκῶς πιστεύων, ἠννότησεν καὶ ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας. ὁ ἄλλος, ὁ περισσότερον ἐξετάζων, ἀμφιβάλλει ἀκόμη.

Ἡ ἡδονὴ τοῦ Ρέμπραντ νὰ ἀγοράζῃ παντοειδῆ καλλιτεχνικά πράγματα, καὶ τὰ δυστυχήματα εἰς τὰς ἐργασίας του ἔφερον αὐτὸν εἰς στενοχωρίαν. Ἐν ἔτει 1656 ὅλα τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ λοιπὰ σκευὴ του ἐπωλήθησαν δημοσίως. Μετὰ μεγάλης ὀδύνης ἔβλεπεν οἱ ὅλα τὰ πράγματα εἰς τὰ ὁποία εἶχεν ἀφοσιωθῇ, διεσπείροντο πανταχοῦ καὶ τέλος πάντων δὲν ὑπολείπεται εἰς αὐτὸν παρὰ μόνον ἡ μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ δύναμις τῆς τέχνης του.

Μετὰ μεγαλειτέρου θάρρους ἤρχισε πάλιν νὰ ζωγραφίζῃ. Ἡ αὐτοζωγραφία τοῦ ἔτους 1657 ἔχει τὸ ὑπερήφανον καὶ πλήρες πεποιθήσεως βλέμμα ἀνθρώπου ὅστις δὲν καταβάλλεται.

Ἀπὸ τότε ἐξῆ μόνον διὰ τὴν ἐργασίαν του καὶ ἀπεσύρθη τοῦ κόσμου μέχρις ὅτου ἔλαβεν ἐντολὴν ἥτις ὑπῆρξεν ἡ τελευταία καὶ εἰς τὴν ὁποίαν συνήγαγε ὅλας τὰς γνώσεις του περὶ χρώματος καὶ φωτός τὰς ὁποίας ἀπέκτησε καθ' ὅλην τὴν τὴν ζωὴν. Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶνε: «Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν ὁφειλῶν» (1661).

Ἐκτοτε οὐδεὶς ἐγνώρισεν αὐτόν· καὶ ὅταν ἀπέθανεν ἐν ἔτει 1669 εἰς Ἀμστερδαμ, εἶχε λησμονηθῇ παρ' ὅλων—ἀλλὰ μόνον προσωρινῶς καὶ ὅπως ἀναδειχθῇ ὕστερον ὡς ὁ μέγιστος τῶν ζωγράφων τοῦ κόσμου.

Ἐν Χάγη

A. E. H. GOEKOOP

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Γεώργιος Ν. Κοφινᾶς.

ΤΟΝ κ. Κοφινᾶν ἐγνώρισα εἰς τρεῖς πολὺ χαρακτηριστικὰς περιόδους τοῦ βίου του:

Ὅταν, νεώτατος, φοιτητὴς καὶ κατόπιν δικηγόρος, ἠσχολεῖτο εἰς τὴν ἐνεργὸν δημοσιογραφίαν με ἄρθρα γεμάτα ἀπὸ νεανικὴν ζωὴν καὶ ὠριμον φρόνησιν.

Ὅταν ὡς ἀνώτερος ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, νεώτατος ἐπίσης κατ' ἐξαιρέσιν πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὸν τόπον μας γεροντοκρατίαν, διηύθυνε μὲ πολὺ σφιγμένον χέρι καὶ σπανίαν εὐσυνειδησίαν, κατ' ἀρχάς μὲν τὸ τμήμα τῶν δασῶν, ἔπειτα δὲ διαφόρους ἄλλας σπουδαίας ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου ἐκείνου.

Καὶ τελευταῖον ὡς διευθυντὴν καὶ χειριστὴν ἐνὸς μεγάλου ἐθνικοῦ ἔργου: τοῦ Λαχείου τοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων.

Τὸν θερμουργὸν χειριστὴν τοῦ καλῆμου τῆς νεαρᾶς ἡλικίας ἐπανεβλέπα συχνὰ κατόπιν εἰς τὰ πολυαριθμότερα νομικὰ καὶ οικονομολογικὰ ἄρθρα του, ὅπου κατορθώνει νὰ δίδῃ ὕψος ἐπαγωγῶν καὶ καλλιτεχνικὸν εἰς θέματα ξηρὰ, νὰ ζωογονῇ τοὺς ἀψύχους ἀριθμοὺς καὶ τὰ ἄρθρα τῶν κωδίκων.

Ἐνὰς σπάνιος δημόσιος λειτουργὸς μοῦ παρουσιάζετο εἰς τὴν δευτέραν περιπτῶσιν, εὐθύς, αὐστηρὸς, προβάλλων τὸ στήθος του, διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ μὲ φανατισμὸν τὰ πολυειδῶς ἀπειλούμενα συμφέροντα τοῦ δημοσίου, διὰ νὰ ἐκτελῇ μὲ μίαν λέξιν τὸ καθήκον του.

Εἰς τὴν τρίτην περίστασιν ἀνεγνώρισα ἕνα χειριστὴν μίαν μεγάλης δυνάμεως, ἡ ὁποία ἐκπορευομένη ἀφανὸς ἀπὸ τὰ θυλάκια τοῦ λαοῦ, ὑπὸ τὸν τύπον Ἐθνικοῦ Λαχείου, καταλήγει εἰς ἔσδορον ἐνὸς καὶ πλέον ἑκατομμυρίου κατ' ἔτος ὑπὲρ τοῦ Ταμεῖου τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου, ὅπου τόσαι μας ἐλπίδες ἔχουν ἀποτεθῇ.

Γεώργιος Ν. Κοφινᾶς.

Μέσα εἰς τὰ τρία αὐτὰ σημεῖα διαγράφεται μία φυσιογνωμία, ὅχι συνήθης εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν τοῦ τόπου μας.

Α. Α.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ἡ Ἀνάστασις.

«Φαντασθῆτε, λέγουν, τί σημαίνει νὰ ἴστασαι ἐν τῷ ναῷ καὶ νὰ μὴ ἐννοῇς περισσότερα τοῦ ἡμίσεως ἐκείνων, τὰ ὁποία ἀκούεις ὑπαλλόμενα καὶ ἐκφωνοῦμενα ἢ βλέπεις τελούμενα!»
(Ἀπὸ ἑνα θερησκευτικὸν περιοδικόν.)

ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ μίαν «ἀνάστασιν»; Εἶνε ἡ Ρωσικὴ. Ἐνὰς λαὸς ποῦ ἀνεβαίνει. Δὲν σὰς ἐκπλήττει; Ἔρχον καὶ βλέπε.

Μία κίνησις ὀλιγώδης. Μία χώρα τοῦ Δοστογιέφσκη, ἡ χώρα τῆς μεγάλης ζωῆς, τῶν πάρα πολὺ ἀνθρωπίνων ἐρώτων, τοῦ θρησκευτικοῦ μυστικισμοῦ, τῶν 100 ἑκατομμυρίων κασκευτικῶν εἶνε μία χώρα ποῦ δὲν εἶδα, ὅμως διαισθάνομαι, ὅμως ἀγαπῶ.

Γνωρίζετε τί θὰ πῇ ἐλευθερία συνειδήσεως εἰς ἑκατὸν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων μὲ πρωτογενῇ ρώμῃ; κατὸν ἑκατὸν λαὸς ποῦ ἔχει τόσο μεγάλα πάθη, ἔχει μεγάλην ψυχὴν. Γνωρίζετε τί θὰ πῇ ἀπελευθέρωσις μιᾶς ψυχῆς ἀλυσσοδεμένης;

Ἰδοὺ ἕνας λαὸς ἀνερχόμενος

Συνέδεσα πάντοτε τὴν Ρωσίαν μὲ τὸν Ἑλληνικὸν Χριστιανισμόν. Μήπως δὲν εἶνε ἑλληνικὸς ὁ ρωσικός Χριστιανισμός;

Ἐνὰς ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πρὸ χρόνων ὁμιλῶν διὰ τὰς ρωσικὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀκαδημίας τῆς Μόσχας καὶ τῆς Πετρούπολεως, ὡμίλησε ἀκόμη καὶ περὶ Ἑλλήνων ποῦ μεταβαίνουν νὰ σπουδάζουν ἐκεῖ τὴν θεολογίαν.

Καὶ παρετήρησε: Τὸ φῶς ἐκπέμπεται πλέον ἀπ' ἐδῶ.

Δὲν εἶχε ἄδικον.

Ἐὰν ἐδῶ ἡ θερησκευτικὴ κίνησις εἶνε μηδέν, ἂν

ἀκινήτουμέν, ἂν ἔχωμεν σταυρώσει τὰ χεῖρια, δὲν πρέπει νὰ νομίσωμεν ὅτι καὶ ὁ ἑλληνικὸς χριστιανισμός τῆς Ρωσσίας θ' ἀκινήτησιν. Αὐτὸς ἔχει τάσεις πρὸς κίνησιν.

Παρὰ τὴν θεολογικὴν κίνησιν τῶν τελευταίων ἐτῶν, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ρῶσοι πρωτοστατοῦν, παρὰ τὰς μεταρρυθμίσεις ποῦ ὀνειρεύονται τὰς διοικητικὰς τῆς ἐκκλησίας των—ὀνειρεύονται ἀκόμη τὸν ἑγγαμιον κληρὸν καὶ τὴν κατάργησιν τοῦ ἐπισκοπικοῦ αξιώματος—σκέπτονται πῶς νὰ μεταρρυθμίσουν ἐπὶ τὸ βέλτιον τὴν λατρείαν, πῶς νὰ τὴν πλησιάσουν πρὸς τὸν λαόν.

Καὶ τοῦτο εἶνε ἀπείρως μέγα.

Παρατηρήθη ὅτι τὰ τελετουργικὰ βιβλία—καὶ τοῦτο συμβαίνει τόσο εἰς τὴν Ρωσίαν ὅσο καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα—μένουν γεμάτα ἀπὸ ἐκφράσεις ἀπὸ λέξεις, ἀπὸ τυπικὸν ἀκόμη ἄγνωστον εἰς τὸν λαόν. Καὶ αὕτη εἶνε ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ἐκείνος ποῦ εἰσέρχεται εἰς τὸν ναὸν δὲν εὐρίσκει τὴν ὥραν νὰ ἐξέλθῃ.

Ἀκόμη λειτουργία καὶ ἱεροτελεστία ἔχουν ἕνα μῆκος ἀτελείστον. Ὁ Χριστὸς ὁμῶς εἶπε: «προσευχόμενοι μὴ βαττολογῆτε ὥστε οἱ ἔθνηκοί». Ἀκόμη αἱ ἱεροτελεστία αὐταὶ ἦσαν προωρισμέναι διὰ μοναχούς. Οἱ λαῖκοι ἔχουν καὶ ἄλλας ἀσχολίας παρὰ τὴν προσευχὴν. ἔχουν τὴν ἐργασίαν. ἔπειτα καὶ ἡ ἐργασία εἶνε προσευχή: orare est laborare, orare et laborare. Θέλουν ἐξερχόμενοι ἀπὸ τὸν ναὸν νὰ εἶνε ἀναγεννημένοι ἀλλὰ καὶ νὰ στέκωνται εἰς τὰ πόδια των. Αὐτὸς πάλιν ὁ κολασμὸς τοῦ σώματος εἶνε πρᾶγμα ἀντιδρησκευτικόν. Διότι ὅπως εἶπεν ὁ ποιητὴς Novalis, τὸ σῶμα εἶνε «ναὸς» εἶνε μάλιστα, εἶπε, ὁ μόνος πραγματικὸς ναὸς μέσα εἰς τὴν φύσιν.

Ναὸς μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ψυχὴ προσεύχεται ἐπανερχομένη εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς. Μεταβάλλοντες—σκέπτονται οἱ Ρῶσοι ἐκκλησιαστικοὶ—τὸ ἐκκλησιαστικὸν τυπικόν, δὲν μεταβάλλομεν τίποτε δογματικόν. Ἡ ἱστορία λέγει ὅτι συνετάχθη ἀπὸ τὸν ἁγιον Σάβαν κατὰ τὸν 6' αἰῶνα διὰ μοναστήρια τῆς Παλαιστίνης καὶ τὸν Θεόδωρον τὸν Στουδίτην καὶ ὅτι καμμία σύνοδος δὲν ἐσκέφθη νὰ τὸ ἐπικυρώσῃ, νὰ θέσῃ κάτω ἀπὸ τὸ τυπικόν αὐτὸ τὴν σφραγίδα τῆς αἰωνιότητος, τοῦ ἀμεταβλήτου.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ τυπικοῦ μετεβλήθη κατὰ καιροὺς σύμφωνα μὲ τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας.

Καὶ ὁποῖον εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα—γράφουν εἰς τὴν Νεάν Σιών τῆς Ἱερουσαλὴμ—τὸν παραδόξον τοῦτων δανείων ξένων τύπων; Τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε, ὅτι ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τὸν Κύριον διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ φωτός, καθ' ἣν στιγμήν παρ' ἡμῖν ἐπέρχεται σκότος· ὅτι τελοῦμεν τὸν ὁρθρον ἀφ' ἐσπέρας καὶ τὸν ἑσπερινὸν τὴν πρωΐαν· ὅτι ὁ ὁρθόδοξος πρὸ τῆς μεταλήψεως μετανοεῖ ἐπὶ τοιούτοις ἀνατολικαῖς μοναχικαῖς ἀμαρτίαις, περὶ ὧν οὐδέποτε ἤκουσε· ὅτι ἀναγκάζεται νὰ νηστεύῃ 200 ἡμέρας τὸν χρόνον...

Διὰ τί νὰ μὴ ἔχουν ἄλλο τυπικόν οἱ λαῖκοι, ἄλλο οἱ κοσμικοί; ἔπειτα πάρα πολὺ Παλαιὰ διαθήκη δὲν χρειάζεται. ἔπειτα τελοῦνται τόσα πράγματα κατὰ παράδοσιν ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων ἀκατανόητα εἰς τοὺς σημερινούς πιστούς. ἔπειτα διὰ τί νὰ προτιμηθῇ ἡ λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τὴν ποιητικώτεραν τῆς λειτουργίας τοῦ Ἁγίου Βασιλείου;

Αὐτὰ ζητεῖ ἡ Ρωσικὴ «ἀνάστασις». Περιμένομεν καὶ τὴν νεοελληνικὴν.

ΜΟΥΚΙΟΣ ΣΚΑΙΟΛΑΣ

τέρα του ως δικηγόρος του βασιλέως εις την Table de marbre. Έξουσε με θέρμην την νεότητά του. Είς ένα σπίτι που του ανοίχθη η καρδιά, ησθάνθη πρώτην φοράν παλμούς διά μίαν νέαν. Όνομάζετο Catherine Hue. Τόν καιρόν που ο Κορνήλιος εσύχναζε τὸ σπῆτι, ὁ πατέρας της ἦτον ἀποθαμνένος καὶ ἡ νέα ἐζύουσε με τοὺς ἀδελφούς καὶ τὰς ἀδελφάς της ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς μητρός της, γυναικὸς ἐξεχούσης, καταγομένης ἀπὸ Νορμανδικὴν οἰκογένειαν περιήριμον.

Ἡ θέσις τοῦ Κορνηλίου εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἦτο ἀπειρώς λεπτή, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ φίλος του, ὁ ὁποῖος καὶ τὸν εἶχεν εἰσαγάγει εἰς τὸ σπίτι τῆς Αἰκατερίνης Hue, ἐνόμιζε ὅτι ἦτον ὁ ἐκλεκτός της. Δὲν ἔπαυε μάλιστα νὰ φανερώνη εἰς τὸν Κορνήλιον τὰ αἰσθηματὰ του διὰ τὴν Αἰκατερίναν· ὁ Κορνήλιος λοιπὸν ἐπροσπαθοῦσε νὰ ἀποσιωπᾷ τὰ ἰδικὰ του.

Τότε ἤρχισε νὰ τραγουδῇ τὸν ἔρωτά του εἰς ᾧδὰς καὶ ἄλλου εἶδους ποιήματα.

Σχεδὸν δὲν γνωρίζομεν τίποτε διὰ τὴν συζυγικὴν ζωὴν τοῦ Κορνηλίου. Εἰκάζομεν ὅτι θὰ ἦτον ἡρεμὸς καὶ εὐτυχής. Καθὼς παρατηρεῖ ὁ κ. Levallois «le mutisme de Corneille doit être interprété tout en faveur de sa félicité domestique».

Εἰς τέλος τῆς ζωῆς του ὅταν πλέον εἶχεν ὑπερβῇ τὸ πενηνταστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας, ἓνα περιστατικὸν ἀσήμενον ἤλθε νὰ ταράξῃ τὴν γαλήνην του καὶ νὰ τοῦ ἐνθυμίσῃ ἀρχαίας ἡμέρας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πάσχα τοῦ 1658 ὁ θάσος τοῦ Μολιέρου ἐγκαθίστατο διὰ πολλὰς ἡμέρας εἰς Ρουέν. Ὁ Πέτρος Κορνήλιος καὶ ὁ ἀδελφὸς του Θωμᾶς ἤλθαν εἰς σχέσεις με τὸν θάσον. Μάλιστα ἐδέχθησαν τὰ κυριώτερα πρόσωπα τοῦ θιάσου εἰς τὸ σπίτι των. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτον ὁ Du Pare, νέα γυναῖκα 25 ἐτῶν, μία ἀπὸ τὰς καλλιτέρας ἡθοιοποιῶν τοῦ θιάσου, θελκτικὴ καὶ μετὰ τὰ δῶρα τῆς φυσικῆς εὐμορφίας, σύζυγος τοῦ René Berthelot μέλους τοῦ θιάσου. Ἡ ἐμορφία της εἶχε συγκινήσει καὶ τὸν Μολιέρου, καὶ ἀργότερον ὁ Ρακίνας μετὰ τὴν σειράν του ἠγάπησε τὴν du Pare ἐμμανῶς.

Οἱ δύο ἀδελφοὶ Κορνήλιοι ὑπῆρξαν ἀπὸ τοὺς θαυμαστάς της. Τὴν ἐπωνόμαζαν la marquise. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου Κορνηλίου νεώτερος κατὰ 20 ἔτη ὑπῆρξε κάπως εὐτυχέστερος εἰς αὐτὸν τὸν ἔρωτα. Ὁ ποιητὴς τοῦ Κίννα ὀλίγας εἶχεν ἐλπίδας ἐπιτυχίας. Ἐνόμιζεν ὥστόσο ὅτι ἤμποροῦσε νὰ τὴν θαμβώσῃ μετὰ τὴν τραγικὴν του δόξαν. Ματαίως ὅμως.

Ἡ du Pare ἔγινεν ἀργότερα ἐρωμένη τοῦ Ρακίνα καὶ ἡ καλλιτέρα ἐρμηνεύς τοῦ ἔργου του.

ΑΠΕΘΑΝΕ ἐσχάτως ὁ γερομανὸς φιλόσοφος Κάρολος - Ροβέρτος - Ἐδουάρδος φὸν Χάρτμαν εἰς ἡλικίαν 64 ἐτῶν. Ὁ ἀποθανὼν θεωρεῖται ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλειότερους πεσσιμιστὰς τοῦ λίξαντος αἰῶνος μαθητῆς τοῦ Σοπενάουερ καὶ συνεχιστῆς τῆς διδασκαλίας τοῦ μεγάλου διδασκάλου του. Ἔργα του εἶνε «Αἱ παρατηρήσεις περὶ πνεύματος» κυρίως δὲ «Ἡ φιλοσοφία τοῦ ἀσυνειδήτου». Τὸ ἔργον αὐτοῦ τοῦ Χάρτμαν δημοσιεύθη εἰς τὰ 1878 εἶνε ἓνα ἀπὸ τὰ συγγράμματα ποὺ ἔδωκαν ὠθησὶν μεγάλην εἰς τὴν πρόοδο τῆς συγχρόνου πεσσιμιστικῆς σκέψεως. Ὁ γερομανὸς φιλόσοφος ὀρίζει τὸ ἀσυνειδήτου ὡς ἐξῆς: «ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἄνθρωπον εἶνε ἡ ἀσυνειδήτος θέλησις καὶ ἡ ἀσυνειδήτος ἰδέα ἐνωμένη εἰς μίαν ἀρχήν, εἶνε τὸ μοναδικὸν ὑποκείμενον ὅλων τῶν ἀσυνειδήτων δυνάμεων τῆς ψυχῆς· ἐν σχέσει πρὸς τὸν κόσμον ἐν τῇ δολότητι του, εἶνε τὸ ἐνιαῖον καὶ ἀναλλοίωτον ὑποκείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου πηγάζουν ὅλαι αἱ ἀσυνειδήτοι ἐργασίαι, τῶν ὁποῶν τὰ άτομα εἶνε ἐκδήλωσις φαινομενική.»

Ὁ ὁρισμὸς αὐτὸς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου τοῦ Χάρτμαν στερεῖται σαφηνείας, ὅμως δειχνεὶ τὴν σκέ-

ψιν τοῦ φιλοσόφου σχετικῶς μετὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ σχετικῶς μετὰ τὸν κόσμον.

Ἡ ὑπαρξὶς ἀσυνειδήτου ἰδεῶν παρὰ τῷ ἄνθρωπῳ εἶνε ἡ ἀφετηρία τοῦ συστήματός του. Ὅπως ὁ Κάντων λέγει «νὰ ἔχῃς ἰδέας ἀσυνειδήτους εἶνε ἀντιφατικὸν· πῶς ἤμποροῦμεν νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι τὰς ἔχομεν χωρὶς νὰ μᾶς λέγῃ τίποτε ἡ συνειδήσις μας;» Ἡμποροῦμεν ἐν τούτοις νὰ μάθωμεν ἐμμέσως ὅτι ἔχομεν μίαν ἰδέαν χωρὶς νὰ ἔχομεν ἄμεσον συνειδήσιν αὐτῆς. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς ἀσυνειδήτου ἰδέας ὁ Χάρτμαν περιλαμβάνει ὅλας τὰς ἐνστικτους τάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν ὅχι μόνον παρὰ τῷ ἄνθρωπῳ ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ζῷα καὶ ἔως εἰς τὰ φυτὰ ἀκόμη, ἂν καὶ αἱ τάσεις αὗται δὲν ἤμποροῦν ποτὲ νὰ λάβουν τὴν μορφήν μᾶς συνειδήτης ἀναπαραστάσεως. Ὅταν ζητεῖ νὰ ἐξηγήσῃ πῶς ὁ ἄνθρωπος ἤμπορεῖ νὰ κινήσῃ τοὺς δακτύλους του ἢ τὰ ἄλλα του μέλη, λέγει: «κάθε θελήματι κίνησις ὑποθέτει τὴν ἀσυνειδήτου ἰδέαν τῆς θέσεως ποὺ κατέχουν εἰς τὸν ἐγκέφαλον αἱ ὀρμητικὲς κινήσεις τοῦ νύτρου τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ θὰ μᾶς εἶνε πάντοτε ἀγνωστὰ, εἶνε ἀδύνατον νὰ λάβωμεν ποτὲ τὴν ἐκτελεστικὴν ἰδέαν· δὲν δυ- παρὰ ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῶν νύτρου νὰ ἔχουν γινώσκωμεν. Συμβαίνει καὶ ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν μας νὰ τὴν θεληματικὰς, πράξεις τῶν ὁποῶν τὸ δρῶν πρόσσωπον δὲν ἔχει καμμίαν καθαρὰν ἰδέαν· ἔτσι ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἶνε κουρασμένος παίρνει μίαν καρέκλαν καὶ κά- θεται· ὥστε ὑπάρχει ἡ ἀσυνειδήτος θέλησις.

Ἡ ψυχὴ δὲν εἶνε διὰ τὸν Χάρτμαν ἀτομική, δὲν εἶνε μονάς. Δυνάμεθα ἀκόμη νὰ τὴν ὀρίσωμεν ὡς αὐτὴν ὀφείλει εἰς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ ὁποῖου δὲν ἡμ-

ποῖς πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν αὐτὴ δὲν εἶνε παρὰ μία ἀπάτη. Ὁ ἄνθρωπος παύει ὑφιστάμενος καθὼς ἀποθνήσκει. Ὑπάρχει ἓνα μέρος τοῦ πνεύματος ποὺ μένει ἀνώλεθρον· εἶνε ἡ καθαρὰ καὶ ἐνεργὸς διάνοια. «Τὸ πνεῦμα, λέγει ὁ Χάρτμαν, εἶνε ἡ ἰδέα τοῦ σώματος· ὥστε τὸ πνεῦμα πρὸ τοῦ σώματος καὶ ἔπειτα ἀπὸ τοῦ σώματος εἶνε ἡ ἰδέα ἐνὸς πράγματος ποὺ δὲν ὑπάρχει.»

Ὁ Χάρτμαν διακηρύττει ὅτι ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας θὰ μᾶς ὀδηγήσουν εἰς τὸ νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν ἀνθρωπίνην ματαιότητα. «Τὰ ζῷα, εἶπε, εἶνε μᾶλλον τοῦ ἀνθρώπου εὐτυχῆ, δηλαδὴ ὀλιγώτερον δυστυχισμένα. Ἡ ζωὴ τοῦ ψα- ὀστράκου ἀπὸ τὴν τοῦ ψαριοῦ καὶ ἡ τοῦ φυτοῦ εἶνε πιὸ εὐτυχισμένη ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ ὀστράκου».

ΥΠὸ τὸν τίτλον «Le cas de M. Maurice Barrès» καὶ μετὰ ὑπογραφήν Nicolas Ségur δημοσιεύεται ἀρθρον τοῦ κ. Νικολ Ἐπισκοποπούλου εἰς τὴν γαλ- λικὴν «Ἐπιθεώρησιν».

Τὸ ἀρθρον εἶνε μία ἐπίθεσις ἐναντίον τοῦ ἔργου τοῦ Γάλλου Ἀκαδημαϊκοῦ.

Ὁ ἀρθρογράφος προσπαθεῖ νὰ ποδεῖξῃ ὅτι ὁ κ. Μπαρρές εἶνε προπᾶντων ἓνας μεγάλος assimilateur, ὅτι τὸ γράμματόν του εἶνε κυρίως τεχνικόν, ὅτι τὸ ὅψος τοῦ εἶναι πάρα πολὺ συνειδητόν, ὅτι τοῦ λείπει τὸ αὐ- τοκαθῶν καὶ ἡ μελέτη εὐκρινεία. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν κατορθώνει νὰ μᾶς πείσῃ ἐπαρκῶς. Ὅτι καταφαίνεται ἀπὸ τὸ ἀρθρον εἶνε ἡ μεγάλη γνώσις τοῦ ἔργου τοῦ Μπαρρές.

Ἰδοὺ ἓνα μέρος τοῦ ἀρθρου ἀπὸ τὸ τέλος: «Αἱ πλέον ἐπιτυχεῖς του σελίδες στεροῦνται τῆς εὐ- λκιρινείας ἐκείνης ἡ ὁποία εἶνε τόσο ἀναγκαῖα διὰ

τὴν αἰωνιότητα τῶν ἔργων τῆς τέχνης. Καθ' ὅλην τὴν ζωὴν ὁ κ. Μπαρρές δὲν ἔκαμε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ μᾶς θαμβώσῃ δεικνύμενος εἰς στάσεις μελετημένας καὶ παραδόξους καὶ ψευδεῖς».

ΕΣΧΑΤΩΣ ἐδημοσιεύθησαν ἐπιστολαὶ καὶ ἀφορι- σμοί, ἀνέκδοτα ὅλως, τοῦ Alfred de Vigny τοῦ μεγάλου ποιητοῦ καὶ penseur, συγχρόνου τοῦ Οὐγκώ καὶ τοῦ Λαμαρτίνου. Ἰδοὺ μία σκέψις του:

«Ἡ κοινωνικὴ τάξις εἶνε πάντοτε κακὴ. Ἀπὸ και- ρὸν εἰς καιρὸν εἶνε μόνον ὑποφερτὴ. Ἀπὸ τὸ κακὸν ἔως εἰς τὸ ὑποφερτὸν δὲν ὑπάρχει τόση διαφορὰ ὥστε ν' ἀξίξῃ νὰ χύσῃ κανεὶς καὶ μίαν ρανίδα αἵματος.»

Ἰδοὺ σκέψεις του περὶ ποιήσεως:

«Ἡ ποίησις καὶ ἡ μουσικὴ εἶνε δύο συγκινήσεις ὁμοίαι, ποὺ συναρπάζουν τὴν καρδίαν διὰ μέσου τῆς ἀκοῆς. Ἡ ζωγραφικὴ, συγκίνησις διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, εἶνε γαλινιωτέρα καὶ διαρκεστέρα ἐπομένως· ἡ ἄλλη εἶνε ζωηροτέρα καὶ βραχυτέρα. Τὸ ἄδικον τῆς τυπο- γραφίας ἀπέναντι τῆς ποιήσεως εἶνε ὅτι μετέφερε τὴν συγκίνησιν τῆς ἀπὸ τὴν ἀκοῇ εἰς τὴν ὄρασιν. Τὴν κατέστρεψε. Κανεὶς δὲν εἶνε (ἔστω καὶ ποιητὴς) ποῦ νὰ μὴν παγῶνῃ ἀπὸ τὴν θέαν 40 χιλιάδων στί- χων τοποθετημένων δύο - δύο χωρὶς διαστήματα.... Ἡ ποίησις ὀφείλει νὰ ζῇ μετ' ἐλλείψεως».

Εἰς τὴν «Revue Philosophique» ἐδημοσιεύθη ἀνάλυσις τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Π. Ἀποστολίδου (Παύ- λου Νιρβάνα) «Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια». Τὴν ἀνάλυ- σιν ὑπογράφει ὁ γνωστὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὰ περὶ «Νεοελληνικῆς φιλολογίας» ἀρθρα τοῦ λόγιος κ. Φι- λέας Δερμπέγκ.

Ο κ. Alfred Austin ὁ νῦν ἐστεμμένος ποιητὴς τῆς Ἀγγλίας καὶ διάδοχος τοῦ Τέννyson, ἐδημο- σίευσεν τόμον ποιημάτων The door of Humility εἰς αἰεὶς τὸν ὁποῖον ἀντιλαμβάνει τὴν ποίησιν αὐτῆς, παρατηρεῖ κάποιος κατόχου του. Ἡ ποίησις αὐτὴ, παρατηρεῖ κάποιος κριτικὸς, ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς ἀρθρογραφίαν ἐφη- μερίδος.

ΑΠΕΘΑΝΕ ὁ Ριχάρδος Γκάρνερ μία μορφή ἐξαι- ρητικὴ εἰς τὰ ἀγγλικά γράμματα. Διετέλεσε βι- βλιοθηκάριος. Ἔργα του εἶνε ἡ μετάφρασις τῆς «Ἑλ- ληνικῆς ἀνθολογίας» καὶ μία ἱστορία τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας.

Εἰς τὴν Bibliothèque Universelle τῆς Ἑλβετίας ὁ κ. Reader μελετᾷ τὸν Βύρωνα ὁποῖον τὸν παρουσιάζουν δοκουμενὰ ἀνέκδοτα. Πολλὰ νέα δὲν μαθάνομεν βέβαια. Ὅπως ὅποτε ὁ κ. Reader ὑπερ- ασπίζεται τὴν γυναῖκα τοῦ ποιητοῦ ἡ ὁποία, καθὼς φαίνεται, δὲν ἦτον ὅπως μᾶς τὴν ἐπαρουσίασαν ὅλοι ἔως τότε καὶ ὅπως αὐτὸς ὁ Βύρων μᾶς τὴν παρου- σίασε εἰς ἓνα περίφημον ποίημά του.

Δ ἓνα παρισινὸν πάντοτε οἱ Βέλγοι φιλόλογοι εἶνε ἀντιπαθεῖς. Χρεάζεται νὰ εἶνε κανεὶς Βε- ραιρὲν ἢ Μάτερλιγκ διὰ νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸ πείσμα αὐτῆς τῆς ἀντιπαθείας. Ὅπως ὅποτε σήμερον τὸ Βέλ- γιον ἀντιπροσωπεύεται παραπολὺ εἰς τὰ γαλλικά γράμ- ματα καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν τέχνην. Κατὰ τὸ 1879 μία πλειὰ ἀπὸ νέους — τὸν Κονσταντίνον Meunier, τὸν Αἰμίλιον Βεραιρὲν, τὸν Μᾶξ Βάλτερ καὶ ἄλλους — ἐσυ- σπειροῦντο ὁλόγυρα ἀπὸ τὸν Κάμυλλον Λεμοννιέ καὶ ἵδρυν τὴν «Νέαν Ἐπιθεώρησιν» ἡ ὁποία εἰς τὰ 1880

ἔγινε «Νέον Βέλγιον». Ὁ Λεμοννιέ ἔχει εἰς τὸ ἐνεργη- τητικὸν του περισσοτέρους ἀπὸ 60 τόμους ἀλλὰ ὑπέ- στη παραπολὺ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Αἰμίλιου Ζολᾶ.

Ὁ Αἰμίλιος Βεραιρὲν δὲν ἔχει προδρόμους δὲν ἔχει καὶ ὁπαδούς. Αἱ συλλήψεις του εἶνε δυναταὶ καὶ εἶνε πλαστικά. Ἡ δυνατὴ πρωτοτυπία, ὅπως παρα- τηρεῖ ὁ κ. Ἀρθούρος Bovy εἰς τὴν Revue Bleue θέλει νὰ ἐρμηνεύῃ τὴν σκοτεινὴν ὑπόστασιν τῆς φύ- σεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Μαυρίκιος Μάτερλιγκ εἶνε ἡ χαρὰ τῶν «déli- cats» ὁμοῦ μετὰ τὸν Ἀνατόλ Φράνς.

Ο κ. Ἐρρίκος δὲ Ρενιέ ἐξέδωκε τόμον ποιημά- των «La sandale ailée». Ὁ μεγάλος λυρικός δεικνύται καὶ εἰς τὸ βιβλίον του αὐτὸ ὁποῖος ἐδείχθη καὶ εἰς τὸ ἔως τότε ἔργον του.

ΑΝΕΚΑΛΥΦΘΗ ἓνα φυλλάδιον γραμμένον ἀπὸ δο- μενικανὸν μοναχὸν τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος καὶ τὸ ὁποῖον εἶνε σφοδρὸν κατηγορητικὸν τοῦ Δάντη. Ὁ τίτλος τοῦ λατινιστοῦ εἶνε: De reprobatione Monarchiae compositae a Dante Aligherio Flo- rentino. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ φυλλαδίου ὀνομάζετο Γουῖδο Βερμάνι Ῥίμνι. Δεικνύεται ἱκανὸς καὶ ἀξιο- σημειώτος πολέμιος.

Ο κ. Pio Ciuti ἐξακολουθεῖ μεταφράζων πλῆθος δημοτικῶν μας ᾠμάτων εἰς τὴν Nuova Ras- segna μίαν ἀπὸ τὰς καλλιτέρας ἰταλικὰς ἐπιθεωρή- σεως τῆς Φλωρεντίας.

Ὁ κ. Ciuti ὁμιλεῖ διὰ τὰ περιεχόμενα τοῦ τεύχους τῶν «Παναθηναίων» τοῦ ἀφιερωμένου εἰς τοὺς Ὀλυμ- πιακοὺς Ἀγῶνας. Μεταφράζει μέρος τοῦ χαιρετισμοῦ τοῦ κ. Π. Νιρβάνα «Πανέλληνες» καὶ τὸν Ὀλυμπια- κὸν ὕμνον τοῦ κ. Κ. Παλαμά.

Ἐπίσης μεταφράζει τρία ποιήματα ἀπὸ τὴν συλ- λογὴν τοῦ κ. Στεφάνου Μαρτζώκη: «Νέα Ποιή- ματα».

Εἰς τὸ ἴδιον περιοδικὸν Nuova Rassegna ὁ κ. Rabbizzani ἐξακολουθεῖ τὰς περὶ Λεοπάρδη σημειώ- σεας του. Ἰδίως ὁμιλεῖ διὰ τοὺς διαφόρους παραλλη- λισμοὺς τῶν κριτικῶν, τοῦ Λεοπάρδη μετὰ τὸν Βύρωνα, μετὰ τὸν Σέλλεϋ, μετὰ τὸν Μαυρίκιον Γκερέν, μετὰ τὸν Πασκάλ, μετὰ τὸν Ντέ Βινιὺ τῶν ὁποῶν ἡ σκέψις ἐ- βαπτίσθη ὁλόκληρος μέσα εἰς τὸν ἀνθρώπινον πόνον.

Ο κ. Henri Massis ἐξέδωκε βιβλίον: «Πῶς ὁ Ζολᾶ συνέθετε τὰ μυθιστορήματά του». Τὴν μελέτην του ἐβάσισε ἐπὶ τῶν χειρογράφων, τῶν σημειώσεων, τῶν σχεδίων τοῦ Ζολᾶ. Καθὼς παρατηρεῖ, ὁ Ζολᾶ ἐνόησε τὰς παρατηρήσεις του καὶ τὰ δοκουμενὰ διὰ νὰ ποδεῖξῃ μίαν «Θέσιν». Ἡ ζωὴ δὲν ἔσχε καμμίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐξελέξεως τοῦ ἔργου του, τοῦ ὁποῖου τὸ σχέδιον συνέλαβε εἰς ἡλικίαν 28 ἐτῶν. Τὸ ἔργον του ὑπῆρξε μία προσπάθεια ποὺ ἐξεπληρώθη.

Καὶ ὡς πρὸς τὴν ποιότητα τῆς παρατηρήσεώς του, σημειώνει ὁ κ. Massis, «παρατηρεῖ μεροληπτικῶς, ἀπὸ συστήματος· καμμία εὐλικρινεία συγκινήσεως ἀφελούς καὶ αὐτομάτου...»

Η ἀνεψία τοῦ μεγάλου φράγκου μυθιστοριογράφου Φλωμπέρ τὸν ὁποῖον ὁ κριτικὸς κ. Remy de Gourmont ὀνόμασε «Ὀμηρον καὶ συγχρόνως Θεο- βάντες τῆς Γαλλίας» ἐκδίδει τὰς ἐπιστολάς ποῦ ὁ μέ- γας διδάσκαλος ἀπηύθυνε πρὸς αὐτήν.

Αἱ ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν κ. Καρολίναν Γκρουτ — τὸ ὄνομα τῆς ἀνεψίας τοῦ Γουστάβου Φλωμπέρ — δεικνύουν

τὸν συγγραφέα τῆς «Κυρίας Μποβαρὸν» τόσον ἀπλοῦν
ὡς ἄνθρωπον ὅσον ἦτο περίπλοκος εἰς τὰς λογοτεχνι-
κάς του δημιουργίας.

Κμπ.

Κ. Κυριάκος Ἀριστίας.

Ο κ. Μανρόζιος Croizet καθηγητὴς εἰς τὸ Collège de France ἐξέδωκεν τελευταίως εἰς τὸν τοῦ μαθήματά του περὶ Ἀριστοφάνους, ὑπὸ τὴν τίτλον, Ὁ Ἀριστοφάνης καὶ αἱ πολιτικαὶ μεριδὲς ἐν Ἀθήναις. Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι μία ἀληθινὴ ἀποκατάστασις τοῦ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου κωμικοῦ τῆς ἀρχαιότητος Ὁ κ. Croizet ἐξετάζει τὰς διαφόρους κωμωδίας τοῦ Ἀριστοφάνους τὰς συγκρίνει μὲ τὰ διάφορα γεγονότα τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ πολιτικοῦ βίου τῶν Ἀθηνῶν, καὶ εὕρισκει ἐνότητα ἐμπνεύσεως εἰς τὰς τέσσaras κωμωδίας, οἱ «Βαβυλώνιοι» οἱ «Ἀχαρεῖς» οἱ «Πτεῖς» καὶ αἱ «Σφήκες» εἰς τὰς κωμωδίας αὐτὰς ὁ Ἀριστοφάνης μέμφεται τῶν διαφόρων δημαγωγῶν καὶ πρωταίων τῶν ἐμφυλίων καὶ τῶν ἐξωτερικῶν πολέμων καὶ λέγει ὅτι διέφθειραν τὸν χαρακτὴρ τῶν Ἀθηναίων. Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἀξιολόγου αὐτῆς μελέτης, ἀναλύσεως καὶ κριτικῆς, παρουσιάζει μέγα ἐνδιαφέρον. Ὅλα τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀναζοῦν δεσμεύοντα τὸν ἀναγνώστην ὥσάν νὰ ἐπρόκειτο περὶ γεγονότων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, τόσον ἡ ὁμοιότης εἶναι μεγάλη.

Κ. Μαρς.

ΕΙΣ τὸ «Δελτίον Συλλόγου Ἑλλήνων Ἡθοπολῶν» δημοσιεύει ὁ κ. Ν. Ι. Λάσκαρης βιογραφικὰς σημειώσεις δύο ἐκλιπόντων ἡθοπολῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἰδὸν τὰ χαρακτηριστικώτερα μέρη :

Κ. Κυριάκος Ἀριστίας

«Ὅτε τὸ πρῶτον, κατὰ τὸ 1817, ἱδρυσεν ἑλληνικήν σχολήν ἐν Βουκουρεστίῳ ἡ κόρη τοῦ ἡγεμόνος Καρατζά δομήτω Παλλού, ἐκ τῶν πρῶτων ἐκλήθη ὁ νεανίας Κωνσταντίνος. Κυριάζος, ὁ μετέπειτα γνωστός ὡς Γεωργίου Αριστίας, ὅστις καὶ μετ' ὀλίγον ἀπεστάλη εἰς Γαλλίαν ὅπως διδασχῇ τὴν ἀπαγγελίαν καὶ ὑποκριτήν.

«Τὰ ἐπακολούθησαντα πολιτικά γεγονότα, ἡνάγκασον τὸν Ἀριστίαν νὰ διακόψῃ τὰς σπουδὰς του ἐν Γαλλίᾳ καὶ νὰ ἐπανέλθῃ ἐν Βουκουρεστίῳ.
«Ἐκεῖ ὁ Ἀριστίας ἐνῆκε δὲ νομικὸν διδάκτορα.

«Ἐκεῖ ὁ Ἀριστοίας ἔγινε ἡ ψυχὴ τοῦ ἑλληνικοῦ διά-
σανυ προδοῦντος πάντοτε τοὺς πρώτους ῥόλους. Κατά
την σημείωσιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διὰ τῆς παραστά-
σεως τοῦ Ὁρέστου «ἐστραφένος πλεόντων περὶ αὐ-
τοῦ κροτουσάν φήμην ὡς λαμπροῦ ἡθιοποῦ».

« Ἀποτυχόντος τοῦ ὑπὸ τὸν Ὑψηλάντην κινήματος, οὗ μετέσχε καὶ ὁ Ἀριστίας, προσελήφθη οὗτος μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, ὡς διδασκαλὸς τῶν παιδῶν τοῦ ἡγεμόνος Γκιζα. Ἐκεῖ τῇ βοηθείᾳ τινῶν ἐκ τῶν πρῶν συναδέλφων του καὶ τῇ συμπράξει μελῶν τινῶν τῶν βογαρικῶν κύκλων, κατώρθωσε καὶ ἐπῆξε θεατρικὴν σκηνήν ἐφ' ἧς καὶ ἀνεβίβασε—ἐλλή- νιστὶ ἐννοεῖται—πολλὰ ἐκ τῶν τότε τότε

«Μετ' ὀλίγον ἔνεκα τῆς ἐπελθούσης πάλιν πολιτι-
κῆς ἀνωμαλίας, ἡ ἑλληνικὴ σκηνὴ ἔπασσε λειτουργ-
εῖν ἀμέσως διωργάνωσιν θύσαν ἐρασσιτεχνῶν.
«Ἐπανελθὼν ἐν Βουκοβίνα ἐξ

Ἐπανεθῶν ἐν Βουκουρεστίῳ ὁ Ἀριστίας τὸ 1834, ἐπείσθη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Γκάκα καὶ ἀνέλαβε τὴν διευθύνσιν τοῦ τότε καταρτιζομένου ρουμανικοῦ θεάτρου ἢ ὑπαρξίς τοῦ ὁποῦν ὀφείλεται εἰς αὐτόν, δι-

ὁ καὶ εὐγνωμονοῦντες οἱ Ρουμάνοι ἀνήρτησαν ἐν τῷ
foyer τοῦ ἐθνικοῦ τῶν θεατρῶν τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐξ
ἧς ἐλήφθη καὶ τὸ παρατηρούμενον ἀντίγραφον.
Ὁ Ἀρστίας ἔνα ἔχε σκεπὸν τοῦ ἑλ-
πύου.

παρήγγησε την ἐν τῷ ἑλληνικοῦ θεάτρου, διὰ τοῦτο καὶ εἰς Ἀθήνας ἐνθα τῇ Βουκουρεστίῳ θέσιν του καὶ ἡδὲν ματικῇ Ἑταιρίᾳ. Δυστυχῶς αὐτοῦ συνέστη καὶ φιλοδρα-
τῶ ἑλλήνων τῶν Βαναρῶν, οἵτινες πάντοτε ἐπολέμησαν
τὸ ἑλληνικὸν θέατρον, καὶ ἐκ μέρους μερικῶν Ἑλλή-
νων, οἵτινες εἶρον ἐν τῷ Ἀριστίᾳ τὸν «μᾶστορὴν
των», ἐματαιῶσαν τὰ σχέδια τῆς φιλοδραματικῆς Ἑ-
ταιρίας ἥτις καὶ μετ' ὀλίγον διελύθη.
Ὁ δυστυχὴς Ἀριστίας, ὁποῦν πολεμιστὴς ἦν, ὡς

«Ὁ δυστυχὴς Ἀριστίας, βλέπων ἑαυτὸν πανταχόθεν
καὶ πάλιν εἰς Βουκουρεστίον. Μετ' ὀλίγους μῆνας ἡ
ἐπιτροπὴ τῆς διαλυθείσης Φιλοδραματικῆς Ἐταιρίας
τὸν ἐκάλεσε καὶ πάλιν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα,
ἀλλ' ὁ Ἀριστίας εὐγένως ἀπεποιήθη καὶ διέμεινε μέ-
χρι τέλους τοῦ βίου του ἐν Ρουμανίᾳ».

Παντελῆς Σούτσας

«Καθ' ἣν ἐποχὴν ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις ὁ Σούτσας, οὐδὲν ἴχνος θεατρικῆς κινήσεως ὑπῆρχεν ἐν αὐταῖς. Μόλις δέκα καὶ ὀκτὼ ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του ἔπαιζον ἔτι τὸ 1836 ἰδρυθὲν τὸ πρῶτον σινεμά.»

«Τὸ 1845 ἴδρυσεν τυπογραφεῖον χωρὶς ποτὲ νὰ φαντασθῇ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ καὶ θέατρον. Τὸ 1852 εἶχεν ἐκδοθῇ ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει ὁ Ἰβανόνης, τοῦ Ὀδόλφου Σκότ, ὅπερ ἀνέγνωσεν ὁ Σούτσας. Τόσιν ἐνὶ πῶσιν ἐπροξένησεν εἰς αὐτόν, ὥστε ἀπεφασίσατο νὰ τὸν δραματοποιήσῃ. Ἀλλ' οὔτε γράμματα πολλὰ ἐγνώριζε, οὔτε τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς τοιαύτην ἐργασίαν θεατρικὰς γνώσεις εἶχε.

[illegible]

Ὁ Σούτσας ὡς Ἰενάριος ἐν τῇ «Δουκρητῖα Βοργία».

« Ἦτο ὑψηλοῦ μάλλον ἀναστήματος καὶ παχύσαρκος αὐτὸ εἶχε τὸ πρόσωπον κατάστικτον ἐκ τῆς εὐλογίας.
« Τὰ φυσικά αὐτὰ ἐλλαττώματα ἐφόβισαν τὸσον τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ θεάτρου, ὥστε μεθ' ὅλας τὰς παρακλήσεις τοῦ δυστυχοῦς Σούτσα, ὅστις ἠσθάνετο ἐν ἑαυτῷ γεννώμενον τὸ δαιμόνιον τοῦ ἠθοποιοῦ, δὲν ἐπεισθῆναι τὰ τῷ ἐμπιστευθῆ ὁδὲ τὸν μικρότερον ρόλον ἐν τῇ Λουϊζι Μύλλερ ἥτις ἐδόθη τὸ πρῶτον τότε.

« Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁμως τὸσον ἐπεβλήθη ἐπὶ τῶν συναδελφῶν του, ὥστε τὸ 1862 τὸν εὐρίσκομεν συνδιευθυντὴν τοῦ θιάσου μετὰ τοῦ Σισύφου. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀρχεῖται κυρίως ἡ δράσις τοῦ Σούτσα ἐν τῷ θεάτρῳ.

« Αυσταχώς διὰ τὸ ἑλληνικὸν θέατρον, ἀφοῦ ἐπὶ δέκα καὶ ἐπτὰ εἰς περιέφερον αξιοπρεπῶς τὴν ἑλληνικὴν σκηνὴν ἐξ διαφόρου τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ πόλεις, προσβληθεὶς ἐξ ἀνθρώπου κατὰ τὴν ἐν Πάτραις διαμονὴν του, ἀπέβιωσεν ἐκεῖ τὴν 10 Μαΐου 1875.

«Ὁ Σούτσας, ὅστις πρὶν ἢ ἀνέλθῃ τὴν σκηνὴν δὲν κατόρθωσε νὰ δραματοποιήσῃ τὸν «Ἰβανόνην», ἔγραψε κατόπιν τέσσαρα δραματικὰ ἔργα, περὶ ὧν δὲν ἔ' ἀπαξίωσιν νὰ ὀμιλήσῃ ἡ ἱστορία τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου. Τὰ ἔργα ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς: «Οἱ θεομοὶ τὸν Λυκούργου» κατὰ Λαφονταίνου, «ἡ Κωλαίτις», «ἡ Γοθολία» ἀπολεσθεῖσα καὶ ἥς μόνῃ ἡ πέμπτῃ πράξις σώζεται παρὰ τῷ κ. Δ. Τραυλάρῃ καὶ ὁ «Κάλδερον».

«Χαρακτηριστικό της επιδράσεως του Σούτσα επί του ελληνικού θεάτρου είναι ἡ ὁμόφωνος περὶ αὐτοῦ γνώμη τῶν ἐπιζώντων συνάδελφων των, οἵτινες μὴ φρονῶν καὶ μετ' ἔνθουσιασμοῦ πάντες ἀνεξαίρετως ἐκφράζονται περὶ Σούτσα»

Η κυρία Ειρηναίου Κ. Ἀσωπίου ἐδώρησε εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην χειρόγραφον κώδικα ἐκ 1141 σελίδων περιέχοντα τὰ ἐξῆς εἰς ἀντίγραφα :

1) Ἀποκατάστασις ἐπιστολῶν διάφορα εἶδη.

- 1) Ἀγωνίου ἐπιστολῶν διαφορά εἶδη.
- 2) Μαξιμου τοῦ Μαργουνίου ἐπισκόπου Κυθήρων καὶ πρὸς Μάξιμον ἐπιστολῶν συλλογὴν πλουσιωτάτην.
- 3) Πέντε ἐπιστολὰς τοῦ διδασκάλου Ἰακώβου τοῦ Ἀργείου.
- 4) Ἀλεξάνδρου Μανροκορδάτου τοῦ ἐξ ἀπορρήτων ἐπιστολὰς πλείστας.
- 5) Ἀδούλου ἐπιστολὰς πρὸς διαφόρους.
- 6) Ὁμοίας Ἀναστασίου ἱερομονάχου τοῦ Γορδίου.

- 7) » Νεοφύτου ιεροδιακόνου Πελοποννησίου
Κανσοκαλυβίτου.
- 8) » Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη
- 9) » Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως.
- 10) » Ἰωακείμ τοῦ Παρίου μητροπολίτου Κυ-
ζίκου.
- 11) » Λάμπρου Φωτιάδου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων
περιωνύμου διδασκάλου

Ἐπίσης εδωρήθησαν εἰς τὴν Ἑθν. Βιβλιοθήκην πολυάριθμοι ἐπιστολαὶ καὶ ἄλλαι χειρόγραφοι σημειώσεις τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Ἀσωπίου, ἐκ τῶν ὁποίων διαλευκαίνεται πληρέστερα ὁ βίος καὶ ἡ δράσις του.

Ὁ Παντελῆς Σούτσας πρὶν ἀνέλθῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

Ο Έδμόνδος Μισότ ἐγνώρισε τὸν Βάγνερ καὶ τὸν Ροσσίνι. Παρέστη εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἔκαμε τὸν Μάρτιον τοῦ 1860 ὁ Γερμανὸς διδάσκαλος εἰς τὸν συνθέτην τοῦ Barbieri εἰς τὸ Παρίσι. Ἡ «Μεγάλη Ἐπιθεώρησις» περιέχει μίαν διήγησιν τῆς συναντήσεως αὐτῆς. Ὁ κ Μισότ αὐτὸς παρωμοίασε τὸν Βάγνερ εἰς τὸν μασέστρον καὶ ἔπληρε μερικὰς σημειώσεις κατὰ τὸ διάστημα τῆς οὐμιλίας των.

Ἡ ὑπόδοξη τοῦ ἑκαμένου εἰς τὸν Βάγνερ ὁ Ρωσσί-
νης ἦτον ἀπλὴ καὶ καλοκάγαθη. Ὁμιλοῦσαν περὶ τοῦ
Weber καὶ τοῦ Beethoven Ὁ Ρωσσίνης διηγείται
πὺς ὁ ποιητής Carpani τὸν εἰσήγαγε παρὰ τῷ Μπε-
τόβεν εἰς τὴν Βιέννην :

«Τί να σὰς πῶ—διηγείται ὁ Ροσσίνις. Ἀνεβαίνων τὴν σκάλαν ποὺ ὠδηγοῦσε εἰς τὸ πτωχικὸ ἐνδιαίτημα τοῦ διδασκάλου μόλις ἐσπυράτοῦσα τὴν συγχίνησίν μου. Ὅταν ἀνοίχθῃ ἡ θύρα εὐρέσθηκα ἐμπρὸς εἰς τέτοιαν ἀταξίαν καὶ ἀκαθαρσίαν...

«Τὰ πορτραίτα πού έξέρουν του Μπετόβεν τόν απο-
δίδουν άρεκέτο καλά είς τό σύνολόν του. Όμως τίποτε
δέν ήμφορεί νά έκφραση τήν άόριστον λύπην πού ήτον
χυμένη είς τά χαρακτηριστικά του ένθ κάτω από τά
πυκνά φρυδία του έλαμπαν ώςάν είς τό βάθος σπη-
λαιού, τά μάτια, πού άν καί μικρά σέ διαπερνούσαν.
Ή φωνή ήτον γλυκεία καί έν τούτοις όλίγον *voilée*.

«Ὅταν ἐμπήγαμε, κατ' ἀρχὰς ἐφάνη ὡς νὰ μὴ μὰς ἐπρόσβηε ἀπασχολημένοις εἰς τὸ νὰ δισθῶνῃ μίαν μουσικὴν ἐντόπιον. «Ἐπειτα, ἐγείρων τὴν κεφαλὴν, μοῦ εἶπεν ἀποτόμως ἱταλιστὶ ὥστε νὰ τὸν ἐνόησ' ἀρεκά: «Α! ὁ Ροσσίνις, εἰσθε ἔσεις ποῦ ἐκάμετε τὸν

Barbieri di Seviglia. Σας συγχάριω. Είπε μία έξοχη opera buffa, την εδιάβασα μ' ευχαρίστησιν. Εφόσον θά υπάρχη Ιταλική όπερα, θά την παίξουν. Μή ζητήτε νά κάμετε άλλο από opera buffa...

Είς την περίστασιν ό Βάγνερ συγχάριε τον ξένον του ότι δέν ήκολούθησε την συμβουλήν του Beethoven. Όμως ό Ροσσίνης άναγνωρίζει ότι είνε πλασμένος διά την opera buffa. Συνέθετε τρεις ή τέσσαρας τόν χρόνον. Τόν Barbieri έγραψε εις 13 ήμέρας και του τόν επλήρωσαν 1200 φράγκα και ένα ένδυμα «couleur poisette et à boutons d'or» που άξιζε άλλα 100 φράγκα "Επειτα άκολουθεί ό εξής διάλογος:

Βάγνερ. — Μου επιτρέπετε νά σας έρωτήσω πώς ε-λείωσε ή έπίσκεψίς σας εις του Μπετόβεν;

Ροσσίνης. — Ω, υπήρξε πολύ βραχεία. Αυτό έννοεί-ται, άφού ένα μέρος της συνδιαλέξεως έγινε γραπτόν. Του είπα όλον μου τον θαυμασμόν διά την μεγαλο-φυΐαν του και όλην την ευγνωμοσύνην μου διότι μ' έδέχθη ώστε νά ερω εύκαιρίαν νά του την εκφράσω. Μου άπεκρίθη μ' έναν βαθύν άναστεναγμόν και μ' αυ-τήν την λέξιν: «oh! un infelice!» Και άποκαιριτί-ζοιν με μου είπε:

«Πρό πάντων κάμνετε πολύν Barbieri...»

Κριτ.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλία τῶν «Παναθηναίων»

— άδεία του Υπουργείου —

Εκ προηγουμένων εισφορών..... Δρ. 2.079 20
Σπύρος Μαρτσούκας..... » 2.—
Δρ. 2.081 20

Τό απαιτούμενον όλικόν ποσόν είναι 3500 περίπου. Υπολείπονται περί τας 1500. Καί τό υπενθυμίζομεν εις όλους. Όλοι έζησαν και ζοῦν με τούς στίχους του ύμνητου της έλευθερίας.

Αί εισφοραί στέλλονται εις τὰ γραφεΐα τῶν «Παναθηναίων, όδός Άριστοτέλους 35.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Κατά τούς θερινούς μήνας Ιούλιον, Ιούλιον και Αύγουστον τὰ «Παναθήναια» εκδίδονται άπαξ του μηνός εις τεύχη διπλά.

Μετά τὰ ναυπηγηθέντα αντιτορπιλικά «Νίκη» «Δό-ξα» και «Θύελλα» παρηγγέλθησαν δύο άκόμη.

Ό κ. Άδαμάντιος Άδαμαντίου έστάλη υπό του ύπουργείου εις τον Μυστράν διά νά εξετάσῃ τὰ καλ-λιτεχνήματα του πολυτίμου αυτού κέντρου της Βυζαν-τινης τέχνης και υποβάλῃ έκθεσιν περί τῶν απαιτου-μένων εργασιών προς διατήρησιν τῶν άριστουργημά-των αυτών. Άπ' εκεί θά υπάγῃ εις τό Γεράκι, τās άρχαίας Γερωνθράς, όπου σώζονται σπουδαΐαι και όλως ανεξέταστοι μεσαιωνικάί άρχαιότητες.

Εις την «Νέαν Σκηνήν» έδόθη νέον δρώμα του κ. Χρ. Δαράλέξη «Τὰ Ρόδα της Τερεχούς». Προσεχώς θά γράψῃ περί αυτού ό ειδικός συνεργάτης μας.

Άπέθανεν εις την Χίον ό Γεώργιος Ζολώτας, γυ-μνασιάρχης, όνομα γνωστόν εις κάθε λόγιον και εις κάθε Έλληνα.

Η Γαλλική Κυβέρνησις προήγαγε τον Ζάν Μορέας εις άξιωματικόν της Λεγεώνας της Τιμής. Τὰ «Πανα-

θήναια» σφίγγουν θερμότατα τό χέρι του ποιητού και άγαπητού συνεργάτου των.

Τό δεύτερον συνέδριον της Χάγης θά γίνῃ την 20 Μαΐου 1907. Ως προκαταρκτική έργασία είναι τό έν Λονδίνω γινόμενον τώρα διεθνές κοινοβουλευτικόν συν-έδριον.

Εις τό Παρίσι συνεστήθη φιλολογική εταιρεία, ή διεθνής ένωσις τῶν γραμμάτων και τῶν τεχνῶν, όπου θά συναντῶνται οί καλλιτέχναι κάθε χώρας.

Αί γυναΐκες διπλωματοῦχοι του πανεπιστημίου του Έδιμβούργου κατήγγειλαν τούς καθηγητάς του πανε-πιστημίου διότι τās ήμποδισαν νά ψηφίσουν κατά τās τελευταίας εκλογάς. Κατά τον νόμον, κάθε «άτομον», έχον βαθμόν του πανεπιστημίου, έχει δικαίωμα ψή-φου. Τώρα θ' αποφασισθῇ εάν ό όρος αυτός πρέπη νά περιλάβῃ και τās γυναΐκας.

Ό άποθανών μεγάλος πεσσιμιστής Χάρτμαν είχε νυμφευθῇ δύο φορές. Καί αἱ δύο γυναΐκες του εξέ-δωσαν φιλολογικά έργα. Η πρώτη, Άγνή Τάουμπερτ, έγραψε: «Ό Πεσσιμισμός και οί αντίπαλοί του». Η Άλμα Λόρεντς: «Άς επανέλθωμεν εις τον Ίδεαλισμόν».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η τομή του Σουέξ και ό Δεσφν υπό Γ. Μπου-κουβάλα. Σύλλογος προς διάδοσιν ωφέλιμων βιβλίων. Άθήναι 1906, λεπτά 40.

Τὰ χρονικά του Μορέως υπό Άδαμαντίου Ι. Άδα-μαντίου. Άθήναι 1906 άπόσπασμα εκ του Δελτίου της Ιστορικής και Έθνολογικής Έταιρίας.

Φιλολογικά άνάλεκτα υπό Γεωργίου Ν. Χατζιδάκι. Άθήναι 1906 τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Περί της ένεστώσης μεθόδου έν ταΐς γλωσσικαΐς έρευναΐς υπό Γεωργίου Ν. Χατζιδάκι. Άθήναι 1906 τυπογραφ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Ανατομική του ανθρώπου Τόμος Αος Όντογονία, Όστεολογία, Συνδεσμολογία και Μυολογία μετά 440 εικόνων έν τῷ κειμένῳ ὧν πολλοί έγχρωμοι, υπό Γεωργ. Δ. Σκλαβούνου, καθηγητού της ανατομικής έν τῷ Έθνικῷ Πανεπιστημίῳ και διευθυντού του Άνα-Σακελλαρίου 1906.

Ψδεΐον Άθηνῶν. Δεκάτη λεπτομερής έκθεσις τῶν κατά τό σχολικόν έτος 1905 - 1906. Δέκατον Πέμπτον έτος από της άναδιοργανώσεως αυτού. Έν Άθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Από τούς Γύρους τῶν Ρυθμῶν ποιήματα Λάμπρου Αστέρη Άθήναι 1906 βιβλιοπ. Έστίας σχ. 16ον σελ. 100 δρ. φρ. 2.

Παντελίδειος ποιητικός άγών έκθεσις της κρίσεως υπό Σ. Κ. Σακελλαροπούλου Άθήναι 1906 τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Galanteries par Pierre Corneille, précédées d'une vie amoureuse de Corneille par E. Sansot-Orland. Paris, 1906, librairie Sansot rue Saint-André-des-Arts 53. — Frs 2.

Les Stances par Jean Moréas — Paris 1906 édition du «Mercure de France» frs 3,50.

ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΛΟΒΕΡΔΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΠΡΟΣ

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Κύριοι Σύμβουλοι.

Λαμβάνω την τιμήν νά υποβάλω ύμίν τον Ίσολογισμόν της α' εξαμηνίας του τρέχοντος έτους, όστις τυγχάνει και ό πρώτος Ίσολογισμός της Τραπεζής ύμῶν.

Ός γνωστόν ύμίν, ή έναρξις τῶν εργασιῶν της Τραπεζής εγένετο την 1 Δεκεμβρίου 1905, οί πρώτοι όμως μήνες, ως τουτο συμβαίνει διά πᾶσαν νεοπαγή Τράπεζαν και πᾶσαν επιχείρησιν κα-τηναλώθησαν διά προπαρασκευαστικὰς εργασίας. Οὐχ ήττον παρὰ τὰ συμπεσόντα κατά τό διάστη-μα τουτο γεγονότα της διεξαγωγῆς τῶν εορτῶν και τῶν εκλογῶν, χαλαρώσαντα γενικῶς την έμπο-ρικὴν και τραπεζικὴν κίνησιν, και παρὰ την άφθονίαν του χρήματος, τό όποϊον επλεόνασεν εις τὰ ταμεία τῶν Τραπεζῶν, ήδυνήθημεν νά καταστρώσωμεν τās πρώτας ήμῶν εργασίας και νά ίδωμεν αὐτάς αναπτυσσομένας έντός του προγράμματος τῶν εργασιῶν της ήμετέρας Τραπεζῆς αποδλε-πούσης σταθερῶς έντός τῶν όρίων της ασφάλειας και της εύλόγου άμοιβῆς τῶν κεφαλαίων αὐτῆς εις την υποστήριξιν τῶν λαϊκῶν και εργατικῶν τάξεων, τῶν μεγάλων τούτων παραγόντων της εθνικῆς παραγωγῆς.

Κατά τό τέλος της α' εξαμηνίας τό σύνολον του ένεργητικοῦ της Τραπεζῆς ανήρχετο εις Δραχμάς 3,635,104.66 ως προκύπτει εκ του υποβαλλομένου ύμίν Ίσολογισμοῦ.

Αἱ δὲ κυριώτεραι μερίδες του ένεργητικοῦ εἶδιν αἱ εξής:

Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ χρηματογρᾶφων.

Τό υπόλοιπον της μερίδος ταύτης κατά την 30 Ιουνίου ανήρχετο εις ... Δραχ. 693,189.60.

Τὰ δὲ συναφθέντα έν συνόλῳ συμβόλαια μέχρι 30 Ιουνίου ανήρχοντο εις 954. Έκ του ποσού δὲ τῶν δραχ. 693,189.60 δύο μόνον εξαιρετικῶς είναι μεγάλα δάνεια. Πάντα τὰ λοιπὰ διά ποσά μικρά εδόθησαν εις πτωχοῦς κατόχους, ιδίως κατόχους μιᾶς μέχρι πέντε λαχειοφόρων όμολογιῶν Έθν. Τραπ. 2 1/2 %, οἵτινες μὴ εύρίσκοντες εύκόλως δάνειον εις Τραπεζάς διά τόσον μικρά ποσά κατέφευγον εις άλλα γραφεΐα επιβαρυνόμενοι διά τόκου δυσαναλόγου. Έν τῇ μερίδι ταύτῃ συμ-περιλαμβάνονται και αἱ εκ μέρους της Τραπεζῆς γινόμεναι πωλήσεις λαχειοφ. όμολογιῶν Έθν. Τραπ. διά δόσεως, ἐπὶ προκαταβολῇ δρχ. 20, αἱ όποῖαι όμολ. εύθύς εξ άρχῆς περιέρχονται εις την κυριότητα του αγοραστοῦ μετά τῶν τοκομεριδίων των εις την τρέχουσαν τιμήν του Χρηματιστη-ρίου άνευ οὔδεμιᾶς έτέρας επιβαρύνσεως τῶν αγοραστῶν, κρατοῦνται δὲ παρὰ της Τραπεζῆς ως ένεχυρον μέχρις εξοφλήσεως εις τρεχούμενον λ/σμόν. Την εργασίαν ταύτην συντελοῦσαν εις ανα-κούφισιν τῶν τάξεων της μικρᾶς αποταμιεύσεως θ' αναπτύξωμεν εις τό μέλλον κατά τό ένόν.

Έτέρα μερίς του Ένεργητικοῦ ήμῶν είναι αἱ

Προεξοφλήσεις Έμπορικῶν γραμματίων και δάνεια διά γραμματίων εις μικροεμποροῦς.

Η εργασία αὐτη γινομένη μετά της επιβεβλημένης συντηρητικότητος και προσοχῆς αποδλέ-πει κυρίως την τάξιν τῶν μικρῶν εμπορῶν και βιομηχάνων. Η εργασία αὐτη αποτελοῦσα ασφαλῆ και εύχερῆ ρευστοποιήσιν τῶν κεφαλαίων μας αντίστοιχῇ προς τās ανάγκας της βραχυπροθέσμου τοποθετήσεως κεφαλαίων. Η προσπάθεια ήμῶν εἶσται όπως εξακριβώσωμεν τό αξιόχρεον τῶν μη-πιστοῦχων παρ' άλλαις Τραπεζαῖς μικροεμπόρων και μικροβιομηχάνων, εξοικειώσωμεν τούς πιστού-χους εις εύκολωτέραν ανταλλαγὴν τῶν υπογραφῶν των οὕτως ώστε έκαστον γραμματίον φέρον περισσότερας υπογραφὰς θά γίνεται εύκολώτερον δεκτόν, θά αυξάνουν συνεπῶς οὕτω αἱ έν τῇ με-ρίδι ταύτῃ χορηγήσεις μας και θά αναπτύσσεται μεταξύ τῶν συναλλασσόμενων τό αἶσθημα της αλ-ληλεγγύης, τό όποϊον βαθμιαίως φέρει εις τās μεγάλας συνεργατικὰς ενώσεις.

Σημειωτέον ότι εκ τῶν ληξάντων μέχρι τουδε γραμματίων οὐχὶ μόνον οὔδεμίαν καθυστέρησιν δὲν έχομεν άλλ' οὔδε καν ανανέωσίς τις εἰρητήθη και τουτο είναι τεκμήριον της προσοχῆς μεθ' ἧς ενεργεῖται ή εργασία αὐτη.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ETON A.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1906

ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1905

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1906

ENERGETIKON

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Ταμείον (εἰς τρ. χρημ.	Δρ. 621.065.50
καὶ Τράπ. (εἰς χρυσὸν	» 50.070.55 Δρ.
Μετοχὰς Ἀντίμ. μὴ ἐκδοθεῖς	15000 μετ.
Δάν. ἐπ' ἐνεχ. ὁρηματογράφ.	Δρ. 685,310.45
Ἀνοικτοὶ λῃμοὶ ἐπ' ἐνεχ. ὁρῶφ	»
ὁρηματογράφων	» 7,879.45 »
Δάνεια ἐπ' ἐνεχ. ἐπιπλ. καὶ ὀφείλονται μὲ δόσεις	»
Δάνειον πρὸς τὴν ἐταιρίαν ὑποθήκατ. Ἀθηνῶν	» 49,463.85
Ἐκχωρήσεις ἀπαιτήσεων ἐνοικίων Δημοσίου	» 40,962.05
ἠρραλισμένα καὶ δι' ὑποθήκῃς	»
Ἀνοικτοὶ λῃμοὶ ἡγυρημένοι	» 6,924.80
Διμοὶ δόσεων Μετόχων καὶ Προσωνοῖ	» 1,840. —
Προεξοφλήσεις καὶ Γραμμάτια Χαρτοφυλακίου	» 425,175.55
Προεξοφλήσεις συντάξεων	» 391,673.65
Προεξοφλήσεις μισθοδοσιῶν δημοδιδασκάλων	» 93,947.01
Καθυστερήσεις προεξοφλ. συντάξ. εἰσπρακτέα	» 40,095.80
Χρηματογράφα ἐν γένει	» 208.35
Τοκομσοῖδια καὶ μερίσματα ἐν γένει	» 2,584.55
Ἐξόδα ἐγκαταστάσεως (ἰδίως ἀξία χρηματο- κλιβωτων)	» 2,215.20
Ἐξόδα ἐγκαταστ. πραι-ἡρέων	» 45,688.20
	Δρ. 43,788.20
	» 1,900. —
	Δρ. 3,635,104.66

ΧΡΕΩΣΕ
ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΝΙΑΙ Α ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1906

Εἰς ἔξοδα διὰ ἔξοδα	Δρ.	8,273.95
Ἀπὸ 1 ἰανουαρίου 1905	»	3,989.17
Ἀπὸ 1 ἰανουαρίου 1906	»	788.60
Ἀπὸ 1 ἰανουαρίου 1906 μέχρι 30 ἰουνίου 1906	»	1,639.75
Εἰς ἔξοδα Διαχειρίσεως πρᾶκτων » » ἐγκαταστάσεως καὶ ὁμοιοπαθητικῶν	»	24,017.05
» » Ἀποδόσεως 5 τοιῶν πρᾶκτων » » ἐγκαταστάσεως Διαβόλου 1905 καὶ Ἀ-	»	23,214.85
Εἰς φόρον ἐπιτηδεύματος ἐπὶ τόκῳ ἐξαρτίας 1906	»	937.05
Εἰς τόκους καταθέσεων ἐπὶ τόκῳ » » ταμειωτηρίου	»	7,217.24
Καθαρὰ κέρδη Διατιθέμενα διὰ τὴν παροῦσαν ἐξομην. Δρ. 18,891.60 Ἀφαιρέμενα διὰ τὴν ἐπομένην	Δρ.	70,077.66

ΔΙΑΝΟΜΗ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΚΕΡΔΩΝ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1906 ΔΡΑΧΜΩΝ 18,891.60 ΩΣ ΑΝΩΤΕΡΩ

Εἰς ποσωνὸν μέγιστον Α' ἐξαμηνίας 1906

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μερίσματος τῶν δραχ. 18,894.60

Ἰα' διὰ φόρον Δημοσίου 5 ταῖς ο/ο

ἔχκεπτονται. β' διὰ χαρδσημον ἐπὶ τοῦ μερίσματος 15000 μετοχῶν

Ἐκ τοῦ ἀντικυρῦ ὑπολοίπου καθαροῦ μεταστροφῆς

(α) διὰ κωστή, ἀποθεματικὸν τακτικὸν 5 ταῖς 010 κατὰ τὸ ἄριθρ.

Ἐκτίπτονται β' διὰ ἁμοιβὴν τοῦ Διοικ. Συ

Μέγιστον καὶ τιμὸν ἦτοι ἐλευθερον φόρου καὶ γαρυστήμου, πρὸς δρ 1.—ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς

[illegible]

το μέγιστον πληρώνεται:

Εν Ἀθήναις παρὰ τῷ Κενταύρῳ καταστῆται ἀπὸ τῆς 20 180Χ100 Ε. 3.

Εν Ἀθήναις τῇ 30 Ἰανυρίου 1906

Π. ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ

ΑΙΩΝ ΑΟΡΕΤΑΟΣ

Ὁ Διεφθιντὴς τοῦ Δογιστορίου

Α. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΤΟΥΣ 1906

Έκαστον γραμμάτιον
παρέχει συμμετοχήν
εις άκέραιον τὸ κέρδος
ἐκάστης κληρώσεως

ΚΕΡΔΗ Γης ΚΑΙ Λης ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ
450,000 Δραχμῶν

Έκαστον γραμμάτιον
ισχύον διὰ μίαν ἐκ
τῶν κληρώσεων τιμᾶ-
ται Δραχμῆς

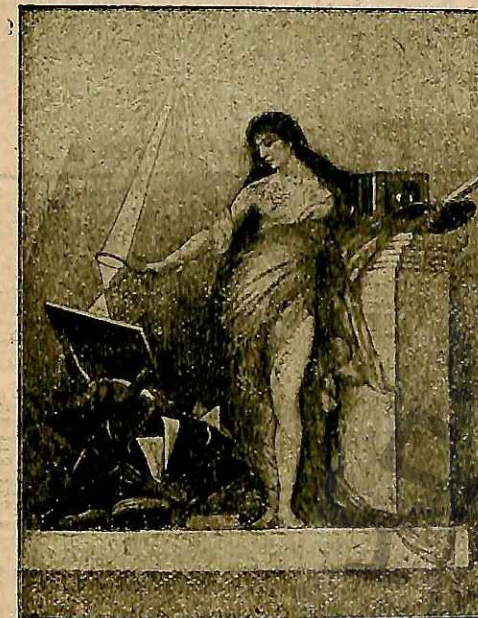
ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ		
Έν Μέγα κέρδος	ἐξ 100,000 Δρ.	
» Κέρδος	» 25,000 »	
» Κέρδος	ἐκ 10,000 »	
Τρία Κέρδη ἐκ 5,000	15,000 »	
Πέντε Κέρδη ἐκ 1,000	5,000 »	
411 Κέρδη ἐξ 180	41,100 »	
578 Κέρδη ἐκ 50	28,900 »	
Έν ὅλῳ Κέρδη	225,000 Δραχ.	

ΚΕΡΔΗ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΚΛΗΡΩΣΕΩΝ		
2 Μεγάλα Κέρδη ἐξ 100,000 200,000 Δρ.		
2 Κέρδη ἐξ 25,000 50,000 »		
2 » ἐκ 10,000 20,000 »		
6 » ἐκ 5,000 30,000 »		
10 » ἐκ 1,000 10,000 »		
822 » ἐξ 100 82,200 »		
1156 » ἐκ 50 57,800 »		
Έν ὅλῳ Κέρδη	450,000 Δραχ.	

Άπευθυντέον εἰς τὰ δημόσια ταμεία τοῦ ἐσωτερικοῦ, εἰς τὰς ἑλληνικὰς προξενικὰς
ἀρχὰς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν (Γραφεῖον Λαχείου)
εἰς Ἀθήνας.

Έν Ἀθήναις τῇ 5 Ἰουνίου 1906

Ο Διευθύνων Τμηματάρχης
Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ζωγραφικῆς, Γλυπτικῆς καὶ Φωτοτυπικο-
γραφίας

ΑΡ. ΛΑΪΟΥ

Άριστοῦχον τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν

Άριστοῦχον τῆς Ἀκαδημίας Μονάχου

Πλατεία Συντάγματος

1 — Ὀδὸς Μουσῶν — 1

ΑΘΗΝΑΙ

— 1831 —

ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ, ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ

(ASSICURAZIONI GENERALI)

εταιρικὸν κεφάλαιον καὶ ἀποθεματικὰ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1904

Κορῶναι 247,497,914.42

ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑΙ — ΘΑΛΑΣΣΑΣΦΑΛΕΙΑΙ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΖΩΗΣ

ἐπὶ διαφόρων συνδυασμῶν.

Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΝΑΠΤΕΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΖΩΗΣ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Διευθυντῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Γεν. Πρακτορείου
Δ. ΒΡΥΖΑΚΗΣ

Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς διὰ τὴν Ἑλλάδα
καὶ Διευθυντῆς τοῦ Εἰδικοῦ Γραφείου Κλάδου Ζωῆς
Ι. ΚΟΥΖΙΝ

Γενικὸς Ἀντιπρόσωπος καὶ Τραπεζίτης ὁ Οἶκος Γ. Π. ΣΚΟΥΖΕ

Γραφεῖα: Ἀθήναι, Ὀδὸς Σταδίου καὶ Ὀφθαλμιατρείου ἀριθμὸς 10.

Προεξοφλήσεις τῶν Συντάξεων.

Ἡ ἐργασία αὕτη διὰ τῆς ὁποίας ἡ Τράπεζα ἡμῶν ὑπῆρξε λίαν αἰσθητῶς εὐεργετικὴ εἰς τὴν
τάξιν τῶν συνταξιούχων ὁργανῶν κατὰ τρόπον ἀσφαλίζοντα ἡμᾶς κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ
τοῦ Σεβ. Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ μετὰ τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς Ἀθηνῶν, ἥτις ἀντιλη-
φθεῖσα τοῦ εὐεργετήματος παρέχει πρόθυμον τὴν συνδρομὴν αὐτῆς. Ὁ μόνος κίνδυνος, σχετικῶς
περιορισμένος, ὃν διατρέχομεν εἶναι ὁ θάνατος τινὸς τῶν συνταξιούχων, ὃν ἀσφαλίζομεν διὰ τῆς
εἰσπράξεως τῶν ἀσφαλιστῶν.

Έκχωρήσεις ἀπαιτήσεων.

Εἰς τὴν μερίδα ταύτην περιλαμβάνονται αἱ γινόμεναι ἐκχωρήσεις ἐνοικίων οἰκημάτων ἐνοικια-
σθέντων παρὰ τοῦ Δημοσίου τὰς ὁποίας ἀσφαλίζομεν καὶ δι' ἐγγραφῆς ὑποθήκης ἐπὶ τοῦ ἰδίου
κτήματος, ὡς καὶ διάφοροι ἄλλαι ἐκχωρήσεις ἀπαιτήσεων κατὰ τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ Δήμου, ἃς
καὶ εἰσέπραξαμεν. Ἡ ἐργασία αὕτη παρέδχε ἡμῖν ικανοποιητικὰ ἀποτελέσματα, εἶναι ἄλλως τε
καὶ ἀσφαλῆς τοποθέτησις κεφαλαίων.

Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐπιπλῶν.

Έντὸς τῶν ἐσχάτων ὁρίων τῆς ἀμοιβῆς τῶν κεφαλαίων ἡμῶν ἐνεργεῖται καὶ ἡ ἐργασία τῶν
δανείων ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐπιπλῶν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ βιοτεχνικὸς κλάδος τῆς ἐπιπλοποιίας ἐνισχύεται
καὶ εὐκολίαι παρέχονται εἰς τοὺς ἀγοραστὰς, οἵτινες εὐρίσκουσιν ἄλλως τε τὰ ἐπιπλά εὐωτότερα.

Καίτοι ἡ ἐργασία αὕτη ἤρχισε κατὰ τοὺς μῆνας κατὰ τοὺς ὁποίους δὲν γίνεται καταναλώσις
εἰς τὸ εἶδος τοῦτο, ἐν τούτοις κατὰ τὸ μικρὸν χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐπωλήθησαν ἐπιπλά ἀξίας
Δρ. 5,100.—

Ἡ ἐργασία αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ συνεταιρισμοῦ, τῆς Τραπεζῆς ἐνεργοῦσας τρό-
πον τινὰ χρεὶν διαχειριστοῦ.

Προεξοφλήσεις μισθοδοσιῶν καὶ δάνεια ἀλληλέγγνα.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν Δημοδιδασκάλων ἐφάνημεν εὐεργετικοὶ προεξοφλῆσαντες κατὰ
τὴν ἐν λόγῳ ἐξαμηνίαν 370 μισθοδοσίας Δρ. 47,596.—

Καὶ εἰς τοὺς ὑποδηματοποιούς Ἀθηνῶν ἤλθομεν ἀρωγοὶ παρασχόντες εἰς αὐτοὺς δάνειον
40,000 Δρ., δι' οὗ ἠδυνήθησαν ν' ἀναλάβωσι τὴν ἐργασίαν τῆς κατασκευῆς τῶν ἀρβυλῶν τοῦ Ἑλ-
λιν. Στρατοῦ συντελέσαντες οὕτω εἰς μικρὰν ἐνίσχυσιν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας.

Καταθέσεις.

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς α' ἐξαμηνίας κατετέθησαν Δρ. 1,102,127, τὸ δὲ ὑπόλοιπον κατὰ
τὴν 30 Ἰουνίου ἀνῆλθεν εἰς Δρ. 602,555.50. Τὰ λίαν ικανοποιητικὰ ταῦτα ἀποτελέσματα, προσθέ-
τως μαρτυροῦσι τὴν ἐμπιστοσύνην ἣς ἀπολαύει ἡ Τράπεζα ἡμῶν, λαμβανομένου δὲ ὑπ' ὄψιν τοῦ
ἀριθμοῦ τῶν καταθέσεων αἵτινες ἀνῆλθον εἰς 3,884 ἀποδεικνύεται καὶ ἡ εὐεργετικὴ αὐτῆς ἐπί-
δρασις πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος τῆς ἀποταμιεύσεως.

Ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς φειδοῦς τὸ ὁποῖον ἐπεκράτησε πάσης ἐνεργείας τῆς Διευθύνσεως
ἀρκοῦμεθα ἐφιστῶντες τὴν προσοχὴν ἡμῶν πρῶτον εἰς τὴν μερίδα τῶν ἐξόδων διαχειρίσεως περι-
λαμβάνουσιν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1905 :

Ενοίκια Δρ. 5,250.—

Μισθοὺς προσωπικοῦ » 13,451.—

Διάφορα ἐξόδα ἥτοι Φωτισμός, Ἐντυπα, Βιβλία, Γραφικά, Δημοσιεύσεις, Θέρμανσις » 7,914.05

Καὶ κατὰ δεῦτερον λόγον εἰς τὴν μερίδα τῶν ἐξόδων ἐγκαταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν συμπερι-
λαμβάνεται καὶ ἡ ἀξία δύο χρηματοκιβωτίων ἐνὸς διὰ τὰς προχείρους ἀνάγκας τοῦ ταμείου καὶ
ἐτέρου πρῶτον μεγέθους πρὸς φύλαξιν τῶν τίτλων καὶ τῶν πολυτίμων ἐνεχυρῶν.

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέρως εἶναι λίαν εὐνοίωνον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς
ἡμετέρας Τραπεζῆς, διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς εἶναι ἡ παρατηρηθεῖσα κίνησις
τῶν διαφόρων μερίδων ἥτις ἐν συνόλῳ κατὰ τὸ ἐν λόγῳ χρονικὸν διάστημα ἀνῆλθεν εἰς δραχμ.
20,840,669.80.

Κατὰ τὴν ἐξαμηνίαν ταύτην ἐσχόμεν προσθέτως ἐκδήλωσιν ἐμπιστοσύνης καὶ ὑποστηρίξεως
ἐπὶ τῷ ἔργῳ ἡμῶν, ἢν εὐγνωμόνως ἀναγνωρίζομεν ἐκ μέρους τῆς Σ. Κυβερνήσεως, διὰ τῆς ὑποβο-
λῆς τοῦ κανονικοῦ περὶ ἐνεχυρῶν νομοσχεδίου, τὸ ὁποῖον ὑψηλὸν κατέστη νόμος τοῦ Κράτους.

Οὕτω μετὰ τὸ πέραν τῶν ἀναγκαίων ἐγκαταστάσεων θέλομεν ἀρχίσει καὶ τὰς ἐργασίας τοῦ
τμήματος τούτου τὸ ὁποῖον θὰ συμπληρώρῃ τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῆς Τραπεζῆς μας, ἐπὶ τῶν
διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων.

Ι. Ι. ΜΙΝΕΤΤΑΣ — ΑΘΗΝΑΙ — Τηλ. Διεύθ. ΜΙΝΕΤΤΑΣ

Τὸ παρὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου καὶ Παρθεναγωγείου τραπεζικὸν γραφεῖον **Ι. Ι. Μινέττα** προμηθεύει οἰονδήποτε ποσὸν ὁμολογιῶν τῶν κάτωθι Ἑλληνικῶν Ἐθνικῶν Δανείων εἰς τὰς τρεχούσας τιμὰς τῶν Χρηματιστηρίων Ἀθηνῶν, Λονδίνου καὶ Παρισίων τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὡς τὰς ἀσφαλεστάτας, συμφερωτέρας καὶ εὐκολώτερον διαπραγματευσίμους.

Δάν. τῶν 120 ἑκατομ. τοῦ 1881 ἀποδίδ.	τόκον 4 1/2 ο/ο
» » 135 » (Μονοπωλείων) τοῦ 1887 »	» 4 1/2 ο/ο
» » 125 » (Πάγιον) » 1889 »	» 4 1/2 ο/ο
» » 76,350,000 (Ἡνοποιημένον) » 1898 »	» 5 ο/ο
» » 11,750,000 (Σιδ. Π.Κ. Μελιγ.) » 1900 »	» 5 ο/ο

Αναλαμβάνει ἐπίσης τὴν προμήθειαν καὶ τῶν ἐξῆς ἀρίστων Ἑλληνικῶν ἀξιών:

Ὁμολ. Λαχειοφόροι τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς δίδουσαι τόκον 2 3/4 ο/ο	
Μετοχαὶ Ἑθνικῆς Τραπεζῆς	» 4 3/4 ο/ο
» Τραπεζῆς Ἀθηνῶν	» 7 ο/ο
» Τραπεζῆς Κρήτης	» 4 1/2 ο/ο
» Τραπεζῆς Βιομηχανικῆς Πίστεως	» 6 1/2 ο/ο
» Ἐταιρ. Διαχειρίσεως Δημοσ. Προσόδων	» 6 ο/ο
» Σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Πειραιῶς	» 6 ο/ο
» » Θεσσαλίας	» 5 ο/ο
» Πανελληνίου Ἀτμοπλοΐας	» 6 1/2 ο/ο
» Σιδηρ. Πειρ.-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου	» 4 ο/ο

Καὶ προσφέρεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης Τραπεζικῆς καὶ Χρηματιστικῆς ἐργασίας δεχόμενον ἐντολὰς ἕκ τε τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

ΣΗΜ. Ὑπολογιζόμενων τῶν τόκων πρὸς τὰς τρεχούσας τιμὰς καὶ τὰ μερίσματα τοῦ τελευταίου ἔτους.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

Διασταύρωσις ὁδῶν Νίκης καὶ Ἑρμοῦ.

Φωτογραφίαι παντὸς εἶδους

Μεγεθύνσεις χρωματισταὶ μὲ παστέλ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ «ΕΛΛΑΣ»

(Ἑφημερὶς οἰκονομολογικὴ καὶ πολιτικὴ)

Ἐκδίδεται κατὰ Σάββατον

Δημοσιεύονσα πλουσίαν καὶ ἐπικαίρον οἰκονομολογικὴν ὅλην καὶ χρηματιστικὴν πίναν.

Ἰδιοκτῆτης καὶ Διευθυντὴς: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ: Ἑσωτερικοῦ Δρχ. 20

Ἑξωτερικοῦ Φρ. Χρ. 20

Γραφεῖον: Ἐν Ἀθήναις, ὁδὸς Σταδίου 54.

„NEON ASTY“ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντὴς: Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Δείκα συντάσσεται καὶ ὁλόκληρον ἐπιτελεῖον συνεργατῶν.

Ἀρθρὰ ἐπὶ ὧλων τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας,

εἰδήσεις ἀκριβοστάται,

Τηλεγραφήματα ἐξ Εὐρώπης

Τὰ ποικιλώτερον Ἀθηναϊκὸν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἑσωτερ. Τρίμηνος Δρ. 8. - Ἑξάμηνος Δρ. 15. - Ἑτησίᾳ Δρ. 30.

Ἑξωτερικοῦ. Ἑξάμηνος Χρ. φρ. 25. - Ἑτησίᾳ Χρ. φρ. 45.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν (ὁδὸς Βουλῆς ἀριθ. 6).

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Μηνιαῖον Ἑπιστημονικὸν περιοδικὸν

Συντάκτης καὶ Διευθυντὴς

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Νευρολόγος καὶ ψυχίατρος

Γραφεῖα: 16 ὁδὸς Ζήνωνος 16 ἔν Ἀθήναις

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ Δρ. 6: ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ὑπνωτισμός, Πνευματισμός, ψυχοπαιδαγωγία, Ὑγιεινὴ τοῦ πνεύματος, Ἑγκληματολογικὴ ἀνθρωπολογία, Ψυχοθεραπεία, Ἠλεκτροθεραπεία, Κοινωνιολογικὴ Φρενολογία, Ἱατροδικαστικὴ, Ἱστορία τῆς Ψυχιατρικῆς, Φυσιολογικὴ Ψυχολογία

“ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ,”

Ἐθνικὸν ὄργανον τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων.

Ἰδρύθη τῷ 1901 διὰ μετοχῶν ὑπὸ Ἀντ. Σπηλιωτοπούλου διευθυντοῦ καὶ Θάνου Τζαβέλλα ἀρχισυντάκτου. Παρακολουθεῖ τὰ ἐθνικὰ πράγματα ἐκ τοῦ σύνεργου, ἔχει συνεργάτας τοὺς πατριωτικώτερους καλὰ μούς ἐν οἷς τοὺς τῶν κ. Καζάκη, Καρολίδου κλπ. οὐδεμίαν τῶν ἐν Ἑλλάδι πολιτικῶν μερίδων ἀνέχει, καὶ ἔχει γενικὴν κυκλοφορίαν ἐν ὅλῳ τῷ ἔθῳ Ἑλληνισμῷ.

Τιμὴ συνδρομῆς ἑτησίᾳ: ἐν τῷ Ἑσωτερικῷ Δρχ. 25.

ἐν τῷ Ἑξωτερικῷ φρ. 25.

Ἀπευθυντέον διὰ πᾶσαν αἰτήσιν:

Διεύθυνσιν ἐφημερίδος «Τὸ Κράτος» Ἀθήνας

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

Συσταθεῖσα τῷ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΛΡΑ ἐν Λονδίῳ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ἐν Ἀθήναις

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρῃ, Κεφαλληνίᾳ, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Πειραιεὶ, Τριπόλει

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited δέχεται μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεως, καταθέσεις εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους: 2 % εἰς α' ζήτησιν μέχρι τοῦ ποσοῦ fr. 100.000. — 1 % εἰς α' ζήτησιν διὰ τὰ πέραν τῶν fr. 100.000 ποσά. — 2 1/2 % μετὰ 3 μῆνας. — 3 % μετὰ 6 μῆνας μέχρι ἐνὸς ἔτους. — 3 1/2 % μετὰ ἐν ἔτος καὶ ἐπέκεινα.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ Εἰς ΔΡΑΧΜΑΣ: 1 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι Δρ. 100.000. — 1/2 % εἰς α' ζήτησιν διὰ τὰ πέραν τῶν Δρ. 100.000 ποσά. — 3 % μετὰ 3 μῆνας. — 3 1/2 % μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4 % μετὰ 2 μέχρι 4 ἐτῶν καὶ 4 1/2 % ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ὁργανὸν τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκαστον τεῦχος ἀποτελεῖται ἐκ 5 τυπογραφικῶν φύλλων 8ου σχήματος.

Διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναλύονται καὶ συζητοῦνται ἐν ἀρθροῖς εἰδικῶν δημοσιολόγων ἅπαντα τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν ζητήματα, ὥς καὶ πᾶν δημοσίωμα ἐθνικῆς ὑποθέσεως.

Συνδρομὴ: Ἑσωτερικοῦ Δραχμαὶ 8 Ἑξωτερικοῦ Φράγκα 8.

Τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας, καταβάλλοντα τὴν ἑτησίαν αὐτῶν συνδρομὴν πληρόνουσι τὸ ἡμισυ τῆς συνδρομῆς. Πᾶσα αἰτήσις ἀπευθυντέον:

Κον Πρόεδρον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ Εἰς Ἀθήνας

ΕΥΛΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΚΑΙ

ΦΩΤΟΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΔ. ΚΑΖΑΝΗ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ
Ὁδὸς Ἑρμοῦ - Ἀθήναι

Πλούτος γραφικῆς ὕλης.— Ἐντυπα καὶ ἔπι-
σκεπτήρια καλλιτεχνικά.—
Ἑργοστάσιον φακέλων τέ-
λειον.— Χάρτης τυπογρα-
φικὸς λευκὸς καὶ ἔξωφύλ-
λων παντὸς εἴδους καὶ
ποιότητος.

Εὐθηνία, ταχύτης, ἀκρίβεια.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
Γ. Ι. ΓΟΥΔΙΕΛΜΟΥ & ΣΑΣ
Ὁδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου 22
ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕἶΔΗ
ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ
ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ
*
ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ
ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΛ. ΠΥΡΙΤΙΔΟΠΟΙΕΙΟΥ
ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
Ἰδρυθεῖσα τῇ 1882

Μετοχικὸν κεφάλαιον Δρ. **3,000,000**
ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ — ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ
ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΧΡΥΣΟῦ ΒΡΑΒΕΙΟΥ

Πυρίτις καὶ Δυναμίτις ὅλων τῶν εἰδῶν.
Φυσίγγια παντὸς ὅπλου. Θεϊκὸν ὀξύ. Νι-
τρικὸν ὀξύ. Ὑδροχλωρικὸν ὀξύ. Θεϊκὸς
χαλκός. Θεϊκὸς σίδηρος. Ἀντιπερονοσπορί-
νη, Στουπέτσιον, Σκάγια, Μολυβδοσωλήνες.

Τιμὰ ἀνεπίδεκτοι συναγωνισμοῦ.

ΜΕΓΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΕΝ ΛΟΥΤΡΑΚΙῳ
“ΑΙ ΠΗΓΑΙ,,

Παράρτημα τοῦ ἐν Ἀθήναις μεγάλου ξενοδοχείου
αἱ «Ἀθήναι» διὰ τὴν ἐποχὴν τῶν λουτρῶν

Ἐξαιρετος θέσις ἐν Λουτρακίῳ παρὰ τὴν
θάλασσαν καὶ ἑγγὺς τῶν ἱαματικῶν πηγῶν.
Πλήρης εὐμάρεια. Ἀπαράμιλλος μαγειρικὴ.
Λειτουργία 25 Ἀπριλίου — 30 Ὀκτωβρίου.
Πλείονες πληροφορίες παρὰ τῷ ἐν Ἀθήναις
ξενοδοχείῳ «Αἱ Ἀθήναι».

ΤΕΙ-Α ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ
BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἀριστα τῶν ΤΕΙΩΝ, συσκευάζονται εἰς πακέτα
καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέ-
ρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖτε
ἐπὶ ἐκάστου πακέτου ἢ κυτίου τὸν ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥ-
ΡΟΝ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτης τάξεως Ἐδωδιμοπω-
λεῖα Ἀθηῶν, Πειραιῶς, Βόλου, Πα-
τρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ — ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ — ΣΤΟΑ ΡΙΖΑΡΗ

ΛΟΥΤΡΑ ΚΥΛΛΗΝΗΣ

Ἐναρξίς περιόδου 23 Ἀπριλίου

Ἐνδείκνυνται διὰ τὰ βρογχικὰ νοσήματα, τὸ
ἄσθμα, τὰ νοσήματα τῶν ὠτῶν, τῆς ρινός, τοῦ
λάρυγγος, τοῦ ἥπατος, τοῦ στομάχου, τὰ δερ-
ματικά, τὴν φαρυγγίτιδα, τὰς νευρολογίας κτλ.

Μαγευτικαὶ τοποθεσίαι, κήποι, μεγάλαι φυ-
τεῖαι, τέλειοι λουτήρες, δεξαμεναί, αἰθουσα θε-
ραπείας.

Ἐκκλησία, μέγα τέλειον ξενοδοχεῖον, ξενών,
οἰκήματα, ἐστιατόριον, καφενεῖον καὶ πάντα τὰ
χρεώδη.

Ἡμερησία δαπάνη συντηρήσεως κατ' ἄτο-
μον ἀπὸ δραχ. 15 μέχρι δρ. μιᾶς.

Συγκοινωνία αὐθημερὸν μὲ Ἀθήνας καὶ δις
μὲ Πάτρας καὶ Πύργον. Ἐλάττωσις τιμῶν σι-
δηρ. εἰσιτηρίων.

Τύπος Π. Δ. Σακελλαρίου ἐν Ἀθήναις